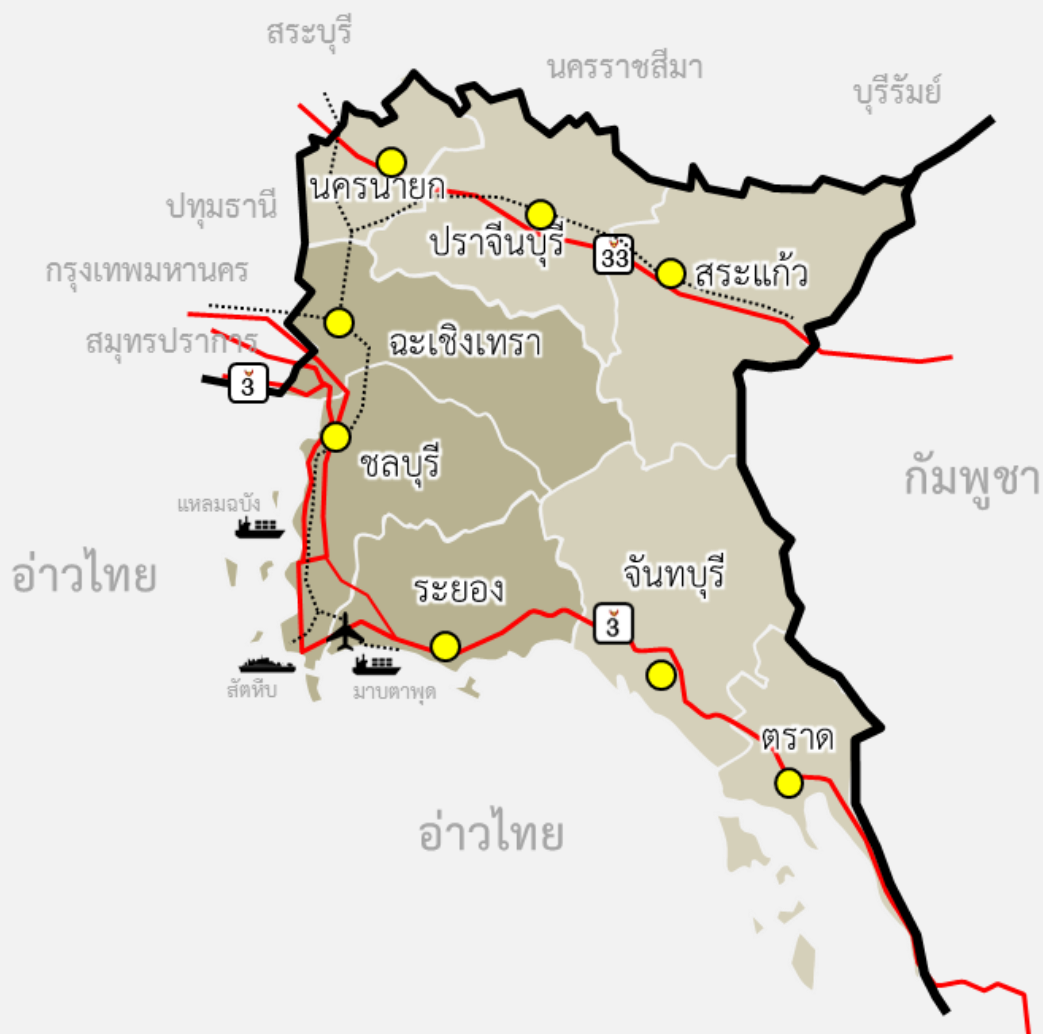

แผนพัฒนาภาคตะวันออก

พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๕

ฉบับทบทวน

มิถุนายน ๒๕๖๒

สารบัญ

	หน้า
๑. สภาพทั่วไป	๑
๑.๑ ที่ตั้ง	๑
๑.๒ พื้นที่และลักษณะภูมิประเทศ	๑
๑.๓ ภูมิอากาศ	๑
๑.๔ การใช้ประโยชน์ที่ดิน	๑
๑.๕ ทรัพยากรธรรมชาติ	๑
๒. โครงข่ายคมนาคมขนส่งและการบริการสาธารณูปโภค	๒
๒.๑ การคมนาคมขนส่งทางบก	๒
๒.๒ การคมนาคมขนส่งทางน้ำ	๓
๒.๓ การคมนาคมขนส่งทางอากาศ	๓
๒.๔ ด้านชายแดน	๓
๒.๕ แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่อยู่ระหว่างดำเนินการในภาค	๔
๒.๖ บริการสาธารณูปโภค	๔
๓. สภาพเศรษฐกิจและรายได้	๔
๓.๑ ภาพรวมเศรษฐกิจ	๔
๓.๒ เศรษฐกิจรายสาขา	๕
๓.๓ เศรษฐกิจระดับครัวเรือน	๘
๔. ประชากรและสังคม	๙
๔.๑ ประชากร	๙
๔.๒ แรงงาน	๑๐
๔.๓ การศึกษา	๑๑
๔.๔ สาธารณสุข	๑๑
๔.๕ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	๑๒
๔.๖ ความอบอุ่นในชีวิตครอบครัว	๑๓
๔.๗ ความยากจน	๑๓

	หน้า
๕. ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติ	๑๓
๕.๑ สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	๑๓
๕.๒ สถานการณ์ภัยพิบัติ	๑๕
๖. สภาวะแวดล้อมของภาคตะวันออก	๑๖
๖.๑ จุดแข็ง	๑๖
๖.๒ จุดอ่อน	๑๗
๖.๓ โอกาส	๑๘
๖.๔ ภัยคุกคาม	๑๙
๗. ปัญหาและประเด็นท้าทาย	๒๐
๘. แนวคิดและทิศทางการพัฒนาภาค	๒๐
๘.๑ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์	๒๑
๘.๒ วัตถุประสงค์	๒๑
๘.๓ เป้าหมาย	๒๑
๘.๔ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	๒๑
๘.๕ ยุทธศาสตร์การพัฒนา	๒๑
๙. แผนงาน/โครงการตามแผนพัฒนาภาคตะวันออกที่สอดคล้องกับแผนแม่บท ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	๒๖

แผนพัฒนาภาคตะวันออก

พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๕

ฉบับทบทวน

๑. สภาพทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ ภาคตะวันออก ประกอบด้วย ๘ จังหวัด ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี และสระแก้ว มีอาณาเขต ทิศเหนือ ติดกับ จังหวัดสระบุรี นครราชสีมา บุรีรัมย์ ทิศใต้ ติดกับ อ่าวไทย ทิศตะวันออก ติดกับ กัมพูชา ทิศตะวันตก ติดกับ กรุงเทพฯ ปทุมธานี สมุทรปราการ อ่าวไทย

๑.๒ พื้นที่และลักษณะภูมิประเทศ มีพื้นที่รวม ๒๒.๘๑ ล้านไร่ หรือ ร้อยละ ๗.๑ ของประเทศ ภูมิประเทศเป็นพื้นที่ภูเขาสูงและป่าไม้ โดยตอนกลางเป็นที่ราบสลับภูเขา ตอนล่างเป็นที่ราบลุ่มน้ำและที่ราบชายฝั่งทะเล

๑.๓ ภูมิอากาศ ลักษณะภูมิอากาศของภาคตะวันออกคล้ายคลึงกับภาคใต้ คือ-ทางตอนบนของภาคจากปราจีนบุรี สระแก้ว ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทราจะมีลักษณะอากาศแบบสะวันนา (Aw) ส่วนทางตอนล่าง คือจันทบุรีและตราด จะมีลักษณะอากาศแบบร้อนชื้นแบบมรสุม (Am) คือ มีฝนตกชุก อากาศร้อนชื้น จังหวัดที่มีปริมาณฝนมากที่สุดคือ ตราด และจังหวัดที่มีฝนตกน้อยที่สุดคือ ชลบุรี ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ประมาณ ๑,๕๑๘.๖ มิลลิเมตรต่อปี

๑.๔ การใช้ประโยชน์จากที่ดิน ปี ๒๕๖๐ ภาคตะวันออก มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ๑๒.๘๘ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๕ ของพื้นที่ทั้งหมด โดยเป็นพื้นที่ไม่ยืนต้นและไม้ผล ๕.๒๐ ล้านไร่ พืชไร่ ๓.๒๒ ล้านไร่ และทำนาข้าว ๒.๗๘ ล้านไร่ และพื้นที่นอกการเกษตร ๔.๘๐ ล้านไร่

๑.๕ ทรัพยากรธรรมชาติ

๑.๕.๑ ดิน ส่วนใหญ่เป็นดินปนทราย ระบายน้ำได้ดี ไม่อุดมสมบูรณ์ บริเวณที่มีน้ำทะเลท่วมถึงจะเป็นดินโคลนหรือดินเหนียว ส่วนบริเวณที่สูงเป็นดินที่เกิดจากการสลายตัวของหินบะซอลต์ หินปูนเหมาะแก่การปลูกพืชสวน เช่น เงาะ ทุเรียน มังคุด เป็นต้น ส่วนบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำมีดินอลูเวียนที่เหมาะสมใช้ทำนา

๑.๕.๒ แหล่งน้ำ ภาคตะวันออกมีลุ่มน้ำที่สำคัญ คือ ลุ่มน้ำปราจีนบุรี ลุ่มน้ำบางปะกง ลุ่มน้ำโตนเลสาบ และลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก มีแม่น้ำสายสำคัญ ได้แก่ แม่น้ำระยอง แม่น้ำจันทบุรี แม่น้ำประแสร์ แม่น้ำตราด และแม่น้ำบางปะกง

๑.๕.๓ ป่าไม้ ส่วนใหญ่เป็นป่าดงดิบ ป่าดิบเขา ป่าสนเขา ป่าชายเลน และป่าเบญจพรรณ ในปี ๒๕๖๑ มีพื้นที่ป่าไม้ ๕.๑๓ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๔ ของพื้นที่ภาค ซึ่งต่ำกว่าค่ามาตรฐานความสมดุลของระบบนิเวศที่กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ทั้งหมด หรือร้อยละ ๕ ของพื้นที่ป่าทั้งประเทศ โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ป่ามากที่สุด คือ จันทบุรี สระแก้ว และปราจีนบุรี ตามลำดับ สำหรับป่าชายเลนภาคตะวันออก (ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา) ปี ๒๕๕๗ ภาคตะวันออกมีพื้นที่

ป่าชายเลนทั้งหมดประมาณ ๑๖๔,๖๔๙.๗๑ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๗ ของพื้นที่ป่าชายเลนทั่วประเทศ ซึ่งจังหวัดที่มีพื้นที่ป่าชายเลนมากที่สุด คือ จังหวัดจันทบุรี น้อยที่สุด คือ จังหวัดชลบุรี

๒. โครงการคมนาคมขนส่งและการบริการสาธารณูปโภค

๒.๑ การคมนาคมขนส่งทางบก

๒.๑.๑ โครงการถนน มีเส้นทางถนนสายหลักขนาดไม่ต่ำกว่า ๔ ช่องจราจรเชื่อมโยงทุกจังหวัด และโครงข่ายหลักของประเทศที่เชื่อมสู่ภาคต่างๆ แต่พื้นที่เมืองยังมีปัญหาการจราจรแออัด

๑) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓ (ถนนสุขุมวิท) สายบางนา-หาดเล็ก เป็นหนึ่งในทางหลวงแผ่นดินสายประธานทั้งสี่ของประเทศไทย จุดเริ่มต้นเชื่อมต่อจากถนนเพลินจิต เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ไปตามชายทะเลภาคตะวันออกและสิ้นสุดที่อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ติดต่อกับชายแดนจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา รวมระยะทางยาวทั้งสิ้นประมาณ ๔๘๘ กิโลเมตร โดยผ่านจังหวัดสมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด

๒) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๓ สายสุพรรณบุรี-อรัญประเทศ (เขตแดนไทย/กัมพูชา) เป็นทางหลวงแผ่นดินที่เชื่อมต่อระหว่างจังหวัดในภาคกลางและภาคตะวันออกของประเทศไทย สายทางเริ่มต้นในจังหวัดสุพรรณบุรี และสิ้นสุดที่ชายแดนประเทศกัมพูชา อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว มีระยะทางตลอดทั้งสายรวม ๒๙๙.๕๔๙ กิโลเมตร ในปัจจุบัน ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๓ เฉพาะช่วงหिनกองถึงอรัญประเทศได้รับการกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงข่ายทางหลวงเอเชียสาย ๑ โดยถนนตลอดสายมีขนาดระหว่าง ๒-๖ ช่องจราจร

๓) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๔ (ถนนเทพรัตน) สายบางนา - หนองไม้แดง ทางหลวงสายนี้ได้รับการกำหนดให้เป็นทางหลวงเอเชียสาย ๑๙ ขนาด ๘-๑๔ ช่องจราจร มีจุดเริ่มต้นที่แยกบางนา กรุงเทพมหานคร ผ่านจังหวัดสมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา และไปบรรจบกับถนนสุขุมวิทที่ทางแยกต่างระดับหนองไม้แดง จังหวัดชลบุรี

๔) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๖ (ถนนบายพาสพัตยา-ระยอง) สายกะทิงลาย-ปลวกเกตู เป็นถนนแอสฟัลต์คอนกรีตขนาด ๔ ช่องจราจร ถนนสายนี้ได้รับการกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงเอเชียสาย ๑๒๓ เริ่มต้นแยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓ (ถนนสุขุมวิท) บริเวณทางแยกกะทิงลาย อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี สิ้นสุดที่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓ บริเวณบ้านปลวกเกตู ตำบลเชิงเนิน อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง ระยะทางรวม ๕๗ กิโลเมตร

๕) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๐๔ สายปากเกร็ด-สะพานต่างระดับนครราชสีมา เป็นทางหลวงแผ่นดินสายรองที่เชื่อมระหว่างจังหวัดนนทบุรี กรุงเทพมหานคร จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดปราจีนบุรี และจังหวัดนครราชสีมา

๖) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๐๕ (ถนนรังสิต-นครนายก) เป็นถนนเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดปทุมธานีกับจังหวัดนครนายก

๗) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๑๗ สายจันทบุรี-สระแก้ว เป็นเส้นทางเชื่อมโยงระหว่างภาคตะวันออกและภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้

๘) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๑๘ (ถนนตราด-บ้านหาดเล็ก) ทางไปสู่ ตลาดชายแดนไทย-กัมพูชา บ้านหาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่

๙) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๓๑ สายสตั๊ปป์-เขาหินซ้อน มีชื่อเรียกว่า ถนนสายยุทธศาสตร์ เส้นทางเริ่มจากถนนสุขุมวิท ที่ตำบลพลูตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี สิ้นสุดที่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๐๔ (ฉะเชิงเทรา-กบินทร์บุรี) ที่ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา

๑๐) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๔๔ สายชลบุรี-แกลง เป็นถนนที่ก่อสร้างขึ้นเพื่อย่นระยะทางจากจังหวัดชลบุรีไปสู่จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด โดยไม่ผ่านตัวเมืองระยอง เป็นถนนผิวจราจรแอสฟัลต์คอนกรีต ขนาด ๔ ช่องจราจรตลอดสาย เริ่มต้นจากถนนสุขุมวิท อำเภอเมืองชลบุรี ผ่านถนนเลี้ยวเมืองชลบุรี ถนนกรุงเทพฯ-ชลบุรี ทางแยกบ้านบึงพัฒนา (แยกเอ็ม ๑๖) อำเภอบ้านบึง ทางแยกหนองปรือ และอำเภอหนองใหญ่ เข้าเขตจังหวัดระยอง ผ่านอำเภอวังจันทร์ สิ้นสุดที่ถนนสุขุมวิทบริเวณทางแยกภิบาลพัฒนา (แยกแกลง) อำเภอแกลง จังหวัดระยอง

๑๑) ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๓๔๘ (ถนนธนบุรี) สายอรัญประเทศ – นางรอง หรือ เป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อระหว่างภาคตะวันออกกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนใต้ มีจุดเริ่มต้นที่อำเภออรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว สิ้นสุดที่อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

๑๒) ทางหลวงพิเศษหมายเลข ๗ สายกรุงเทพมหานคร-บ้านฉาง เป็นทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองสายแรกของประเทศไทย ทางสายนี้เป็นโครงข่ายทางหลวงที่มีความสำคัญในการพัฒนาเส้นทางคมนาคมขนส่งกับพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก เป็นทางเชื่อมเข้าสู่ท่าอากาศยานสากลแห่งใหม่ คือ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ถนนสายนี้ได้รับการกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของทางหลวงเอเชียสาย ๑๙ และทางหลวงเอเชียสาย ๑๒๓

๒.๑.๒ รถไฟ มีเส้นทางรถไฟเชื่อมโยงจาก กทม. – อ.อรัญประเทศ (กทม. ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว อำเภออรัญประเทศ) และกทม. – ระยอง (กทม. ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง)

๒.๒ การคมนาคมขนส่งชายฝั่ง มีท่าเรือที่ดำเนินการให้บริการขนส่งทางทะเลระหว่างประเทศ โดยภาครัฐและเอกชนที่สำคัญ คือ ท่าเรือแหลมฉบัง เป็นท่าเรือน้ำลึกในการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ ตั้งอยู่บริเวณอำเภอสัตหีบ และบางละมุง จังหวัดชลบุรี ท่าเรือมาบตาพุด เป็นท่าเรืออุตสาหกรรมที่มีศักยภาพสูง ตั้งอยู่บริเวณตำบลมาบตาพุด อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง และท่าเรือศรีราชา เป็นท่าเรือน้ำลึกเอกชนแห่งแรกที่ใหญ่ที่สุด ตั้งอยู่บริเวณอำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ให้บริการประเภทรถบรรทุกสินค้าทุกประเภท และคอนเทนเนอร์ รวมถึงมีท่าเรือ Ferry หัวหิน - พัทยา

๒.๓ การคมนาคมขนส่งทางอากาศ มีสนามบินที่สามารถเชื่อมโยงไปสู่นานาชาติที่สำคัญ คือ ท่าอากาศยานอู่ตะเภา หรือสนามบินนานาชาติอู่ตะเภา ตั้งอยู่ตำบลพลู อำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง ห่างจากจังหวัดประมาณ ๓๐ กิโลเมตร และอยู่ห่างจาก กทม. ประมาณ ๑๙๐ กิโลเมตร ซึ่งจะพัฒนาเป็นสนามบินพาณิชย์ระหว่างประเทศอีกแห่งหนึ่ง

๒.๔ ด้านชายแดน ที่เป็นจุดเชื่อมโยงการค้าชายแดนไทย กัมพูชา มีด่านถาวร ๔ แห่ง คือ ด่านบ้านคลองลึก จังหวัดสระแก้ว ด่านบ้านหาดเล็ก จังหวัดตราด ด่านบ้านผักกาดและด่านบ้านแหลม จังหวัดจันทบุรี จุดผ่อนปรน ๘ จุด ได้แก่ จุดผ่อนปรนจังหวัดสระแก้ว ๓ จุด คือ บ้านตาพระยา อำเภอตาพระยา บ้านหนองปรือ อำเภออรัญประเทศ บ้านเขาหิน อำเภอคลองหาด จังหวัดจันทบุรี ๓ จุด คือ บ้านซับตารี อำเภอสอยดาว บ้านขมิ้นล่าง

อำเภอโป่งน้ำร้อน บ้านสวนส้ม อำเภอสอยดาว และจังหวัดตราด ๒ จุด คือ บ้านมะม่วง และบ้านหมื่นดำน อำเภอบ่อไร่

๒.๕ แผนงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่อยู่ระหว่างดำเนินการ ได้แก่ โครงการก่อสร้างทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง สายพญา - มาบตาพุด โครงการก่อสร้างทางรถไฟสายใหม่ที่สำคัญ ได้แก่ สายมาบตาพุด - ระยอง ระยะทาง ๒๔ กิโลเมตร และโครงการก่อสร้างรถไฟทางคู่ช่วงศรีราชา - ฉะเชิงเทรา - คลองสิบเก้า - แก่งคอย

๒.๖ บริการสาธารณูปโภค

๒.๖.๑ ไฟฟ้า ปี ๒๕๖๐ การให้มีบริการไฟฟ้าครอบคลุมร้อยละ ๘๑.๒ ของจำนวนครัวเรือนภาคตะวันออก โดยจังหวัดชลบุรีมีสัดส่วนการให้บริการน้อยที่สุด ร้อยละ ๗๒ ของจำนวนครัวเรือนจังหวัด

๒.๖.๒ ประปา การให้บริการน้ำประปายังไม่ครอบคลุมและทั่วถึง และมีปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำดิบทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ในปี ๒๕๖๐ การประปาภูมิภาค (กปภ.) ให้บริการน้ำประปาในภาคตะวันออก จำนวน ๗๗๘,๙๓๒ ครัวเรือน หรือร้อยละ ๓๐.๓ ของจำนวนครัวเรือนภาคตะวันออก ซึ่งสัดส่วนการให้บริการในแต่ละจังหวัดอยู่ระหว่างร้อยละ ๑๓ - ๓๗ โดยจังหวัดสระแก้วมีสัดส่วนการให้บริการน้อยที่สุด และจังหวัดชลบุรีมีสัดส่วนของการให้บริการมากที่สุด

๓. สภาพเศรษฐกิจและรายได้

๓.๑ ภาพรวมเศรษฐกิจ

๓.๑.๑ ภาคตะวันออกเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศรองลงมาจากกรุงเทพฯ และภาคกลาง โดยภาคตะวันออก (๘ จังหวัด) มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค ณ ราคาประจำปี ๒๕๖๐ เท่ากับ ๒,๘๕๗,๓๐๐ ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๑๘.๕ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ เมื่อเทียบขนาดเศรษฐกิจของภาคตะวันออก ปี ๒๕๕๖ กับปี ๒๕๖๐ พบว่า ภาคตะวันออก มีสัดส่วนการผลิตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๗.๘ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ ในปี ๒๕๕๖ เป็นร้อยละ ๑๘.๕ ในปี ๒๕๖๐

๓.๑.๒ โครงสร้างเศรษฐกิจของภาคตะวันออกพึ่งพิงภาคอุตสาหกรรมมากที่สุด ในปี ๒๕๖๐ ภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนการผลิตร้อยละ ๕๙.๑ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค (สาขาอุตสาหกรรม ร้อยละ ๔๙.๙ สาขาเหมืองแร่ ร้อยละ ๙.๒) ลดลงจากร้อยละ ๖๑.๖ ในปี ๒๕๕๖ รองลงมาคือ ภาคบริการ มีสัดส่วนการผลิตร้อยละ ๓๔.๔ เพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๓๑.๓ ในปี ๒๕๕๖ และที่เหลือเป็นภาคเกษตรร้อยละ ๖.๕ ลดลงจากร้อยละ ๗.๑ ในปี ๒๕๕๖ สำหรับสาขาการผลิตที่มีสัดส่วนการผลิตสูงที่สุดของภาคในปี ๒๕๖๐ คือ สาขาอุตสาหกรรม โดยสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมคิดเป็นร้อยละ ๔๙.๙ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค และสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมภาคตะวันออกต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมรวมทั้งประเทศอยู่ที่ร้อยละ ๓๔.๐ นอกจากสาขาอุตสาหกรรมแล้วสาขาการผลิตหลักของภาคที่สำคัญรองลงมา คือ สาขาการค้า มีสัดส่วนการผลิต ร้อยละ ๑๐.๑ สาขาเหมืองแร่ ร้อยละ ๙.๒ สาขาเกษตรกรรม ป่าไม้ และประมง ร้อยละ ๖.๕ สาขาไฟฟ้า ร้อยละ ๕.๖ และสาขาขนส่ง ร้อยละ ๓.๔

๓.๑.๓ อัตราการขยายตัวเฉลี่ยทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกสูงกว่าระดับประเทศ เศรษฐกิจภาคตะวันออกมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๖๐) ร้อยละ ๒.๙ สูงกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๒.๘

ตารางที่ ๑ การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจของภาคตะวันออก

รายการ	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐
มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค					
• มูลค่า (ล้านบาท)	๒,๒๙๕,๙๐๔	๒,๓๗๐,๙๙๕	๒,๓๙๒,๙๕๑	๒,๕๘๙,๘๒๔	๒,๘๕๗,๓๐๐
• สัดส่วนต่อประเทศ (ร้อยละ)	๑๗.๘	๑๗.๙	๑๗.๔	๑๗.๘	๑๘.๕
• อัตราขยายตัวที่แท้จริง (ร้อยละ)	๐.๐	๐.๓	๒.๐	๕.๗	๖.๓
มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคต่อหัว					
• มูลค่า (บาท/คน/ปี)	๔๒๔,๖๖๕	๔๓๒,๔๒๐	๔๓๐,๔๙๖	๔๕๙,๗๒๘	๕๐๐,๖๗๖
• อัตราการขยายตัว (ร้อยละ)	๐.๕	๑.๘	-๐.๔	๖.๘	๘.๙
โครงสร้างการผลิต (ร้อยละ)					
• ภาคเกษตร	๗.๑	๖.๗	๖.๓	๖.๐	๖.๕
- เกษตรกรรม ป่าไม้ และประมง	๗.๑	๖.๗	๖.๓	๖.๐	๖.๕
• ภาคอุตสาหกรรม	๖๑.๖	๖๑.๔	๕๙.๙	๕๙.๗	๕๙.๑
- เหมืองแร่ฯ	๑๕.๓	๑๔.๗	๑๒.๐	๙.๘	๙.๒
- อุตสาหกรรม	๔๖.๓	๔๖.๖	๔๗.๙	๔๙.๙	๔๙.๙
• ภาคบริการ	๓๑.๓	๓๑.๙	๓๓.๘	๓๔.๓	๓๔.๔
- การค้าส่งค้าปลีก	๘.๓	๘.๗	๙.๓	๙.๗	๑๐.๑
- ขนส่ง	๓.๓	๓.๓	๓.๖	๓.๕	๓.๔
- อื่นๆ	๑๙.๗	๒๐.๐	๒๐.๘	๒๑.๑	๒๐.๙

ที่มา : ประมวลจากข้อมูลของสำนักบัญชีประชาชาติ สศช.

๓.๑.๔ ภาคตะวันออกมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเฉลี่ยต่อหัว (GRP Per capita) สูงกว่าระดับประเทศ ปี ๒๕๖๐ ภาคตะวันออกมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเฉลี่ยต่อหัวเท่ากับ ๕๐๐,๖๗๖ บาท เพิ่มขึ้นจาก ๔๒๔,๖๖๕ บาท ในปี ๒๕๕๖ และสูงกว่าระดับประเทศที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อหัวเท่ากับ ๒๒๘,๓๙๘ บาท แต่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๖๐) ร้อยละ ๓.๕ ต่ำกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๔.๒ ในช่วงเดียวกัน

๓.๑.๕ พื้นที่เศรษฐกิจหลักของภาคตะวันออกยังคงกระจุกตัวอยู่ในจังหวัดที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมสำคัญของภาค โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อภาคสูงที่สุดคือ ระยอง ร้อยละ ๓๔.๕ รองลงมาคือ ชลบุรี ร้อยละ ๓๔.๒ และฉะเชิงเทรา ร้อยละ ๑๑.๙ ส่วนจังหวัดที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อภาคต่ำที่สุดคือ จังหวัดนครนายก ร้อยละ ๐.๙ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการกระจายการพัฒนาในภาคตะวันออกยังไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่

๓.๒ เศรษฐกิจรายสาขา

๓.๒.๑ ภาคเกษตร

๑) ภาคตะวันออกมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตร ณ ราคาประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ประมาณ ๑๘๖,๘๕๑ ล้านบาท (มูลค่าผลิตภัณฑ์เกษตรกรรม และการป่าไม้ ๑๖๘,๓๖๒ ล้านบาท และการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ๑๘,๔๘๘ ล้านบาท) ลดลงจาก ๑๖๓,๗๕๔ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๖ ในช่วง ๕ ปี (๒๕๕๖-๒๕๖๐) ที่ผ่านมา ภาคเกษตรฯ ของภาคตะวันออกมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๐.๕ ในขณะที่ภาคเกษตรฯ ของประเทศมีอัตราการหดตัวเฉลี่ยร้อยละ ๐.๗ สาขาเกษตร การป่าไม้ของภาคตะวันออกมี

ปัญหาสำคัญที่ต้องเร่งแก้ไขหลายประการ เช่น ปัญหาคุณภาพดินเสื่อมจากการใช้สารเคมี และสารเคมีตกค้างในผลผลิต เป็นต้น สาขาเกษตร การปาล์ม มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์คิดเป็นร้อยละ ๕.๙ ต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออก และร้อยละ ๑๔.๔ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาเกษตร การปาล์มของประเทศ สำหรับการประมง และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีสัดส่วนการผลิตเพียงแค่อ้อยละ ๐.๖ ต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออก แต่มีสัดส่วนร้อยละ ๑๖.๒ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์การประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศ

๒) แหล่งการทำเกษตรฯ ที่สำคัญของภาคตะวันออก คือ จังหวัดจันทบุรี มีสัดส่วนการผลิตร้อยละ ๔๓.๐ รองลงมาคือ ระยอง ร้อยละ ๑๒.๕ และตราด ร้อยละ ๑๒.๓ ปัจจุบันพื้นที่เกษตรกรรมของภาคตะวันออกได้แปรเปลี่ยนไปเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัยมากขึ้น แต่ภาคตะวันออกก็ยังถือได้ว่าเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศแห่งหนึ่ง ทั้งทางด้านการเพาะปลูก การทำปศุสัตว์ และประมง สินค้าเกษตรที่สำคัญของภาคตะวันออก มีดังนี้

(๑) ข้าวและพืชไร่ ผลผลิตที่สำคัญได้แก่ ข้าว และมันสำปะหลัง จังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปีมากของภาค คือ จังหวัดสระแก้ว ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และนครนายก ส่วนจังหวัดที่มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังมาก คือ จังหวัดสระแก้ว ฉะเชิงเทรา และชลบุรี

(๒) ผลไม้ ที่สำคัญได้แก่ **ทุเรียน** จังหวัดที่เป็นแหล่งปลูกทุเรียนในภาคที่สำคัญ คือ จังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด **มังคุด** แหล่งปลูกที่สำคัญ คือ จังหวัดจันทบุรี ตราด และระยอง **ลำไย** แหล่งปลูกลำไยที่สำคัญ คือ จังหวัดจันทบุรี **เงาะ** แหล่งปลูกที่สำคัญ คือ จังหวัดจันทบุรี และตราด **ลองกอง** แหล่งปลูกลองกองที่สำคัญ คือ จังหวัดจันทบุรี

(๓) ปศุสัตว์ ได้แก่ **ไก่เนื้อ** แหล่งเลี้ยงที่สำคัญ คือ จังหวัดชลบุรี ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา และระยอง **ไก่ไข่** แหล่งเลี้ยงที่สำคัญ คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และนครนายก **เป็ดเนื้อ** แหล่งเลี้ยงที่สำคัญ คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา ระยอง และปราจีนบุรี **เป็ดไข่** แหล่งเลี้ยงที่สำคัญ คือ จังหวัดฉะเชิงเทราและชลบุรี และ **สุกร** แหล่งเลี้ยงที่สำคัญ คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา และชลบุรี

(๔) ประมง ภาคตะวันออกมีศักยภาพในการทำประมง โดยจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ประมงสูงที่สุดของภาค คือ จังหวัดตราด รองลงมาคือ ระยอง และจันทบุรี

๓) พื้นที่ชลประทานต่อพื้นที่เกษตรของภาคตะวันออกต่ำกว่าของประเทศ โดยมีสัดส่วนร้อยละ ๒๑.๓ ซึ่งต่ำกว่าของประเทศที่มีสัดส่วนร้อยละ ๒๒.๐ พื้นที่ชลประทานของภาคตะวันออกในปี ๒๕๖๐ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ ๒.๗๕ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘.๔ ของพื้นที่ชลประทานทั้งประเทศ

๔) เกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ในพื้นที่ยังมีไม่มากนัก จากข้อมูลการตรวจรับรองเกษตรปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ของกรมวิชาการเกษตร ณ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ พบว่าภาคตะวันออกมีพื้นที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยรวมทั้งสิ้น ๒๔๒,๖๘๘.๔๔ ไร่ โดยจังหวัดในภาคตะวันออกที่มีพื้นที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยมากที่สุด คือ จังหวัดจันทบุรี รองลงมาคือ จังหวัดตราด และระยอง และเกษตรอินทรีย์ ๑,๑๓๙.๐๔ ไร่ โดยจังหวัดที่มีพื้นที่ได้รับการรับรองแหล่งผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์มากที่สุดคือ จังหวัดระยอง รองลงมาคือ จังหวัดจันทบุรี และตราด

๓.๒.๒ ภาคอุตสาหกรรม

๑) ภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคการผลิตหลักของภาคตะวันออก มูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคอุตสาหกรรม ณ ราคาประจำปี ปี ๒๕๖๐ เท่ากับ ๑,๖๘๘,๖๓๗ ล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก ๑,๔๑๔,๐๗๘ ล้านบาท

ในปี ๒๕๕๖ โดยเป็นมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรม ๑,๔๒๖,๖๗๐ ล้านบาท และสาขาเหมืองแร่ ๒๖๒,๐๐๘ ล้านบาท สาขาอุตสาหกรรมจึงเป็นสาขาการผลิตหลักที่สำคัญของภาคตะวันออก ปี ๒๕๖๐ สัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคคิดเป็นร้อยละ ๔๙.๙ และมีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมของประเทศคิดเป็นร้อยละ ๓๔.๐

๒) อัตราการขยายตัวเฉลี่ยของสาขาอุตสาหกรรมของภาคตะวันออกสูงกว่าประเทศ
โดยสาขาอุตสาหกรรมของภาคตะวันออกมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๖๐) ร้อยละ ๒.๖ สูงกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑.๗

๓) อุตสาหกรรมและแหล่งผลิตที่สำคัญของภาคตะวันออกยังคงกระจุกตัวใน จังหวัดชลบุรี และระยอง ปี ๒๕๖๐ จังหวัดที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมสูงสุดของภาค คือ ชลบุรี ร้อยละ ๓๔.๐ รองลงมาคือ ระยอง ร้อยละ ๓๒.๖ ปราจีนบุรี ร้อยละ ๑๖.๒ และฉะเชิงเทรา ร้อยละ ๑๕.๙ สำหรับอุตสาหกรรมสำคัญๆ ที่มีสัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงสุดของภาคตะวันออก คือ อุตสาหกรรมการผลิต ถ่านโค้ก และผลิตภัณฑ์จากการกลั่นน้ำมันปิโตรเลียม คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๘ ของมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมของภาค แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี และระยอง รองลงมาคือ อุตสาหกรรมการผลิต ยานยนต์ รถพ่วงและรถกึ่งรถพ่วง ร้อยละ ๑๕.๒ แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี และระยอง อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์คอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์ทางทัศนศาสตร์ ร้อยละ ๑๐.๖ แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี และชลบุรี อุตสาหกรรมการผลิตเคมีภัณฑ์ และผลิตภัณฑ์เคมี ร้อยละ ๘.๖ แหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในพื้นที่จังหวัดระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา

๔) การพัฒนาอุตสาหกรรมภาคตะวันออกยังต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ภาคตะวันออก ยังมีปัญหาสิ่งแวดล้อมจากภาคอุตสาหกรรม ทั้งปัญหาน้ำเสีย มลพิษทางอากาศ และขยะ นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมที่สำคัญคือ ปัญหาการแย่งกันใช้น้ำ และปัญหาการจราจร

๕) ภาคตะวันออกเป็นที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ ปัจจุบันพื้นที่ที่เป็น แหล่งที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมที่สำคัญอยู่ใน ๔ จังหวัด คือ **ชลบุรี** อาทิ นิคมอุตสาหกรรมปิ่นทอง นิคมอุตสาหกรรม อมตะนคร **ระยอง** อาทิ นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด นิคมอุตสาหกรรมอีสเทิร์นซีบอร์ด **ฉะเชิงเทรา** อาทิ นิคมอุตสาหกรรมเกตเวย์ซิตี้ นิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ และ**ปราจีนบุรี** อาทิ นิคมอุตสาหกรรมกบินทร์บุรี นิคมอุตสาหกรรม ๓๐๔ ปราจีนบุรี

๓.๒.๓ การค้าชายแดน

๑) ภาคตะวันออกเป็นภาคที่มีศักยภาพในการพัฒนาทางด้านการค้าชายแดนกับ ประเทศกัมพูชา โดยภาคตะวันออกมีพื้นที่ชายแดนติดกับกัมพูชาทางฝั่งตะวันออก ซึ่งจังหวัดที่เป็นแหล่งการค้า ชายแดนที่สำคัญคือ จังหวัดสระแก้ว ตราด และจันทบุรี ปี ๒๕๖๑ ภาคตะวันออกมีมูลค่าการค้าชายแดน รวมทั้งสิ้นประมาณ ๑๓๙,๖๔๔.๔๙ ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๔ ของประเทศ เพิ่มขึ้นจาก ๙๑,๔๑๒.๗๘ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๖ โดยเป็นมูลค่าการนำเข้า ๒๐,๕๘๕.๑๑ ล้านบาท และส่งออก ๑๑๙,๐๕๙.๓๘ ล้านบาท อัตราการขยายตัวการค้าชายแดนระหว่างปี ๒๕๕๖ - ๒๕๖๑ ขยายตัวเฉลี่ย ร้อยละ ๑๐.๑ สูงกว่าประเทศ ที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๓.๖ นอกจากนี้ยังมีการค้าผ่านแดนไปยังประเทศเวียดนาม โดยในปี ๒๕๖๑ ภาคตะวันออกมีมูลค่าการค้าผ่านแดน ๑,๑๖๗.๔๑ ล้านบาท

๒) ภาคตะวันออกเป็นภาคที่ได้ดุลการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านมาโดยตลอด โดยสินค้าส่งออกไปยังกัมพูชาที่สำคัญ ได้แก่ เครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ เครื่องยนต์สันดาปภายในแบบลูกสูบฯ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบอื่นๆ ส่วนสินค้านำเข้าจากกัมพูชาที่สำคัญ ได้แก่ ผักและของปรุงแต่งจากผัก ลวดและสายเคเบิลที่หุ้มฉนวน อะลูมิเนียมและผลิตภัณฑ์ เสื้อผ้าสำเร็จรูป เครื่องรับ-ส่งสัญญาณและอุปกรณ์ติดตั้ง

๓.๒.๔ การท่องเที่ยว

๑) จำนวนนักท่องเที่ยวของภาคตะวันออกมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยเท่ากับระดับประเทศ ภาคตะวันออกเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญและมีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ เช่น พัทยา เกาะช้าง และเกาะเสม็ด เป็นต้น ทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวจำนวนมาก ในปี ๒๕๖๐ ภาคตะวันออกมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือน ๓๙.๐๕ ล้านคน เพิ่มขึ้นจาก ๒๘.๗๔ ล้านคน ในปี ๒๕๕๖ จังหวัดที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวมากที่สุด คือ จังหวัดชลบุรี รองลงมาคือ จังหวัดระยอง และฉะเชิงเทรา สำหรับอัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวในช่วงปี ๒๕๕๖-๒๕๖๐ มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๘.๑ เท่ากับระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๘.๑ เช่นกัน

๒) รายได้จากการท่องเที่ยวมีแนวโน้มขยายตัวสูงกว่าระดับประเทศ ในปี ๒๕๖๐ ภาคตะวันออกมีรายได้จากการท่องเที่ยว ๓๒๑,๙๕๙.๗๕ ล้านบาท (คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๐ ของประเทศ) เพิ่มขึ้นจาก ๑๖๗,๖๘๘.๖๔ ล้านบาท ในปี ๒๕๕๖ จังหวัดที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุดในภาคตะวันออก คือ จังหวัดชลบุรี รองลงมาคือ จังหวัดระยอง และตราด สำหรับอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของรายได้จากการท่องเที่ยวของภาคตะวันออกในช่วงปี ๒๕๕๖-๒๕๖๐ มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๖.๙ สูงกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๓.๖

๓) ภาคตะวันออกมีปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ภาคตะวันออกเป็นภาคที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติหลายแห่ง แต่ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้กำลังประสบปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว คือ ปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมจากน้ำเสีย ขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลหมักหมม ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย และถูกบุกรุกเพิ่มขึ้นจากการประกอบธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว

๓.๓ เศรษฐกิจระดับครัวเรือน

จากข้อมูลล่าสุดปี ๒๕๖๐ พบว่า รายได้และหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนของประชากรในภาคตะวันออกต่ำกว่าประเทศ และเมื่อพิจารณาแนวโน้มอัตราการขยายตัวเฉลี่ย (พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๖๐) ของรายได้ พบว่า สูงกว่าระดับประเทศ ส่วนอัตราการขยายตัวเฉลี่ยของหนี้สินต่ำกว่าระดับประเทศ และเมื่อเปรียบเทียบอัตราการขยายตัวระหว่างรายได้กับหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนแล้ว พบว่า อัตราการขยายตัวของรายได้เฉลี่ยครัวเรือนสูงกว่าหนี้สินเฉลี่ย ดังนั้นประชากรของภาคมีแนวโน้มที่จะมีรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๓.๓.๑ รายได้เฉลี่ยครัวเรือนของภาคตะวันออกต่ำกว่าระดับประเทศ โดยในปี ๒๕๖๐ ภาคตะวันออกมีรายได้เฉลี่ยครัวเรือน ๒๖,๗๖๗ บาทต่อเดือน ต่ำกว่าระดับประเทศ (๒๖,๙๔๖ บาทต่อเดือน) และลดลงจาก ๒๗,๖๓๖ บาทต่อเดือน ในปี ๒๕๕๖ โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ย (พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๖๐) ร้อยละ ๖.๕ สูงกว่าระดับประเทศที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๕.๑ จังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนสูงที่สุดของภาค คือ

จังหวัดจันทบุรี ๓๒,๘๙๔ บาทต่อเดือน รองลงมาคือ ระยอง ๒๗,๗๙๘ บาทต่อเดือน และตราด ๒๗,๗๙๗ บาทต่อเดือน ส่วนจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่ำสุดในภาค คือ จังหวัดสระแก้ว ๒๒,๑๑๕ บาทต่อเดือน

๓.๓.๒ หนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนของภาคตะวันออกต่ำกว่าระดับประเทศ โดยในปี ๒๕๖๐ ภาคตะวันออกมีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน ๑๔๗,๓๖๙ บาท ต่ำกว่าระดับประเทศ (๑๗๘,๙๙๔ บาทต่อเดือน) และลดลงจาก ๑๕๗,๘๒๗ บาท ในปี ๒๕๕๖ โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ย (พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๖๐) ร้อยละ ๕.๓ ต่ำกว่าระดับประเทศที่ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๑๐.๔ จังหวัดที่มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงที่สุดของภาค คือ จังหวัดตราด ๑๙๓,๖๗๕ บาท รองลงมาคือ จันทบุรี ๑๘๖,๐๗๒ บาท และชลบุรี ๑๗๐,๐๒๓ บาท ส่วนจังหวัดที่มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนต่ำสุดในภาค คือ จังหวัดฉะเชิงเทรา ๘๐,๐๖๒ บาท

๔. ประชากรและสังคม

๔.๑ ประชากร

๔.๑.๑ ภาคตะวันออกมีอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ข้อมูลจากกรมการปกครอง ในปี ๒๕๖๐ ภาคตะวันออกมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น ๕.๐๐ ล้านคน (ชาย ๒.๔๖ ล้านคน หญิง ๒.๕๔ ล้านคน) หรือร้อยละ ๗.๖ ของประเทศ เพิ่มขึ้นจาก ๔.๗๒ ล้านคนในปี ๒๕๕๕ และมีอัตราการเพิ่มประชากรรวมของภาคในช่วงปี ๒๕๕๕-๒๕๖๐ โดยเฉลี่ยร้อยละ ๑.๒ ต่อปี สูงกว่าประเทศที่มีอัตราการเพิ่มเฉลี่ยร้อยละ ๐.๕ โดยจังหวัดชลบุรีมีจำนวนประชากรมากที่สุด ๑.๕๑ ล้านคน รองลงมา คือ จังหวัดระยอง ๗.๑๑ แสนคน และจังหวัดฉะเชิงเทรา ๗.๑๐ แสนคน ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่ภาคตะวันออกเป็น ศูนย์กลางความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมของประเทศ จึงเป็นแหล่งรวมกิจกรรมทางเศรษฐกิจและแหล่งจ้างงาน ส่งผลให้มีประชากรจากภูมิภาคอื่นอพยพมาพักอาศัยและประกอบอาชีพ

๔.๑.๒ โครงสร้างประชากรของภาคตะวันออกเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในปี ๒๕๗๑ โดยสัดส่วนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๒.๑ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๑๓.๙ ในปี ๒๕๖๐ และคาดการณ์ว่าในปี ๒๕๗๑ ภาคตะวันออกจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ โดยมีสัดส่วนผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ ๒๐ เนื่องจากคนมีการดูแลสุขภาพมากขึ้น ประกอบกับการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความก้าวหน้าทางการแพทย์ จึงทำให้คนมีอายุยืนยาวมากขึ้น ขณะที่ประชากรวัยเด็กมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๑๘.๒ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๑๗.๔ ในปี ๒๕๖๐ เช่นเดียวกับประชากรวัยแรงงานที่มีสัดส่วนลดลงจากร้อยละ ๖๙.๗ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๖๘.๗ ในปี ๒๕๖๐ ส่งผลให้อัตราการพึ่งพิงรวมมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชากรวัยแรงงานต้องรับภาระในการดูแลเด็กและผู้สูงอายุมากขึ้น จากประชากรวัยแรงงาน ๑๐๐ คน ดูแลเด็กและผู้สูงอายุ ๔๔ คน ในปี ๒๕๕๕ เป็นประชากรวัยแรงงาน ๑๐๐ คน ดูแลเด็กและผู้สูงอายุ ๔๖ คน ในปี ๒๕๖๐ และอัตราการพึ่งพิงผู้สูงอายุมีแนวโน้มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน ทำให้ประชากรวัยแรงงาน ๑๐๐ คน ต้องรับภาระในการดูแลผู้สูงอายุจาก ๑๗ คน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๒๐ คน ในปี ๒๕๖๐ เพราะฉะนั้นจึงต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนในการเพิ่มประสิทธิภาพและสมรรถนะกำลังแรงงาน เพื่อให้สามารถรักษาระดับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และมีรายได้เพียงพอต่อการครองชีพ เพื่อให้สามารถดูแลผู้ที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงได้

๔.๑.๓ ประชากรเมืองโดยรวมเพิ่มขึ้น ปี ๒๕๕๕ มีประชากรเมืองจำนวน ๑.๗๘ ล้านคน หรือร้อยละ ๓๗.๖ ของประชากรทั้งภาค เพิ่มขึ้นเป็น ๒.๐๑ ล้านคน หรือร้อยละ ๔๐.๒ ของประชากรทั้งภาค ในปี ๒๕๖๐ หรือเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยร้อยละ ๒.๕ ต่อปี จังหวัดชลบุรีมีอัตราการเพิ่มของประชากรเมืองมากที่สุดร้อยละ

๒๓.๕ รองลงมา คือ จังหวัดระยองและจังหวัดตราด มีอัตราการเพิ่มของประชากรเมือง ร้อยละ ๑๐.๒ และ ๒.๗ ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเมืองศูนย์กลางของแหล่งจ้างงานที่สำคัญของประเทศ และเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่หลายแห่ง ส่งผลให้อัตราการเพิ่มของประชากรเมืองสูง

ตารางที่ ๒ ประชากรภาคตะวันออก

รายการ	ปี					
	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐
จำนวนประชากร (ล้านคน)	๔.๗๒	๔.๗๗	๔.๘๓	๔.๙๐	๔.๙๕	๕.๐๐
โครงสร้างประชากร (%)						
กลุ่ม ๐-๑๔ ปี	๑๘.๒	๑๘.๐	๑๗.๘	๑๗.๗	๑๗.๕	๑๗.๔
กลุ่ม ๑๕-๕๙ ปี	๖๙.๗	๖๙.๖	๖๙.๔	๖๙.๒	๖๙.๐	๖๘.๗
กลุ่ม ๖๐+	๑๒.๑	๑๒.๕	๑๒.๘	๑๓.๒	๑๓.๕	๑๓.๙
จำนวนประชากรเมือง (ล้านคน)	๑.๗๘	๑.๘๙	๑.๙๒	๑.๙๗	๑.๙๙	๒.๐๑

ที่มา: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๔.๑.๔ ประชากรแฝงกระจุกตัวในจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาค ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี ๒๕๖๐ จังหวัดชลบุรี มีประชากรแฝงมากเป็นอันดับสี่ของประเทศ (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) และมากที่สุดของภาคตะวันออก ๕.๐๗ แสนคน คิดเป็นร้อยละ ๖.๓ ของประชากรแฝงทั้งประเทศ (๘.๐๗ ล้านคน) รองลงมาคือ จังหวัดระยอง มีประชากรแฝง ๒.๔๑ แสนคน คิดเป็นร้อยละ ๓.๐ ของประชากรแฝงทั้งประเทศ ซึ่งทั้ง ๒ พื้นที่เป็นแหล่งจ้างงานสำคัญของภาค โดยเฉพาะด้านการผลิตอุตสาหกรรมและบริการ สถาบันการศึกษา ดังนั้นการให้โอกาสในการได้รับบริการจากภาครัฐทางด้านสวัสดิการ ด้านสาธารณสุข ปลอดภัย การรักษาพยาบาล และด้านอื่นๆ จึงมีความจำเป็นที่ภาครัฐต้องดูแลและให้บริการอย่างเท่าเทียม

๔.๒ แรงงาน

๔.๒.๑ สัดส่วนกำลังแรงงานของภาคตะวันออกมีแนวโน้มลดลง และส่วนใหญ่อยู่ในภาคบริการ ในปี ๒๕๖๐ ภาคตะวันออกมีประชากรอายุตั้งแต่ ๑๕ ปีขึ้นไป ๔.๗๕ ล้านคน เป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานหรือผู้ที่พร้อมจะทำงาน ๓.๓๔ ล้านคน หรือร้อยละ ๗๐.๔ ของประชากรอายุ ๑๕ ปีขึ้นไป ลดลงจากปี ๒๕๕๕ ที่มีสัดส่วนร้อยละ ๗๔.๑ โดยกำลังแรงงานเหล่านี้ประกอบด้วย ผู้มีงานทำ ๓.๓๑ ล้านคน ซึ่งผู้มีงานทำส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๑.๕ อยู่ในภาคบริการ รองลงมาร้อยละ ๒๗.๙ อยู่ในภาคอุตสาหกรรม และร้อยละ ๒๐.๖ อยู่ในภาคเกษตรกรรม โดยแรงงานในภาคบริการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔๖.๘ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๕๑.๕ ในปี ๒๕๖๐ เช่นเดียวกับแรงงานในภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๒๖.๗ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๒๗.๙ ในปี ๒๕๖๐ แต่แรงงานในภาคเกษตรกรรมมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ ๒๖.๕ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๒๐.๖ ในปี ๒๕๖๐ สำหรับอัตราการว่างงาน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๐.๗ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๐.๘ ในปี ๒๕๖๐

๔.๒.๒ แรงงานส่วนใหญ่มีความรู้ระดับประถมศึกษา และแรงงานระดับอาชีวศึกษามีสัดส่วนน้อยมาก ในปี ๒๕๖๐ มีผู้งานทำ ๓.๓๑ ล้านคน แรงงานส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่าซึ่งมีแนวโน้มลดลงจาก ร้อยละ ๔๒.๗ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๓๖.๑ ในปี ๒๕๖๐ แรงงานที่จบการศึกษาระดับมัธยมต้นเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๘.๗ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๒๐.๘ ในปี ๒๕๖๐ ระดับมัธยมปลายเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๒.๓ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๑๔.๑ ในปี ๒๕๖๐ แรงงานที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๑๘.๑ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๒๐.๐ ในปี ๒๕๖๐ สำหรับแรงงานระดับอาชีวศึกษามีสัดส่วนน้อยที่สุดและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ ๔.๐ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๔.๒ ในปี ๒๕๖๐ แต่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันที่ต้องการแรงงานสายวิชาชีพจำนวนมาก

๔.๒.๓ กำลังแรงงานของภาคตะวันออกเข้าสู่ระบบประกันสังคมลดลง โดยสัดส่วนผู้ประกันตนต่อกำลังแรงงานลดลงจาก ร้อยละ ๖๓.๒ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๕๖.๕ ในปี ๒๕๖๐ แต่ยังสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ (ร้อยละ ๓๘.๔) โดยปี ๒๕๖๐ ภาคตะวันออกมีแรงงานอยู่ในระบบประกันสังคมจำนวน ๑.๘๙ ล้านคนหรือร้อยละ ๕๖.๕ จังหวัดระยองมีแรงงานอยู่ในระบบประกันสังคมมากที่สุดร้อยละ ๘๒.๓ รองลงมา ได้แก่ จังหวัดชลบุรีและจังหวัดฉะเชิงเทรา ร้อยละ ๗๗.๗ และ ๖๐.๑ ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีแรงงานอยู่ในระบบประกันสังคมน้อยที่สุด ได้แก่ จังหวัดสระแก้ว ร้อยละ ๑๖.๖

๔.๒.๔ การพึ่งพิงแรงงานต่างด้าวของภาคตะวันออกมีแนวโน้มลดลง โดยในปี ๒๕๖๐ มีจำนวนแรงงานต่างด้าว ๓ สัญชาติ (เมียนมา สปป.ลาว กัมพูชา) ที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานในภาค จำนวน ๘๒,๙๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๖ ของแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตให้ทำงานทั้งประเทศลดลงจากปี ๒๕๕๕ จำนวน ๑๑๔,๙๕๐ คน โดยจังหวัดชลบุรี มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานมากที่สุดในภาคตะวันออก จำนวน ๓๕,๖๒๔ คน รองลงมาได้แก่ จังหวัดระยอง จำนวน ๒๔,๒๓๖ คน ทั้งนี้ เป็นผลมาจากโครงสร้างประชากรที่เข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุ ในขณะที่ประชากรวัยแรงงานและวัยเด็กมีแนวโน้มลดลง ประกอบกับแรงงานบางสาขาไม่เป็นที่นิยมของคนไทย โดยเฉพาะในกิจการก่อสร้าง ผู้ประกอบการจึงต้องใช้แรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะแรงงานสัญชาติกัมพูชา และกิจการประมงทะเล แปรรูปสัตว์น้ำและแปรรูปด้านการเกษตรจากแรงงานสัญชาติเมียนมา

๔.๓ การศึกษา

๔.๓.๑ ประชากรในภาคตะวันออกมีโอกาสได้รับการศึกษาสูงขึ้นใกล้เคียงกับค่าเฉลี่ยของประเทศ โดยจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรวัยแรงงานอายุ ๑๕ - ๕๙ ปี เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก ๙.๑ ปี ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๙.๔๗ ปี ในปี ๒๕๖๐ ซึ่งใกล้เคียงกับระดับประเทศที่มีปีการศึกษาเฉลี่ย ๙.๕๒ ปี โดยจังหวัดปราจีนบุรี มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยสูงสุดของภาค ๙.๙๐ ปี รองลงมา ได้แก่ จังหวัดระยองและจังหวัดชลบุรี มีจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ย ๙.๘๒ และ ๙.๗๘ ปีตามลำดับ

๔.๓.๒ ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยผลการสอบ O-NET ชั้น ม.๓ (๔ วิชาหลัก) ในปีการศึกษา ๒๕๖๐ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ ๓๔.๙ ลดลงจากร้อยละ ๓๖.๘ ในปี ๒๕๕๕ แต่ก็ยังต่ำกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยร้อยละ ๕๐ ในทุกวิชา เมื่อพิจารณาในรายวิชาปี ๒๕๖๐ พบว่าวิชาคณิตศาสตร์มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดร้อยละ ๒๗.๐ และวิชาภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดร้อยละ ๔๙.๓ รองลงมาได้แก่ วิชาวิทยาศาสตร์ และ ภาษาอังกฤษ ร้อยละ ๓๒.๖ และ ๓๐.๘ ตามลำดับ

๔.๔ สาธารณสุข

๔.๔.๑ ประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีโอกาสได้รับบริการสาธารณสุขดีขึ้น เนื่องจากมีสถานบริการสาธารณสุขให้บริการครอบคลุมทั่วถึงทุกพื้นที่ มีจำนวนโรงพยาบาลรัฐบาล จำนวน ๘๒๘ แห่ง แยกเป็น โรงพยาบาลชุมชน (รพช.) ๕๘ แห่ง โรงพยาบาลทั่วไป (รพท.) ๗ แห่ง โรงพยาบาลศูนย์ (รพศ.) ๕ แห่ง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) จำนวน ๗๕๘ แห่ง และโดยสัดส่วนแพทย์ต่อประชากรลดลง จาก ๑:๒,๑๑๒ คนในปี ๒๕๕๕ เหลือ ๑:๑,๕๔๘ คนในปี ๒๕๖๐ ซึ่งใกล้เคียงกับจำนวนแพทย์ต่อประชากรของมาตรฐานโลกที่กำหนดไว้ คือ ๑ คนต่อประชากร ๑,๕๐๐ คน โดยจังหวัดนครนายกมีโอกาสได้รับบริการด้านสุขภาพสูงที่สุดของภาค โดยในปี ๒๕๖๐ มีแพทย์ต่อประชากร ๑:๗๙๖ คน รองลงมาคือ จังหวัดชลบุรี ซึ่งมีแพทย์ต่อประชากร ๑:๑,๐๓๗ คน ส่วนจังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี และฉะเชิงเทรา มีการกระจายตัวของแพทย์ต่ำ โดยแพทย์ต่อประชากร ๑:๔,๑๙๑ คน ๑:๒,๓๔๕ คน และ ๑:๒,๒๗๑ คนตามลำดับ ส่งผลให้การบริการด้านสาธารณสุขไม่ทั่วถึง

๔.๔.๒ คนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มเป็นโรคไม่ติดต่อมากขึ้นซึ่งเป็นสาเหตุหลักของการเสียชีวิต อัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังสำคัญใน ๕ โรค ได้แก่ โรคมะเร็ง ความดันโลหิต หัวใจ เบาหวาน และหลอดเลือดสมอง เพิ่มขึ้นจาก ๔,๙๘๗ คนต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๖,๑๒๑ คนต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๖๐ โดยเฉพาะการป่วยด้วยโรคมะเร็ง ซึ่งเป็นสาเหตุการตายสูงที่สุดของคนไทย พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนืออัตราการป่วยต่อประชากรแสนคนเพิ่มขึ้น จาก ๖๖๗ คนในปี ๒๕๕๕ เป็น ๘๖๙ คน ในปี ๒๕๖๐ นอกจากนี้อัตราผู้ป่วยเอดส์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีผลลดลงจาก ๑๖๙ คนต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๑๔๕ คนต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๖๐

๔.๔.๓ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีอัตราการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มลดลง จาก ๗๑.๘ คนต่อประชากรหญิงอายุ ๑๕-๑๙ ปีพันคน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๕๒.๖ คนต่อประชากรหญิงอายุ ๑๕-๑๙ ปีพันคน ในปี ๒๕๖๐ แต่ยังสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศที่มีอัตรา ๓๙.๖ คนต่อประชากรหญิงอายุ ๑๕-๑๙ ปีพันคน โดยจังหวัดนครนายก มีอัตราคลอดบุตรสูงสุด รองลงมาได้แก่ จังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง มีอัตราคลอดบุตรต่อพันคน เท่ากับ ๖๓.๙ ๕๗.๖ และ ๕๖.๕ ตามลำดับ

๔.๔.๔ อัตราการตายของมารดาที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในขณะที่อัตราการตายของทารกมีแนวโน้มลดลง โดยมีอัตราการตายของมารดาจากการคลอดบุตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก ๑๒.๑ คนต่อการเกิดมีชีพแสนคนในปี ๒๕๕๕ เป็น ๑๖.๖ คนต่อการเกิดมีชีพแสนคน ในปี ๒๕๖๐ แต่ยังต่ำกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการตายของมารดา ๒๑.๘ คนต่อการเกิดมีชีพแสนคน จังหวัดระยองมีอัตราการตายของมารดาสูงสุดในภาค รองลงมาได้แก่ จังหวัดสระแก้ว และชลบุรี โดยมีอัตราการตายของมารดา ๓๕.๓ ๑๙.๐ และ ๑๗.๓ คนต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ ส่วนอัตราการตายของทารกมีแนวโน้มลดลง จาก ๖.๘ คนต่อเกิดมีชีพพันคน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๕.๓ คนต่อเกิดมีชีพพันคนในปี ๒๕๖๐ แต่ยังต่ำกว่าระดับประเทศที่มีอัตรา ๕.๙ คนต่อการเกิดมีชีพพันคน โดยจังหวัดฉะเชิงเทรา มีอัตราการตายของทารกสูงสุด รองลงมา คือ จังหวัดจันทบุรี และสระแก้ว โดยมีอัตราการตายของทารก ๖.๙ ๖.๗ และ ๖.๓ คนต่อเกิดมีชีพพันคน ตามลำดับ ถึงแม้สถานการณ์โดยภาพรวมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะต่ำกว่าระดับประเทศ แต่ยังคงเป็นประเด็นที่ต้องหาแนวทางแก้ไขต่อไป

๔.๕ ชุมชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ภาคตะวันออกมีคดีเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศและคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินลดลงจาก ๑๘๗.๑ คดี ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๑๖๓.๖ คดีต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๖๐ โดยจังหวัดระยองมีสัดส่วนคดีสูงสุด จำนวน ๒๐๕.๖ คดีต่อประชากรแสนคน รองลงมา ได้แก่ จังหวัดชลบุรี และตราด มีสัดส่วนคดี ๑๘๒.๔ และ ๑๗๙.๘ คดีต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ สำหรับ **คดียาเสพติดก็มีแนวโน้มลดลง** จาก ๑,๑๐๗.๙ คดีต่อประชากรแสนคน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๗๖๖.๐ คดีต่อประชากรแสนคนในปี ๒๕๖๐ ทั้งนี้พบอัตราการเกิดคดียาเสพติดสูงสุดที่จังหวัดนครนายก ๑,๑๔๔.๘ คดีต่อประชากรแสนคน รองลงมาได้แก่ จังหวัดระยองและปราจีนบุรี ที่มีสัดส่วนคดียาเสพติดเท่ากับ ๑,๑๑๑.๖ และ ๗๘๐.๔ คดีต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ

๔.๖ ความอบอุ่นในชีวิตครอบครัวมีแนวโน้มดีขึ้น ในขณะที่อัตราการสมรสมีแนวโน้มลดลง โดยในช่วงปี ๒๕๕๕ – ๒๕๖๐ อัตราการหย่าร้างในภาคตะวันออกมีแนวโน้มลดลง จาก ๘.๗ คู่ต่อพันครัวเรือนในปี ๒๕๕๕ เป็น ๖.๐ คู่ต่อพันครัวเรือน ในปี ๒๕๖๐ แต่โดยภาพรวมยังสูงกว่าอัตราการหย่าร้างของทั้งประเทศ (๕.๗ คู่ต่อพันครัวเรือน) ในปี ๒๕๖๐ จังหวัดระยองมีอัตราการหย่าร้างสูงสุดในภาค คือ ๑๐.๘ คู่ต่อพันครัวเรือน ในขณะที่จังหวัดตราดมีอัตราการหย่าร้างน้อยที่สุด ๔.๒ คู่ต่อพันครัวเรือน ส่วนอัตราการสมรสภาค ตะวันออกมีแนวโน้มลดลงจาก ๒๒.๕ คู่ต่อพันครัวเรือน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๑๘.๘ คู่ต่อพันครัวเรือน ในปี ๒๕๖๐ แต่โดยภาพรวมยังสูงกว่าอัตราการสมรสของทั้งประเทศ (๑๓.๙ คู่ต่อพันครัวเรือน) โดยจังหวัด ชลบุรีมีอัตราการสมรสสูงสุดในภาค คือ ๒๖.๐ คู่ต่อพันครัวเรือน ในขณะที่จังหวัดตราดมีอัตราการสมรสน้อย ที่สุด ๘.๖ คู่ต่อพันครัวเรือน

๔.๗ สถานการณ์ความยากจนมีแนวโน้มลดลง และความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ของภาคคงที่ จำนวนคนจนหรือประชากรที่มีรายจ่ายเพื่อการบริโภคต่ำกว่าเส้นความยากจนลดลงจาก ๓๒๘.๐๐ พันคน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๒๘๔.๘๕ พันคน ในปี ๒๕๖๐ เช่นเดียวกับสัดส่วนคนจนของภาคที่มีแนวโน้มลดลงจากร้อย ละ ๖.๒ ในปี ๒๕๕๕ เป็นร้อยละ ๕.๐ ในปี ๒๕๖๐ โดยจังหวัดสระแก้วมีสัดส่วนคนจนมากที่สุดของภาค ร้อยละ ๑๙.๐ รองลงมาได้แก่ จังหวัดตราดและจังหวัดจันทบุรี มีสัดส่วนคนจนร้อยละ ๘.๑ และ ๖.๑ ตามลำดับ แต่สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ของภาคตะวันออก มีแนวโน้มคงที่ จาก ๐.๓๙๗ ในปี ๒๕๕๔ เป็น ๐.๓๙๗ ในปี ๒๕๖๐ และหลายจังหวัดในภาคมีแนวโน้มเพิ่ม สูงขึ้น (ยกเว้นจังหวัดระยอง ฉะเชิงเทรา และนครนายกที่มีแนวโน้มลดลง) โดยเฉพาะจังหวัดจันทบุรีมี ความเหลื่อมล้ำมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ จังหวัดสระแก้ว และตราด มีสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคในการ กระจายรายได้ (Gini Coefficient) เท่ากับ ๐.๕๒๖ ๐.๔๖๗ และ ๐.๔๔๙ ตามลำดับ

๕. ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และภัยพิบัติ

๕.๑ สถานการณ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๕.๑.๑ ทรัพยากรดินเสื่อมโทรม ทรัพยากรดินมีแนวโน้มเสื่อมโทรมในระดับสูง ซึ่งมีสาเหตุจาก การใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้สารเคมี การแผ้วถางป่าไม้ การทิ้งกากของเสียจากโรงงาน เป็นต้น และยังมีปัญหาดินเสื่อมโทรมที่เกิดตามธรรมชาติ โดยปัญหาดินเปรี้ยวจัดในภาคกลางมีปริมาณเนื้อที่ ๐.๙๐ ล้านไร่ ปัญหาดินอินทรีย์มักเกิดในบริเวณที่ลุ่มน้ำขังชายฝั่งทะเล และปัญหาดินเค็มพบในบริเวณพื้นที่ที่มี ตะกอนน้ำทะเล น้ำกร่อย และบริเวณจังหวัดที่มีพื้นที่ใกล้กับทะเล

๕.๑.๒ พื้นที่ป่าไม้ภาคตะวันออกเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ตั้งแต่ปี ๒๕๕๖-๒๕๖๑ พบว่า พื้นที่ป่าไม้ของภาคตะวันออกเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๐.๔ ต่อปี โดยในปี ๒๕๖๑ มีพื้นที่ป่าไม้ ๕.๑๓ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๔ ของพื้นที่ภาค ซึ่งต่ำกว่าค่ามาตรฐานความสมดุลของระบบนิเวศ หากเปรียบเทียบกับป่าไม้ทั่วประเทศ ภาคตะวันออกมีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ร้อยละ ๕ ของพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศ โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ต่อพื้นที่จังหวัดมากที่สุด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ตราด และนครนายก ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีสัดส่วนน้อยที่สุดคือ จังหวัดระยอง เพียงร้อยละ ๘.๑ ของพื้นที่จังหวัด การเพิ่มขึ้นของผืนป่าเป็นผลจากประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ดูแลรักษา รวมทั้งมีโครงการปลูกป่าไม่อย่างต่อเนื่อง สำหรับสถานการณ์ป่าชายเลนภาคตะวันออก (ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด ฉะเชิงเทรา) ในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๗) พบว่า มีพื้นที่เพิ่มขึ้น ๓,๐๙๙.๒๙ ไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑.๙ เป็นผลจากการรณรงค์ปลูกป่าชายเลนอย่างต่อเนื่อง โดยปี ๒๕๕๗ มีพื้นที่ป่าชายเลนทั้งหมดประมาณ ๑๖๔,๖๔๙.๗๑ ไร่ ซึ่งจังหวัดที่มีพื้นที่ป่าชายเลนมากที่สุดคือ จังหวัดจันทบุรี ร้อยละ ๕๐.๒ ของป่าชายเลนภาคตะวันออก หรือ ร้อยละ ๕.๔ ของป่าชายเลนทั่วประเทศ น้อยที่สุดคือ จังหวัดชลบุรี ร้อยละ ๒.๘ ของป่าชายเลนภาคตะวันออก

๕.๑.๓ ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการ ปริมาณน้ำท่าของภาคตะวันออกมาจากกลุ่มน้ำหลัก ๔ แห่ง คือ กลุ่มน้ำปราจีนบุรี กลุ่มน้ำบางปะกง กลุ่มน้ำโตนเลสาบ และกลุ่มน้ำชายฝั่งทะเลตะวันออก มีค่ารายปีเฉลี่ย ๒๓,๘๘๒ ล้านลูกบาศก์เมตร จากสถิติปริมาณการเก็บกักน้ำได้ของอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ของภาคตะวันออกจำนวน ๖ แห่ง พบว่า ปริมาณน้ำที่เก็บกักได้ตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ - ๒๕๖๑ มีปริมาณเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๔.๕๒ ต่อปี โดยปริมาณน้ำที่เก็บกักได้เมื่อเทียบกับความจุของอ่างเก็บน้ำสูงสุดร้อยละ ๗๓.๖ ในปี ๒๕๖๑ และต่ำสุดที่ ร้อยละ ๕๐.๒ ปี ๒๕๕๙ สำหรับปี ๒๕๖๑ ปริมาณน้ำกักเก็บได้ของภาคตะวันออกเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๒.๔ จากปี ๒๕๖๐ โดยมีปริมาณเก็บกักได้ ๑,๑๘๗ ล้านลูกบาศก์เมตร หรือร้อยละ ๗๓.๖ ของความจุอ่าง หรือร้อยละ ๕.๐ ของปริมาณน้ำท่า ถึงกระนั้น ปริมาณน้ำที่เก็บกักได้ก็ยังคงไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้น จากการเพิ่มขึ้นของการผลิตภาคเกษตรที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นมากตามราคาที่สูงขึ้น การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว และการเพิ่มขึ้นของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในหน้าแล้งยังคงอยู่

๕.๑.๔ คุณภาพแหล่งน้ำของภาคตะวันออกดีขึ้นเล็กน้อย ภาคตะวันออกมีจำนวนแหล่งน้ำที่สำคัญที่ได้รับการตรวจวัด ๑๑ แห่ง ในภาพรวมตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ - ๒๕๖๑ แหล่งน้ำส่วนใหญ่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์พอใช้ และไม่มีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพดีมากและเสื่อมโทรมมาก โดยปี ๒๕๖๑ มีแหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์ดีและพอใช้เพิ่มขึ้น ในขณะที่แหล่งน้ำที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมลดลง ซึ่งแหล่งน้ำที่มีความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ คือ แม่น้ำพังราดตอนบน สาเหตุสำคัญของการเสื่อมโทรมเกิดจากการทิ้งของเสียของชุมชนเมือง การใช้สารเคมีของเกษตรกร รวมทั้งการระบายน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมและนิคมอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่อย่างหนาแน่น ซึ่งบริเวณที่มีค่าความสกปรกไม่เป็นไปตามมาตรฐานมากที่สุด คือ อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา อำเภองครักษ์ อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง

สำหรับคุณภาพน้ำชายฝั่งทะเล ตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๐ มีแนวโน้มดีขึ้น โดยปี ๒๕๖๐ คุณภาพน้ำชายฝั่งในเกณฑ์ดี ร้อยละ ๕๖.๗ เกณฑ์พอใช้ ร้อยละ ๔๑.๗ เป็นสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี ๒๕๕๙ ในขณะที่คุณภาพที่เสื่อมโทรม ร้อยละ ๑.๖ ลดลงจากปี ๒๕๕๙ อย่างไรก็ตาม ยังมีบริเวณที่พบปัญหามาอย่างต่อเนื่องได้แก่ บริเวณปากแม่น้ำบางปะกง เนื่องจากเป็นพื้นที่รองรับน้ำเสียจากชุมชน อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การเพิ่มขึ้นของพื้นที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และแหล่งท่องเที่ยวที่ใช้ประโยชน์ริมชายฝั่งทะเลและการปนเปื้อนจากน้ำมันเชื้อเพลิงจากเรือท่องเที่ยว

๕.๑.๕ ปริมาณขยะมูลฝอยที่กำจัดอย่างถูกต้องและถูกนำไปใช้ประโยชน์มีแนวโน้มดีขึ้น ในช่วงปี ๒๕๕๖ – ๒๕๖๐ มีปริมาณขยะที่เกิดขึ้นเฉลี่ยปีละ ๒.๓๐ ล้านตัน หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ย ร้อยละ ๐.๓ ต่อปี ในขณะที่ปริมาณการกำจัดอย่างถูกต้องเฉลี่ยปีละ ๘๒๔,๕๕๕ ตัน และปริมาณขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์เฉลี่ยปีละ ๓๔๖,๘๕๕ ตัน หรือรวมกันมีสัดส่วนร้อยละ ๕๑ ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้น แสดงว่ามีขยะที่ถูกกำจัดไม่ถูกต้อง และขยะที่ตกค้างอีก ร้อยละ ๔๙ โดยปี ๒๕๖๐ ภาคตะวันออกมีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นประมาณ ๒.๓๒ ล้านตัน เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑.๙ จากปี ๒๕๕๙ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวของชุมชนเมือง พฤติกรรมการบริโภคของประชาชน ตลอดจนการท่องเที่ยว โดยขยะมูลฝอยภาคตะวันออกเกิดขึ้นจากจังหวัด ชลบุรีถึง ร้อยละ ๔๐.๑ จัดเป็นลำดับ ๒ (ร้อยละ ๐.๙) ของปริมาณขยะทั้งประเทศ รองจากกรุงเทพมหานคร สำหรับการจัดการขยะมูลฝอยใน ๒๕๖๐ ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง และปริมาณที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์มีปริมาณเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๕๗.๘ และ ร้อยละ ๒๒.๔ จากปี ๒๕๕๙ ตามลำดับ ส่วนปริมาณของเสียอันตรายภาคตะวันออกจัดอยู่ในลำดับที่ ๑ ซึ่งปัญหามีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น และส่วนใหญ่เป็นของเสียอันตรายจากชุมชน รวมทั้งการลักลอบทิ้งกากของเสีย โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดระยอง และชลบุรี นอกจากนี้ ยังมีขยะในทะเลที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

๕.๑.๖ มลพิษทางอากาศมีแนวโน้มดีขึ้น จากสารอินทรีย์ระเหยง่าย ก๊าซโอโซน และฝุ่นละอองขนาดเล็ก ส่วนใหญ่พบในจังหวัดที่มีเขตประกอบการอุตสาหกรรม ได้แก่ จังหวัดระยอง ชลบุรี และ ฉะเชิงเทรา สำหรับปัญหาสารอินทรีย์ระเหยง่ายที่มาจากอุตสาหกรรม ปี ๒๕๖๐ ปริมาณเฉลี่ยสารเบนซีน และ ๑,๒-ไดคลอโรอีเทนเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ขณะที่ปริมาณเฉลี่ยสาร ๑,๓-บิวทาไดอิน ลดลง สาเหตุเกิดจากการเผาในที่โล่ง การจราจรและยานพาหนะ และการประกอบการของโรงงานอุตสาหกรรม

๕.๒ สถานการณ์ปัญหาภัยพิบัติ

๕.๒.๑ ไฟป่าแนวโน้มเพิ่มขึ้น จากสถิติตั้งแต่ปี ๒๕๕๖ – ๒๕๖๑ พบว่า มีจำนวนครั้งของการเกิดไฟป่าลดลงเฉลี่ยร้อยละ ๐.๑ ต่อปี และจำนวนพื้นที่ป่าที่ถูกไฟไหม้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ ๘.๘ ต่อปี โดยปี ๒๕๖๑ พบว่า มีพื้นที่ป่าถูกไฟไหม้ ๓๘๘ ไร่ ลดลงจากปี ๒๕๖๐ ถึงร้อยละ ๖๑.๖ ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่คาดว่าน่าจะเกิดจากการความแห้งแล้ง และการเผาไร่เพื่อกำจัดวัชพืชหรือเศษซากพืชที่เหลืออยู่ภายหลังการเก็บเกี่ยว โดยจังหวัดชลบุรีมีส่วนไฟไหม้ป่าเทียบกับพื้นที่ป่าไม้ของจังหวัดมากที่สุด เพียงแค่ร้อยละ ๐.๐๔

๕.๒.๒ สถานการณ์อุทกภัยเบาบางลง ช่วงปี ๒๕๕๖ – ๒๕๖๐ ภาคตะวันออกมีจำนวนหมู่บ้านและครัวเรือน ที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัยลดลง โดยเฉพาะปี ๒๕๕๙ มีหมู่บ้านได้รับความเสียหาย ๑๐๗ หมู่บ้านจาก ๗๑๗ ในปี ๒๕๕๘ และครัวเรือนได้รับความเสียหายลดลงจาก ๔,๙๘๑ ครัวเรือนในปี ๒๕๕๘ เป็น ๒ ครัวเรือน ซึ่งไม่มีรายงานมูลค่าความเสียหายที่เกิดจากอุทกภัย ปี ๒๕๖๐ มีจำนวนหมู่บ้านและครัวเรือนได้รับผลกระทบเพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ซึ่งจังหวัดที่ได้รับผลกระทบมากที่สุด คือ จังหวัดชลบุรี และ จันทบุรี สาเหตุหลักเกิดจากฝนตกหนักติดต่อกันเป็นเวลานานและน้ำป่าไหลหลาก ประกอบกับการขยายตัวของเมืองส่งผลให้มีการก่อสร้างที่อยู่อาศัยและโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่รับน้ำมากขึ้น

๕.๒.๓ พื้นที่ประสบภัยแล้งลดลง ภาพรวมในช่วง ๕ ปี (๒๕๕๖-๒๕๖๐) ภาคตะวันออกมีจำนวนหมู่บ้านที่ประสบภัยแล้งลดลง โดยจังหวัดที่ประสบภัยแล้งมาตลอด ได้แก่ ชลบุรี จันทบุรี ตราด ปราจีนบุรี และสระแก้ว สาเหตุหลักเกิดจากการเพิ่มพื้นที่เพาะปลูกและภาวะฝนทิ้งช่วง ส่งผลให้ความต้องการใช้น้ำเพื่อการเกษตรมากขึ้น ประกอบกับ ปริมาณน้ำฝนที่ตกน้อยและไม่ตกในพื้นที่อ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ นอกจากนี้ยังมีสาเหตุจากการขยายตัวของเศรษฐกิจและเมือง ส่งผลให้มีความต้องการใช้น้ำเพิ่มขึ้น

๕.๒.๔ การกัดเซาะชายฝั่งทะเลมีแนวโน้มดีขึ้น จากรายงานการกัดเซาะชายฝั่ง ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พบว่า ปี ๒๕๖๐ ภาคตะวันออกมีแนวชายฝั่งที่ถูกกัดเซาะเป็นระยะทาง ๖๑.๑๙ กิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ ๙.๓ ของความยาวชายฝั่งทะเลภาค ลดลงจากปี ๒๕๕๔ ที่กัดเซาะถึง ๖๖๘.๕๓ กิโลเมตร โดยเป็นกัดเซาะรุนแรง ๒.๑๕ กิโลเมตร ปานกลาง ๓.๕๓ กิโลเมตร และกัดเซาะน้อย ๔๘ กิโลเมตร และจังหวัดที่มีพื้นที่กัดเซาะรุนแรง ได้แก่ ตราด ระยอง และฉะเชิงเทรา สาเหตุของการกัดเซาะส่วนหนึ่งมาจากการขยายตัวของพื้นที่อุตสาหกรรมและชุมชนที่ขยายตัวลุกล้ำพื้นที่ชายฝั่ง และการบุกรุกทำลายป่าชายเลน

ตารางที่ ๓ การเปลี่ยนแปลงทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของภาคตะวันออก

รายการ	ปี					
	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑
ปริมาณน้ำในอ่างน้ำขนาดใหญ่ ๕ อ่าง (ข้อมูล ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม) ล้านลบ.ม.	๙๕๘	๙๘๙	๘๔๗	๘๐๙	๑,๐๕๖	๑,๑๘๗
พื้นที่ป่าไม้ (ล้านไร่)	๕.๑๔	๕.๐๗	๕.๐๙	๕.๑๑	๕.๑๑	๕.๑๓
จำนวนครั้งการเกิดไฟไหม้ป่า	๕๔	๗๒	๖๗	๑๑๙	๕๕	๒๕
จำนวนพื้นที่ป่าถูกไฟไหม้ (ไร่)	๑,๑๐๘	๑,๕๐๖	๒,๖๒๒	๔,๗๕๖	๑,๐๑๑	๓๘๘
ปริมาณขยะที่เกิดขึ้น (ล้านตัน/ปี)	๒.๒๙	๒.๒๔	๒.๓๕	๒.๒๗	๒.๓๒	
ปริมาณขยะที่กำจัดถูกต้องตามหลักวิชาการ (ล้านตัน/ปี)	๐.๖๖	๐.๗๑	๐.๗๓	๐.๗๙	๑.๒๔	
ปริมาณขยะที่นำไปใช้ประโยชน์ (ล้านตัน/ปี)	๐.๔๔	๐.๒๖	๐.๒๙	๐.๒๒	๐.๕๒	
หมู่บ้านที่รับผลกระทบจากอุทกภัย (แห่ง)	๖๒๕	๓๕๖	๗๑๗	๑๐๗	๓๙๕	
หมู่บ้านที่รับผลกระทบจากภัยแล้ง (แห่ง)	๑,๕๓๖	๒,๒๙๑	๑,๕๖๕	๑,๕๓๗	-	

๖. สภาวะแวดล้อม

๖.๑ จุดแข็ง

๖.๑.๑ เป็นศูนย์รวมที่ตั้งของอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศ และมีแนวโน้มที่จะเติบโตเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมสมัยใหม่ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากได้มีการลงทุนอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญของประเทศและภูมิภาคอาเซียน ได้แก่ อุตสาหกรรมปิโตรเคมี อุตสาหกรรมกลั่นน้ำมัน อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า รวมถึงอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรในพื้นที่สี่บึงตอนในของจังหวัดระยอง

๖.๑.๒ มีท่าเรือน้ำลึก และระบบโครงข่ายการขนส่งทางถนน และรถไฟที่สนับสนุนการเปิดประตูการขนส่งของประเทศเข้าสู่ระบบโครงข่ายการเดินเรือนานาชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากมีการเพิ่มประสิทธิภาพท่าเรือน้ำลึกที่มีอยู่ พร้อมทั้งประสานโครงข่ายการขนส่งหลักของพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกให้สอดคล้องและเชื่อมโยงกับระบบโครงข่ายการขนส่งหลักของกรุงเทพฯ และปริมณฑล ภาคกลาง ตอนบน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และต่างประเทศ จะช่วยยกระดับการพัฒนาจากการเป็นแค่ฐานการผลิตและประตูส่งออกทางทะเลผ่านท่าเรือน้ำลึกแหลมฉบังและมาบตาพุดในปัจจุบัน เข้าสู่การเป็นประตูเศรษฐกิจ

นานาชาติ รองรับการพัฒนาอุตสาหกรรม และเปิดตลาดการค้าไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก เช่น สหรัฐอเมริกา และยุโรป โดยอาศัยการขนส่งเชื่อมโยงกันในรูปแบบของการขนส่งต่อเนื่องระหว่าง ถนน รถไฟ และท่าเรือน้ำลึก

๖.๑.๓ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและเป็นที่รู้จักแพร่หลายในระดับชาติและนานาชาติ โดยเฉพาะพญา-บางแสน ซึ่งเป็นเมืองท่องเที่ยวที่รู้จักกันในระดับนานาชาติอยู่แล้ว นอกจากนี้ ยังมีเกาะช้าง และเกาะเสม็ด ที่กำลังได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น รวมถึงมีการพัฒนาภาพลักษณ์ สภาพแวดล้อม และการตลาดของเมืองเพิ่มขึ้น ทำให้กระแสการเดินทางท่องเที่ยวจากทั่วโลกเดินทางมายังเมืองพญา จังหวัดชลบุรี เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีอัตราการเติบโตสูง นอกจากนี้ภาคตะวันออกยังมีทรัพยากรธรรมชาติประเภทป่าเขา น้ำตก อุทยานแห่งชาติ และทะเล ที่จะดึงดูดและให้บริการนักท่องเที่ยวได้ โดยมีพื้นที่หลายแห่งที่มีสภาพภูมิอากาศและธรรมชาติที่เหมาะสมต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่สามารถจัดกิจกรรมได้หลายอย่าง ทั้งการท่องเที่ยวแบบผจญภัย ทัวร์ป่า ล่องแก่ง เช่น การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติเขาชีเมี่ยง การล่องแก่งที่อำเภอบึงนาราง จันทบุรี ตลอดจนในช่วงฤดูผลไม้จะเป็นช่วงที่จูงใจให้นักท่องเที่ยวได้เข้าเที่ยวชมสวน และบริโภคผลไม้

๖.๑.๔ เป็นแหล่งเพาะปลูกผลไม้หลักของประเทศ โดยเฉพาะทุเรียน มังคุด และเงาะ ซึ่งมีปริมาณการผลิตมากพอสำหรับใช้บริโภคภายในประเทศ และส่งออกไปยังต่างประเทศ สามารถสร้างรายได้ให้แก่ท้องถิ่นจำนวนมาก นอกจากนี้ พื้นที่นี้ยังมีพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่เหมาะสมแก่การทำประมงน้ำลึก และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

๖.๑.๕ เป็นแหล่งเจียระไนอัญมณีที่มีคุณภาพและมีชื่อเสียง โดยได้มีการฝึกฝนฝีมือด้านการเจียระไนจนเกิดความชำนาญ และมีการใช้วิทยาการต่างๆ เพื่อเพิ่มคุณค่าของอัญมณี ส่งผลให้ภาคตะวันออก โดยเฉพาะจันทบุรีเป็นแหล่งเจียระไน และย่านธุรกิจอัญมณีที่สำคัญของประเทศ ที่สามารถสนับสนุนเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาทางด้านการท่องเที่ยว ซึ่งนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวของพื้นที่ สามารถซื้อกลับไปเป็นของที่ระลึกได้

๖.๑.๖ มีพรมแดนติดกับชายแดนกัมพูชา ซึ่งเป็นจุดการค้าชายแดนที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ และปริมณฑล และพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับจุดการค้าชายแดนอื่นๆ ของประเทศ ประกอบกับตั้งอยู่ในเส้นทางสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้สามารถเข้าถึงตลาดทั้งในกรุงเทพฯ และปริมณฑล พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก ตลอดจนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกัมพูชา-เวียดนามได้

๖.๒ จุดอ่อน

๖.๒.๑ การพัฒนาอุตสาหกรรมต่างๆ ของภาครัฐและเอกชนบางแห่งเริ่มมีปัญหาเรื่องการบริหารจัดการด้านมลพิษที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิต ได้แก่ ปัญหามลพิษทางอากาศจากอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ปัญหาการจัดการกากของเสียอุตสาหกรรม และปัญหาการบำบัดน้ำเสียและสารโลหะหนักที่ลงไปในแหล่งน้ำต่างๆ โดยเฉพาะอ่างเก็บน้ำดอกกราย นอกจากนี้ เริ่มเกิดความขัดแย้ง เนื่องจากการได้มีการปล่อยมลพิษลงสู่แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคและเกษตรกรรมของประชาชนอย่างกว้างขวาง

๖.๒.๒ การขยายตัวของเมือง แหล่งอุตสาหกรรม และแหล่งท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว ได้ส่งผลให้เกิดความต้องการใช้น้ำเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการผลิต บริการ และอุปโภคบริโภคปริมาณมาก ก่อให้เกิดความขัดแย้งเรื่องการใช้ น้ำ เดิมแหล่งน้ำจะถูกใช้เพื่อกิจกรรมการเกษตรและชุมชนเกษตรขนาดเล็ก

เท่านั้น ปัจจุบันต้องแย่งกันใช้น้ำระหว่างภาคเกษตร อุตสาหกรรม เมือง และบริการแก่นักท่องเที่ยว แม้ว่าจะมีการพัฒนาแหล่งน้ำรองรับไว้แล้วบางส่วน แต่ด้วยข้อจำกัดของภูมิประเทศ ทำให้ไม่สามารถก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่ได้ จึงต้องมีการวางท่อส่งน้ำเชื่อมโยงระหว่างอ่างเก็บน้ำที่มีอยู่เพื่อนำน้ำมาทดแทนในบางพื้นที่ยามขาดแคลน

๖.๒.๓ การพัฒนาเศรษฐกิจของภาคตะวันออกที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตมากขึ้นตามลำดับ อาทิ การทำลายทรัพยากรป่าไม้ได้ส่งผลกระทบไปถึงปัญหาความแปรปรวนของลมฟ้าอากาศ ก่อให้เกิดภาวะฝนแล้งและน้ำท่วมอยู่เสมอ โดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี และตราด นอกจากนี้ยังมีการจับสัตว์น้ำโดยไม่ถูกวิธี ทำให้สัตว์น้ำตามธรรมชาติลดลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งพื้นที่ป่าชายเลนในแต่ละจังหวัดลดลงไปจากเดิมมาก เนื่องจากการบุกรุกเพื่อทำนาเกลือ

๖.๒.๔ แม้ว่าภาคตะวันออกจะเป็นแหล่งเพาะปลูกผลไม้หลักของประเทศ แต่ผลไม้เป็นผลิตผลที่มีช่วงระยะเวลาในการเก็บเกี่ยว ดูแล รักษาจำกัด เมื่อพ้นกำหนดจะเสียหาย และเป็นผลผลิตที่มีช่วงฤดูกาล ไม่สามารถผลิตออกได้ตลอดปี และหากเมื่อใดขาดน้ำก็จะทำความเสียหายให้แก่สวนผลไม้อย่างรุนแรง ทำให้ปริมาณผลผลิตไม่แน่นอน ไม่มีเสถียรภาพด้านราคา รวมทั้งยังขาดการบริหารจัดการในช่วงที่ผลไม้ออกมามากและกระจุกตัวอย่างเหมาะสมและทันเวลา ทำให้ผลไม้เน่าเสียง่าย นอกจากนี้ยังขาดการวิจัยและพัฒนาทั้งในด้านการผลิตให้ออกผลผลิตนอกฤดู การเก็บรักษา การลำเลียงถึงที่หมายก่อนการเน่าเสีย และมีปัญหาเรื่องคุณภาพมาตรฐานไม่สม่ำเสมอ เช่น การคัดขนาด บรรจุหีบห่อ แปรรูป และเก็บรักษา

๖.๒.๕ การขยายตัวอย่างรวดเร็วของภาคอุตสาหกรรมที่ผ่านมา ทำให้เกิดภาวะขาดแคลนแรงงาน ประกอบด้วย แรงงานที่เคลื่อนย้ายเข้าไม่ได้ตอบสนองความต้องการที่แท้จริง เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นแรงงานระดับล่าง ทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะฝีมือสำหรับการผลิตภาคอุตสาหกรรมที่มีการปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีสูงขึ้น นอกจากนี้ แรงงานที่มีฝีมือจะพยายามเข้าสู่อุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ได้มาตรฐานและมีความมั่นคงต่ออนาคตในการทำงานมากกว่า จึงเกิดปัญหาการโยกย้ายการทำงานอยู่ในอัตราที่สูง ตลอดจนแรงงานในท้องถิ่นไม่สามารถตอบสนองความต้องการได้เพียงพอ

๖.๓ โอกาส

๖.๓.๑ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทั้งเทคโนโลยีสารสนเทศ เทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุ และนาโนเทคโนโลยี จะทำให้ภาคตะวันออกมีโอกาสในการปรับกระบวนการผลิตสินค้าให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่หลากหลาย ทั้งในด้านคุณภาพ มาตรฐาน และราคา ดังนี้คือ

๑) การพัฒนาเทคโนโลยีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ส่งเสริมกระบวนการผลิตที่สะอาด มีส่วนช่วยประหยัดการใช้ทรัพยากร และลดปริมาณของเสียและมลพิษได้มากขึ้น

๒) เชื่อมโยงเทคโนโลยีกับวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม และผลักดันให้เกิดการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

๓) การใช้ประโยชน์จากการเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ จะสร้างโอกาสการเรียนรู้ในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ได้อย่างกว้างขวาง สามารถปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

๖.๓.๒ โครงสร้างประชากรที่กำลังเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมผู้สูงอายุ จะทำให้ภาคตะวันออกได้มีโอกาสในการผลิต พัฒนา และปรับปรุงสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไป

อาทิ การขยายตัวของตลาดอาหารสุขภาพ สมุนไพร และการแพทย์พื้นบ้าน สถานที่ท่องเที่ยวและการพักผ่อนของผู้สูงอายุ

๖.๓.๓ กระแสการรักษาสุขภาพและความนิยมธรรมชาติ จะช่วยให้เกิดความตระหนักในการดูแลสุขภาพธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันจะสร้างกระแสความนิยมบริโภคสินค้าเชิงอนุรักษ์และสินค้าสุขภาพซึ่งส่วนใหญ่มาจากพืช เช่น สมุนไพร จึงเป็นโอกาสในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องพืชสมุนไพรและการดูแลสุขภาพซึ่งจะเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้โดยมีความหลากหลายทางชีวภาพเป็นแหล่งวัตถุดิบที่สำคัญ

๖.๔ ภัยคุกคาม

๖.๔.๑ การขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการส่งออก ซึ่งกำลังได้รับแรงกดดันจากมาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีเพิ่มขึ้น เช่น มาตรฐานการผลิตสินค้า มาตรฐานการด้านความสะอาดและสุขอนามัย มาตรฐานแรงงาน มาตรฐานสิ่งแวดล้อม และมาตรฐานด้านทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น ซึ่งได้มีการตั้งกฎเกณฑ์ในการรับซื้อสินค้าจากผู้ผลิตค่อนข้างมาก และมีการตรวจสอบคุณภาพอย่างเข้มงวด ดังนั้นเศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกที่พึ่งพาการส่งออกอย่างมาก จึงมีแนวโน้มว่าการส่งออกจะมีอุปสรรคมากขึ้นในอนาคต หากผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับมาตรฐานเหล่านี้จะสูญเสียโอกาสทางการตลาดไป ส่งผลให้ผู้ประกอบการในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกต้องเร่งปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐานและคุณภาพสินค้าให้เป็นที่ยอมรับระหว่างประเทศ

๖.๔.๒ ระบบคุณค่าที่ดีของสังคมไทยเสื่อมถอยลง เนื่องจากคนในสังคมไม่สามารถปรับตัวและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ทำให้พฤติกรรมของคนในสังคมเปลี่ยนไป หันไปนิยมและซึมซับวัฒนธรรมต่างชาติที่ไม่พึงประสงค์มากขึ้นโดยหันมาให้ความสำคัญกับวัตถุนิยม เงินตรา จนเกินความพอเพียงซึ่งมีสัญญาณชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มการล่มสลายในครอบครัว วัฒนธรรม และสังคม ดังนี้

๑) เด็กและเยาวชนบางส่วนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม ขาดการเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส ขาดความกตัญญูรู้คุณ ในขณะเดียวกันยังขาดความรู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง ไม่สามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ นิยมใช้อารมณ์และความรุนแรงมากกว่าเหตุผล พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม และการจับกลุ่มมั่วสุมกระทำความผิดต่างๆ ในขณะเดียวกันสถาบันครอบครัวอ่อนแอลง เนื่องจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมเปลี่ยนแปลงไปที่ต้องมุ่งทำงานเพื่อเลี้ยงชีพ สามีภรรยาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้การแบ่งเวลาให้ครอบครัวมีน้อย ความสัมพันธ์และความช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในครอบครัวลดลง ซึ่งเห็นได้จากการอัตราการหย่าร้างที่เพิ่มขึ้น

๒) คนวัยแรงงานต้องรับภาระเพิ่มขึ้นในการดูแลผู้สูงอายุ โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุข ทำให้กำลังการผลิตลดลง อาจส่งผลให้การเติบโตทางเศรษฐกิจชะลอตัวลงได้

๓) คุณภาพทางการศึกษาลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ไม่สามารถสร้างคนที่มีความรู้ความสามารถ ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลก

๖.๔.๓ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของภาคตะวันออก ดังนี้

๑) การเพิ่มสูงขึ้นของระดับน้ำทะเล และลมมรสุมที่รุนแรงมากขึ้น อาจส่งผลให้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ทำให้เกิดการสูญเสียพื้นดินชายหาดและแหล่งท่องเที่ยวทาง

ทะเล และส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่งโดยเฉพาะป่าชายเลนซึ่งเป็นแหล่งผลิตสัตว์น้ำ เป็นที่วางไข่และที่อยู่อาศัยของตัวอ่อนสัตว์น้ำ และเป็นพื้นที่กันชนป้องกันแนวชายฝั่งจากการพังทลายจากแรง คลื่นลม เนื่องจากระบบนิเวศป่าชายเลนมีความอ่อนไหวต่อระดับน้ำทะเลที่เพิ่มขึ้น โดยความหนาแน่นของ พรรณไม้จะลดลง เนื่องจากระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น จะทำให้พืชตายและถูกแทนที่ด้วยหาดเลน ในขณะที่ ปากแม่น้ำจะจมลงได้น้ำ ทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของพื้นที่ลุ่มน้ำ

๒) อุณหภูมิน้ำทะเลและค่าความเป็นกรด-ด่างของน้ำทะเลที่เปลี่ยนแปลงไป อาจ ส่งผลให้พืชและสัตว์ทะเลบางชนิดสูญพันธุ์ เกิดปรากฏการณ์ปะการังฟอกขาว และแหล่งปะการังถูกทำลาย ส่งผลกระทบต่อผลผลิตสัตว์น้ำโดยรวม ปัจจุบันทรัพยากรประมงชายฝั่งและประมงทะเลอยู่ในสภาพเสื่อมโทรม โดยสัตว์น้ำกร่อยบริเวณชายฝั่งและสัตว์น้ำในทะเลมีปริมาณ ชนิด และขนาดลดลงโดยตลอดนอกจากนี้การรุกราน ของน้ำเค็มเข้าสู่ลำน้ำจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อการดำรงชีวิตของพืชสัตว์และพื้นที่เกษตรกรรมโดยรอบ

๓) อิทธิพลของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะทำให้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ในบางพื้นที่จะรุนแรงขึ้น เนื่องจากต้องประสบกับภาวะภัยแล้งเป็นเวลานาน และทำให้ปัญหาการแย่งชิง ทรัพยากรน้ำระหว่างภาคเกษตร และอุตสาหกรรมจะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวเคยเกิดขึ้นใน ปี พ.ศ.๒๕๔๘ ส่งผลให้ภาคตะวันออกโดยเฉพาะจังหวัดระยองมีปริมาณฝนที่ลดลงและขาดช่วง ทำให้แหล่งน้ำ ที่ใช้ในภาคอุตสาหกรรมทั้งหมดในพื้นที่ขาดแคลนไปด้วย และนำไปสู่วิกฤตน้ำและการแย่งชิงทรัพยากรน้ำ ระหว่างอุตสาหกรรม และภาคเกษตรกรรม นอกจากนี้การขาดแคลนน้ำจะส่งผลให้ต้นทุนการผลิต ภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะทำให้ภัยพิบัติและภาวะน้ำท่วมฉับพลัน เกิดบ่อยครั้งและรุนแรงขึ้น เนื่องจากกำลังแรงของลมมรสุมลักษณะฝนที่ตกหนักในเวลาอันสั้น ทำให้ปริมาณ น้ำมีมากเกินไปเกินความสามารถในการกักเก็บ ประกอบกับประสิทธิภาพและศักยภาพในการระบายน้ำลงสู่ทะเล ของพื้นที่โดยรวมลดลง ทำให้มีแนวโน้มในการเกิดภัยพิบัติรุนแรงขึ้น

๗. ปัญหาและประเด็นท้าทาย

๗.๑ ปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองอุตสาหกรรม เช่น มลพิษทางอากาศ ขยะ น้ำเสีย ฯลฯ

๗.๒ ปัญหาปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการ

๗.๓ ภาวะขาดแคลนแรงงานภาคเกษตรและทักษะแรงงานภาคอุตสาหกรรมอยู่ในเกณฑ์ต่ำไม่สอดคล้อง กับการพัฒนาของภาค

๗.๔ ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานไม่เพียงพอต่อการขยายตัวของเมืองที่เกิดขึ้น

๗.๕ การผลิตด้านเกษตรและอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่ยังขาดการนำนวัตกรรมมาสร้างมูลค่าเพิ่ม และ ยังใช้แรงงานเข้มข้น

๗.๖ การท่องเที่ยวกระจุกตัวในบางจังหวัด แหล่งท่องเที่ยวรอบนอกไม่เป็นที่รู้จักและขาดความพร้อม จึงไม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้พักค้างในพื้นที่

๘. แนวคิดและทิศทางการพัฒนา

ภาคตะวันออกมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ เนื่องจากเป็นพื้นที่ฐานเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมหลัก (Industrial Heartland) และเป็นที่ตั้งของท่าเรือน้ำลึกและท่าอากาศยานนานาชาติ

เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก นอกจากนี้ ยังเป็นพื้นที่ในแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ของอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Southern Economic Corridor และ Southern Coastal Economic Corridor) ที่เชื่อมโยงเมียนมา-ไทย-กัมพูชา-เวียดนาม ซึ่งเป็นเส้นทางลัดโลจิสติกส์ (Land bridge) เชื่อมโยงภูมิภาคอาเซียนกับโลกตะวันตกและโลกตะวันออก นอกจากนี้ ภาคตะวันออกยังเป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของประเทศ ได้แก่ สุก รัง ไข่ ข้าว และผลไม้ รวมถึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติ เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์

ดังนั้น การพัฒนาภาคตะวันออกระยะต่อไป จะต้องพัฒนาต่อยอดฐานเศรษฐกิจที่มีอยู่ของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์และการค้าบริการ ควบคู่ไปกับการใช้ศักยภาพความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำและความพร้อมของสถาบันการศึกษาวิจัย ยกระดับสินค้าการเกษตรและบริการให้มีมูลค่าสูง เพื่อให้ภาคตะวันออกเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้หลุดพ้นกับดัก “ประเทศรายได้ปานกลาง”

๘.๑ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์

เป้าหมายการพัฒนาภาคตะวันออกจะมุ่งพัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจชั้นนำของอาเซียน โดยรักษาฐานเศรษฐกิจเดิมที่มีอยู่ให้เติบโตอย่างยั่งยืน และสร้างฐานเศรษฐกิจใหม่เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสนับสนุนให้ประเทศเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ โดยเน้นการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง ได้แก่ พื้นที่ฐานการผลิตและบริการ เมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาค และพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน

๘.๒ วัตถุประสงค์

๘.๒.๑ เพื่อกระจายความเจริญและโอกาสทางเศรษฐกิจไปสู่ภูมิภาคอย่างทั่วถึงมากขึ้น

๘.๒.๒ เพื่อพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่ให้สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาในพื้นที่อย่างยั่งยืน

๘.๒.๓ เพื่อพัฒนาเมืองศูนย์กลางของจังหวัดเป็นเมืองน่าอยู่สำหรับคนทุกกลุ่มในสังคม โดยมีความปลอดภัย การจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองมีมาตรฐาน บริการสาธารณะมีคุณภาพ และมีระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมืองอย่างทั่วถึง

๘.๒.๔ เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสร้างความสมดุลของระบบนิเวศ

๘.๓ เป้าหมาย

๘.๓.๑ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคตะวันออกขยายตัวเพิ่มขึ้น

๘.๓.๒ สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ของภาคตะวันออกลดลง

๘.๔ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าฐาน	ค่าเป้าหมาย				
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๒-๒๕๖๕
อัตราการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคตะวันออก	๑,๖๔๗,๔๒๒ ลบ. (มูลค่า CVM ปี ๒๕๕๙)	อัตราการขยายตัวไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖.๕	อัตราการขยายตัวไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖.๕	อัตราการขยายตัวไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖.๕	อัตราการขยายตัวไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖.๕	อัตราการขยายตัวเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖.๕
สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาค (Gini Coefficient) ในการกระจายรายได้ภาคตะวันออก	๐.๓๙๗ (ปี ๒๕๖๐)	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคน้อยกว่า ๐.๓๙๗	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคน้อยกว่า ๐.๓๙๗	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคน้อยกว่า ๐.๓๙๗	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคน้อยกว่า ๐.๓๙๗	สัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคน้อยกว่า ๐.๓๙๗

๘.๕ ยุทธศาสตร์การพัฒนา

๘.๕.๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีความทันสมัยที่สุดในภูมิภาคอาเซียน

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าฐาน	ค่าเป้าหมาย				
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๒-๒๕๖๕
อัตราการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก ๑	๑,๓๓๕,๓๕๓ ลบ. (CVM ปี ๒๕๕๙)	อัตราการขยายตัวไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖.๓	อัตราการขยายตัวไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖.๓	อัตราการขยายตัวไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖.๓	อัตราการขยายตัวไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖.๓	อัตราการขยายตัวเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖.๓
มูลค่าการลงทุนภาครัฐและเอกชนในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก		ไม่น้อยกว่า ๓๐๐,๐๐๐ ล้านบาท	ไม่น้อยกว่า ๓๐๐,๐๐๐ ล้านบาท	ไม่น้อยกว่า ๓๐๐,๐๐๐ ล้านบาท	ไม่น้อยกว่า ๓๐๐,๐๐๐ ล้านบาท	มูลค่าการลงทุนไม่ต่ำกว่า ๑.๒ ล้านล้านบาท

แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง และต่อยอดโครงสร้างพื้นฐานทุกระบบให้เชื่อมโยงเข้าสู่พื้นที่เศรษฐกิจ เพื่อให้เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและเมืองในอนาคต ได้แก่ สนามบินอู่ตะเภา รถไฟความเร็วสูงเชื่อม ๓ สนามบิน ท่าเรือแหลมฉบังระยะ ๓ ท่าเรือมาบตาพุดระยะ ๓ ท่าเรือสัตหีบ รถไฟทางคู่เชื่อม ๓ ท่าเรือ และทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง ช่วงพัทยา-มาบตาพุด รวมทั้ง พัฒนาระบบสาธารณูปโภค ได้แก่ ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ภายในพื้นที่ และพื้นที่โดยรอบ เพื่อรองรับความต้องการลงทุน กิจกรรมทางเศรษฐกิจ และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องจากการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

๒) ส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษ เพื่อให้เกิดการลงทุนของภาคเอกชนในอุตสาหกรรมเป้าหมายที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและอุตสาหกรรมแห่งอนาคตในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษ

ภาคตะวันออก เช่น จัดตั้งศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ ประชาสัมพันธ์ และชักจูงนักลงทุนที่มีศักยภาพและเหมาะสม เป็นต้น

๓) พัฒนาบุคลากร การศึกษา การวิจัย และเทคโนโลยี เพื่อผลิตกำลังคนให้ตรงกับความต้องการของอุตสาหกรรมเป้าหมาย และก่อให้เกิดการวิจัย สร้างนวัตกรรม และการพัฒนาเทคโนโลยีในการต่อยอด และขับเคลื่อนการพัฒนาในพื้นที่อย่างยั่งยืน อาทิ EEC of Digital Park (EECd) และ EEC of Innovation (EECi)

๔) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลนานาชาติในจังหวัดชลบุรี-ระยอง ให้เป็นฐานการกระจายรายได้และการสร้างงานให้แก่ชุมชน

๕) พัฒนาสภาพแวดล้อมเมืองสำคัญของจังหวัดให้เป็นเมืองใหม่อัจฉริยะน่าอยู่ เอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมีสมดุล

ฉะเชิงเทรา : พัฒนาเป็นเมืองที่อยู่อาศัยชั้นดีที่ทันสมัย รองรับการพัฒนาขยายตัวของกรุงเทพฯ และการพัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

พัตยา : พัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ สุขภาพ และนันทนาการ ศูนย์ประชุม และศูนย์แสดงสินค้านานาชาติชั้นนำของอาเซียน และศูนย์การให้บริการด้านการแพทย์ระดับนานาชาติ (Medical Tourism)

อุตะเภ : พัฒนาเป็นศูนย์ธุรกิจการบินและโลจิสติกส์อาเซียน

ระยอง : พัฒนาเป็นเมืองแห่งการศึกษาและวิทยาศาสตร์ เมืองนานาชาติที่มีธุรกิจทันสมัย

๘.๕.๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาภาคตะวันออกให้เป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าฐาน	ค่าเป้าหมาย				
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๒-๒๕๖๕
อัตราการขยายตัวของมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรของภาคตะวันออก	๘๐,๕๖๒ ลบ. (CVM ปี ๒๕๕๙)	เพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓.๕	เพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓.๕	เพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓.๕	เพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓.๕	เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๓.๕

แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาการผลิตและการค้าผลไม้ภาคตะวันออก ให้เป็นศูนย์ผลไม้เมืองร้อนแห่งเอเชียโดยปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตควบคู่ไปกับการรักษาคุณภาพสินค้า ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิต การบรรจุหีบห่อ การแปรรูป และการจัดจำหน่าย

๒) ส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ ได้แก่ สุกร ไก่ และโค ในจังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา และสระแก้ว ให้ผลผลิตมีคุณภาพและได้มาตรฐานความปลอดภัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค ทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย และพันธุ์ที่เหมาะสม รวมทั้งปรับปรุงระบบการบริหารจัดการตลาดให้มีประสิทธิภาพ

๓) พัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำบริเวณชายฝั่งอ่าวไทย ได้แก่ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด ให้คงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืนต่อไป โดย

เร่งรัดการอนุรักษ์ ป่าไม้ และการจัดการใช้ประโยชน์ทรัพยากรประมงและสิ่งแวดล้อมให้เป็นระบบเหมาะสม ควบคู่ไปกับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ เช่น การส่งเสริมการวิจัยและถ่ายทอดเทคโนโลยีการจัดการและวิธีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่ม การส่งเสริมและพัฒนาการประมงพื้นบ้าน รวมทั้งการส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจการประมง เป็นต้น

๘.๕.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ปรับปรุงมาตรฐานสินค้าและธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าฐาน	ค่าเป้าหมาย				
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๒-๒๕๖๕
รายได้จากการท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๓๒๑,๙๕๙.๗๖ ลบ. (ปี ๒๕๖๐)	เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๒๐	เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๒๐	เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๒๐	เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๒๐	เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ร้อยละ ๒๐

แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลในจังหวัดจันทบุรี และตราด โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ได้มาตรฐาน และเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และชุมชนในพื้นที่

๒) ฟื้นฟูและปรับปรุงการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดนครนายก ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี จันทบุรี ระยองและตราด ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ศาสนา และวัฒนธรรม เชิงนิเวศ และอนุรักษ์ เชิงเกษตร เชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวโดยชุมชน แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการ และท่องเที่ยวเมืองเก่า โดยฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งปรับปรุงภูมิทัศน์ พัฒนาเส้นทาง สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานสากล

๓) ฟื้นฟูและอนุรักษ์การท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรีและสระแก้ว ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวอารยธรรมขอม โดยฟื้นฟูบูรณะโบราณสถานและสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม รวมทั้งปรับปรุงและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและควบคุมการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

๘.๕.๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนให้เป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าฐาน	ค่าเป้าหมาย				
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๒-๒๕๖๕
มูลค่าการค้าชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	๑๒๑,๕๒๓ ลบ. (ปี ๒๕๖๐)	เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑๕	เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑๕	เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑๕	เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๑๕	เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ร้อยละ ๑๕

แนวทางการพัฒนา

๑) พัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว ให้เป็นประตูและศูนย์กลางทางการค้า การท่องเที่ยว และการลงทุน เชื่อมโยงกับประเทศกัมพูชาและเวียดนาม โดยจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสม พัฒนาเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ให้มีประสิทธิภาพ และอำนวยความสะดวกบริเวณจุดผ่านแดน

๒) พัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนขนาดเล็ก อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด ให้เป็นศูนย์กลางธุรกิจการค้าชายแดนและการท่องเที่ยว เชื่อมโยงกับจังหวัดเกาะกง กัมพูชา โดยจัดระเบียบการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมขนส่งและระบบโลจิสติกส์ รวมถึงยกระดับมาตรฐานการให้บริการและอำนวยความสะดวกบริเวณจุดผ่านแดน

๓) พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนบ้านแหลมและบ้านผักกาด อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี ให้เป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนเชื่อมโยงกับจังหวัดพระตะบองและโพนินของกัมพูชา โดยปรับปรุงและพัฒนาาระบบบริการพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกในการลงทุน ตลอดจนพัฒนาจุดตรวจชายแดนเพื่อให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานสากล

๘.๕.๕ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ แก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและจัดระบบการบริหารจัดการมลพิษให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย

ตัวชี้วัด	ค่าฐาน	ค่าเป้าหมาย				
		๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔	๒๕๖๕	๒๕๖๒-๒๕๖๕
สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ภาคตะวันออก	ร้อยละ ๒๒.๓ ของพื้นที่ภาค (ปี ๒๕๖๐)	ร้อยละ ๒๕ ของพื้นที่ภาค	ร้อยละ ๒๗ ของพื้นที่ภาค	ร้อยละ ๒๙ ของพื้นที่ภาค	ร้อยละ ๓๑ ของพื้นที่ภาค	ร้อยละ ๓๑ ของพื้นที่ภาค
คุณภาพอากาศภาคตะวันออก (ปริมาณก๊าซโอโซน)	ค่ามาตรฐานเฉลี่ย ๑ ชม.สูงสุด ๑๐๐ ppb	ไม่เกิน ค่ามาตรฐาน	ไม่เกิน ค่ามาตรฐาน	ไม่เกิน ค่ามาตรฐาน	ไม่เกิน ค่ามาตรฐาน	ไม่เกิน ค่ามาตรฐาน
จำนวนแหล่งน้ำของภาคตะวันออกที่มีคุณภาพในเกณฑ์ดี	๐ แหล่ง (ปี ๒๕๖๐)	๒ แหล่ง	๓ แหล่ง	๔ แหล่ง	๕ แหล่ง	๕ แหล่ง
สัดส่วนปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดอย่างถูกต้องและนำกลับมาใช้ใหม่ของภาคตะวันออก	ร้อยละ ๗๖ (ปี ๒๕๖๐)	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๘๐ ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้น	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๘๕ ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้น	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๙๐ ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้น	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๙๕ ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้น	ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๙๕ ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้น

แนวทางการพัฒนา

๑) บริหารจัดการน้ำเพื่อบรรเทาภาวะภัยแล้งและน้ำท่วมจันทบุรี ตราด และสระแก้ว โดยปรับปรุงและบำรุงรักษาแหล่งน้ำเดิม จัดสรรน้ำ และพัฒนาแหล่งน้ำเพิ่มเติม รองรับความต้องการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจและชุมชนได้อย่างพอเพียงและมีเสถียรภาพ รวมทั้งส่งเสริมการทำแหล่งเก็บกักน้ำขนาดเล็กกระจายในพื้นที่การเกษตรเพื่อแก้ไขปัญหามลพิษ

๒) ฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้เกิดความสมดุลต่อระบบนิเวศ โดยปลูกป่าเพิ่มเติม และเพิ่มมาตรการเฝ้าระวังติดตามการบุกรุกป่า โดยสนับสนุนสิทธิและบทบาทของชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ป่าของชุมชนไม่ให้เสื่อมโทรม

๓) คุ้มครองและฟื้นฟูป่าชายเลน ปะการัง หญ้าทะเล และป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง โดยเฉพาะจังหวัดที่มีพื้นที่กัดเซาะรุนแรง ได้แก่ จันทบุรีและฉะเชิงเทรา โดยการกำหนดพื้นที่ และหลักเกณฑ์

การใช้ประโยชน์ ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น หรือข้อตกลงร่วมกันของภาคีพัฒนา ในการจัดการพื้นที่ป่าชายเลน การเฝ้าระวังการลักลอบจับสัตว์น้ำ การคุ้มครองปะการัง หญ้าทะเล พื้นที่จับสัตว์น้ำ พื้นที่เพาะเลี้ยง และการทำประมงชายฝั่ง เพื่อป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง ไม่ให้ทรัพยากรชายฝั่งเสื่อมโทรมลงไปอีก

๔) ดำเนินการตามมาตรการจัดการมลพิษทางอากาศ ได้แก่ สารอินทรีย์ระเหยง่าย และฝุ่นละอองขนาดเล็กในจังหวัดระยอง ชลบุรี และฉะเชิงเทรา โดยกำหนดมาตรการควบคุม และมาตรการฉุกเฉินในการป้องกัน และควบคุมการระบายมลพิษทางอากาศในเขตชุมชน และเขตอุตสาหกรรมให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อให้ชุมชน และอุตสาหกรรมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเกื้อกูลกันและสันติสุข

๕) ปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบบำบัดน้ำเสียชุมชน ในจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางการค้า การท่องเที่ยว และพื้นที่อุตสาหกรรม รวมทั้งการจัดการน้ำทิ้งจากครัวเรือนและโรงงาน ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อควบคุมและบรรเทาปัญหาน้ำเสีย โดยเฉพาะ ในบริเวณแม่น้ำสายหลักที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ แม่น้ำระยองตอนบน ตอนล่าง และแม่น้ำพังราดตอนบน

๖) พัฒนาและปรับปรุงกระบวนการรวบรวม ขนย้าย และการกำจัดขยะจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยใช้มาตรการคัดแยกขยะและบริหารจัดการเก็บตามประเภทการคัดแยกขยะให้เป็นระบบ ส่วนของเสียอันตรายที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ บริเวณพื้นที่อุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี และระยอง สนับสนุนให้ภาคเอกชนที่มีศักยภาพเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา และการลงทุนกำจัดให้เป็นระบบและถูกต้องตามหลักวิชาการ

๙. แผนงาน/โครงการตามแผนพัฒนาภาคตะวันออกที่สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

๙.๑ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีความทันสมัยที่สุดในภูมิภาคอาเซียน

๙.๑.๑ แผนงานการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายในภาพรวม

- **สาระสำคัญ** เน้นการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพอุตสาหกรรมของประเทศและการกระตุ้นตลาดภายในประเทศ อาทิ การเจรจากับนักลงทุนรายสำคัญ โดยเจาะจงติดต่อนักลงทุนและมีคณะเจรจาสิทธิประโยชน์เป็นราย ๆ การจัดทำกรอบสิทธิประโยชน์นอกเหนือจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน การกำหนดและส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ส่งเสริมด้านอุตสาหกรรมระยะที่ ๑ รวมทั้ง การพัฒนาศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ การบริการและการอำนวยความสะดวก ประกาศเขตส่งเสริมพิเศษในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม ซึ่งมีการควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ได้มาตรฐาน ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ จัดตั้งกองทุนส่งเสริมการพัฒนาและป้องกันผลกระทบในพื้นที่และส่งเสริมการลงทุน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการแข่งขันในระยะยาว อย่างยั่งยืน ทั้งสำหรับอุตสาหกรรมที่มีอยู่ในปัจจุบันและต่อยอดการพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่ที่มีศักยภาพในช่วง ๕ ปีแรก โครงการเบื้องต้นจำนวน ๒๔ โครงการ
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

๙.๑.๒ แผนงานพัฒนาและปรับปรุงระบบคมนาคมขนส่งทางราง

- **สาระสำคัญ** พัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางราง รถจักรและล้อเลื่อน และศูนย์ซ่อมบำรุง ได้แก่ รถไฟขนาด ๑ เมตร และรถไฟความเร็วสูง เพื่อให้เป็นโครงข่ายการเดินทางและขนส่งหลักของประเทศที่สอดคล้องกับความต้องการเดินทางและขนส่งสินค้า รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ตามแนวระเบียงเศรษฐกิจเกษตรกรรม ท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคาดว่าเมื่อดำเนินการลงทุนภายใต้แผนงานการพัฒนาและปรับปรุงระบบคมนาคมขนส่งทางรางแล้วเสร็จ จะทำให้มีโครงข่ายทางรถไฟครอบคลุมพื้นที่เพิ่มขึ้น ทำให้สามารถให้บริการได้อย่างรวดเร็วและตรงต่อเวลามากขึ้น
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงคมนาคม

๙.๑.๓ โครงการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง ระยะที่ ๓ วงเงินรวม ลบ. ระยะเวลาดำเนินการ

- **สาระสำคัญ** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและก่อสร้างท่าเทียบเรือตู้สินค้าและท่าเทียบเรือเนกประสงค์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับการขนถ่ายสินค้าประเภทตู้ได้เพิ่มขึ้นจาก ๑๑ เป็น ๑๘ ล้าน TEU ต่อปี และเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับสินค้าตู้ทางรถไฟให้สูงขึ้นจากร้อยละ ๗ เป็นร้อยละ ๓๐ ของสินค้าตู้ที่ผ่านท่าเรือแหลมฉบังทั้งหมด
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงคมนาคม

๙.๑.๔ โครงการก่อสร้างเสริมทรายชายหาดท่องเที่ยวเพื่อรองรับการเติบโตด้านการท่องเที่ยวของประเทศ

- **สาระสำคัญ** หาดจอมเทียนได้สูญเสียพื้นที่ชายหาดจากการกัดเซาะไปแล้วประมาณ ๖๐ ไร่ ในอนาคตหากไม่ดำเนินการแก้ไขจะไม่เหลือพื้นที่หน้าหาดให้นักท่องเที่ยวอีกต่อไป จึงควรต้องมีการแก้ไขปัญหาที่สอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วยการหาทรายมาเสริม เพื่อฟื้นฟูและบำรุงรักษาชายหาดระยะทางรวม ๗ กิโลเมตร ความกว้างชายหาดเฉลี่ยประมาณ ๕๐ เมตร จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเงิน ๑ บาท ที่ลงทุนไปในการเสริมทรายจะสร้างผลตอบแทนกลับมาสู่ระบบเศรษฐกิจ ๓.๒ บาท และยังมีผลตอบแทนทางอ้อมที่ไม่สามารถประเมินเป็นตัวเลขได้อีกมาก
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงคมนาคม

๙.๑.๕ โครงการพัฒนาเมืองอัจฉริยะในพื้นที่ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ

- **สาระสำคัญ** ฟื้นฟูเมืองเดิมโดยพัฒนาให้เป็นเมืองนำอยู่อัจฉริยะที่มีโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง การสื่อสารและพลังงานที่ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและระบบดิจิทัลในการยกระดับความน่าอยู่ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม (อาทิ สุขภาพ การศึกษาและความปลอดภัย) ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม ประเพณีและอัตลักษณ์ท้องถิ่น และพัฒนาเมืองใหม่ให้เป็นเมืองที่ทันสมัยระดับ

โลก มีศูนย์เศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย แหล่งงาน พื้นที่พักผ่อน และพื้นที่พัฒนาเฉพาะ โดยพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานเมืองให้มีความพร้อมรองรับการพัฒนา

- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงคมนาคม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงพลังงาน

๙.๑.๖ โครงการพัฒนาระบบเชื่อมโยงหน่วยงานดำเนินงานหลักภาครัฐและภาคเอกชนในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ (National Single Window) และระบบที่เกี่ยวข้อง

- **สาระสำคัญ** พัฒนาระบบเชื่อมโยงหน่วยงานดำเนินงานหลักภาครัฐและภาคเอกชนในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลการนำเข้า ส่งออก และ โลจิสติกส์ พร้อมเชื่อมโยงระบบเครือข่ายด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว รวมทั้งเชื่อมโยงและพัฒนาระบบ Port Community System ตามประตูการค้าที่สำคัญ และระบบที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบ e-Payment เป็นต้น

- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงการคลัง

๙.๑.๗ โครงการพัฒนานวัตกรรมและออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับชั้นเพื่อพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑

- **สาระสำคัญ** ส่งเสริมการนวัตกรรมและออกแบบกระบวนการเรียนรู้ในทุกระดับชั้นอย่างเป็นระบบ และพัฒนาระบบการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่เน้นการลงมือปฏิบัติ และกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ ควบคู่กับส่งเสริมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านการเรียนรู้รูปแบบสะเต็มศึกษา และบูรณาการด้านกีฬา ศิลปะและดนตรี (SAM : Sport Art Music) ในการพัฒนาทักษะการคิด วิเคราะห์ การแก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

๙.๑.๘ โครงการเพิ่มศักยภาพครูให้มีสมรรถนะของครูยุคใหม่

- **สาระสำคัญ** ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะผู้มีความรู้เฉพาะทางเพื่อเป็นครูยุคใหม่ รวมทั้งปรับปรุงหลักเกณฑ์ในเื่อต่อการให้ผู้มีศักยภาพและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางมาเป็นครูได้ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

๙.๑.๙ โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์

- **สาระสำคัญ** พัฒนาอุตสาหกรรมระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์ให้มีศักยภาพในการรองรับความต้องการใช้งานในภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการในประเทศอย่างเพียงพอ และสามารถส่งออกไปยังตลาดโลกได้ โดยให้มีการพัฒนา

เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสร้างระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์ที่มีความซับซ้อนและมูลค่าสูงตามความต้องการของตลาดได้

- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงอุตสาหกรรม

๙.๑.๑๐ แผนงานการพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่

- **สาระสำคัญ** วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน รวมทั้งระบบกักเก็บพลังงานที่ให้พลังงานสูง ออกแบบและผลิตสถานีประจุไฟฟ้า เติร์บเต้าเสียบ การพัฒนาระบบจัดการไฟฟ้า จัดทำมาตรฐาน นโยบายทางด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมกับการนำไปใช้งาน ท้นต่อการเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมและเทคโนโลยี พร้อมทั้งพัฒนาศูนย์ทดสอบที่มีประสิทธิภาพ ยกกระดับสู่มาตรฐานสากล ตลอดจนเพิ่มผลิตภาพบุคลากรด้วยระบบรับรองความสามารถบุคลากรในอุตสาหกรรมยานยนต์ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นฐานการผลิตรถยนต์ที่มีคุณสมบัติ “สะอาด ประหยัด ปลอดภัย” และใช้พลังงานในภาคขนส่งอย่างมีประสิทธิภาพ
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

๙.๑.๑๑ แผนงานพัฒนาอุตสาหกรรมระบบราง

- **สาระสำคัญ** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ทดสอบ มาตรฐานสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา การถ่ายทอดเทคโนโลยี รวมถึงศึกษาการจัดตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยีระบบราง เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสามารถซ่อมบำรุงโครงสร้างพื้นฐาน รถไฟฟ้า รถจักรและล้อเลื่อน ลดการพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ รวมถึงการพัฒนาอุตสาหกรรมระบบรางและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องภายในประเทศ
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงคมนาคม การรถไฟแห่งประเทศไทย และผู้ประกอบการภาคเอกชน

๙.๑.๑๒ โครงการศูนย์ฝึกอบรมเทคโนโลยีขั้นสูงรองรับอุตสาหกรรมแห่งอนาคต

- **สาระสำคัญ** ยกกระดับและปรับเปลี่ยนทักษะแรงงาน เพื่อเพิ่มผลิตภาพของแรงงานรองรับอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** หน่วยงานหลัก หน่วยงานหลัก กระทรวงแรงงาน

๙.๑.๑๓ แผนงานจัดระเบียบและพัฒนาเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ

- **สาระสำคัญ** จัดทำแผนแม่บทพื้นที่ศูนย์กลางความเจริญตามความเหมาะสมของพื้นที่ของแต่ละเมือง และจัดทำแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินของศูนย์เศรษฐกิจ แหล่งที่อยู่อาศัยและพื้นที่เฉพาะในเมือง พัฒนาระบบขนส่งมวลชนขนาดใหญ่เพื่อให้เป็นระบบการสัญจรหลักของคนในเมือง พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านโทรคมนาคม

สื่อสาร และดิจิทัลที่ทันสมัยเพื่อสร้างบรรยากาศให้พร้อมต่อการลงทุนด้านนวัตกรรมและดิจิทัล และนำเทคโนโลยีมายกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเมือง และเพิ่มพื้นที่สาธารณะต่อประชากร โดยเน้นความสอดคล้องกับอัตลักษณ์ความหลากหลาย และศักยภาพของเมือง บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม โดยช่วงปีที่ ๑ – ๕ พัฒนา ๓ เมืองในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ได้แก่ ชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา

- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงมหาดไทย กระทรวงคมนาคม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการคลัง กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงพลังงาน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๙.๑.๑๔ แผนงานการพัฒนากระบวนคมนาคมขนส่งทางถนน มุ่งเน้นการจัดทำแผนแม่บทโครงข่ายถนนสนับสนุนการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก รองรับการเดินทางและการขนส่งเชื่อมโยงกับประตูเศรษฐกิจของประเทศ ท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือมาบตาพุด และสนามบินอู่ตะเภา รวมถึงแหล่งท่องเที่ยว แหล่งเกษตรกรรม และเมืองสำคัญภายในพื้นที่

๑) โครงการทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง กรุงเทพ-พัทยา-มาบตาพุด

- **สาระสำคัญ** พัฒนาทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง กรุงเทพ-พัทยา-มาบตาพุด
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงคมนาคม

๒) โครงการทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง ชลบุรี-นครราชสีมา (แหลมฉบัง-ปราจีนบุรี ทล.๓๕๙)

- **สาระสำคัญ** สร้างทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง ชลบุรี-นครราชสีมา (แหลมฉบัง-ปราจีนบุรี ทล.๓๕๙)
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงคมนาคม

๓) โครงการทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง ชลบุรี-ตราด (ชลบุรี-แกลง)

- **สาระสำคัญ** สร้างทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง ชลบุรี-ตราด (ชลบุรี-แกลง)
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงคมนาคม

๔) โครงการทางเลี่ยงเมืองมาบตาพุด (ทางแนวใหม่ ๘ ช่องจราจร)

- **สาระสำคัญ** สร้างทางเลี่ยงเมืองมาบตาพุด (ทางแนวใหม่ ๘ ช่องจราจร)
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงคมนาคม

๕) โครงการทางเลี่ยงเมืองฉะเชิงเทรา

- **สาระสำคัญ** สร้างทางเลียยเมืองฉะเชิงเทรา
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงคมนาคม

๖) โครงการทางหลวงระหว่างเมืองเชื่อมโยงระหว่างเมืองใหม่และเมืองเดิม

- **สาระสำคัญ** สร้างทางหลวงระหว่างเมืองเชื่อมโยงระหว่างเมืองใหม่และเมืองเดิม
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงคมนาคม

๙.๑.๑๕ แผนงานการพัฒนากระบวนคมนาคมขนส่งทางราง พัฒนาระบบคมนาคมขนส่งทางรางเชื่อมโยงประตูเศรษฐกิจ ท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือมาบตาพุด สนามบินอู่ตะเภา กับโครงข่ายคมนาคมทางถนนแบบไร้รอยต่อ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการขนส่งไปสู่ทางราง ลดต้นทุนโลจิสติกส์และการขนส่ง เพิ่มคุณภาพและความปลอดภัยในการให้บริการการเดินทางในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และระหว่างพื้นที่ สนับสนุนและรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งในภาคอุตสาหกรรม ภาคบริการ ภาคการท่องเที่ยว และการอยู่อาศัยของประชาชน

๑) โครงการรถไฟความเร็วสูงเชื่อม ๓ สนามบิน (ดอนเมือง-สุวรรณภูมิ-อู่ตะเภา)

- **สาระสำคัญ** ก่อสร้างรถไฟความเร็วสูง กรุงเทพ-ระยอง เชื่อม ๓ สนามบินแบบไร้รอยต่อ ด้วยการร่วมทุนภาครัฐและเอกชน
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงคมนาคม

๒) โครงการรถไฟทางคู่เชื่อม ๓ ท่าเรือ

- **สาระสำคัญ** พัฒนารถไฟทางคู่ เชื่อมต่อกับโครงข่ายคมนาคมทางถนนแบบไร้รอยต่อ และเชื่อมโยงประตูเศรษฐกิจ ท่าเรือแหลมฉบัง ท่าเรือมาบตาพุด รวมถึงเตรียมพร้อมการเชื่อมต่อระบบรางไปยังประเทศเพื่อนบ้านเพื่อรองรับการขยายตัวของท่าเรือแหลมฉบัง และท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด และเพิ่มสัดส่วนการขนส่งตู้สินค้าและสินค้าทางรถไฟ รองรับการแข่งขันสินค้า และวัตถุดิบที่จะเพิ่มขึ้นจากการเกิดอุตสาหกรรมเป้าหมาย และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาระบบรถไฟทางคู่เพื่อเชื่อมโยงภูมิภาคในอนาคต แบ่งการพัฒนาออกเป็น ๒ ระยะ ระยะที่ ๑ ได้แก่ การพัฒนาโครงข่ายรถไฟเชื่อมโยง ๓ ท่าเรือหลักในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยปรับปรุงทางรถไฟที่มีอยู่เดิมในพื้นที่ เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้เป็นระบบทางคู่ทั้งหมด และพัฒนาศูนย์กระจายสินค้าแห่งใหม่บริเวณฉะเชิงเทรา พร้อมระบบการขนส่งแบบไร้รอยต่อ ระยะที่ ๒ ได้แก่ การพัฒนาโครงข่ายรถไฟเชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา เวียดนาม และจีนตอนล่าง เข้ากับ ๓ ท่าเรือ และพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงคมนาคม

๓) การพัฒนารถไฟรางเบาภายในเมืองพัทยา และเมืองอื่นที่มีศักยภาพเชื่อมโยงกับรถไฟความเร็วสูง เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางแก่นักท่องเที่ยวและยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในเมือง

- **สาระสำคัญ** ก่อสร้างรถไฟรางเบาภายในเมืองพัทยา และเมืองอื่นที่มีศักยภาพ เชื่อมโยงกับรถไฟความเร็วสูง
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงคมนาคม

๙.๑.๑๖ แผนงานการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งทางน้ำ เพิ่มขีดความสามารถการขนส่งทางทะเล รองรับสินค้าส่งออก-นำเข้าที่จะเพิ่มขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายและการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ได้อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง ระยะที่ ๓ และ ท่าเรือมาบตาพุด ระยะที่ ๓ ซึ่งเป็นประตูเศรษฐกิจของประเทศ รองรับการขยายตัวของความต้องการขนส่งสินค้าทางทะเลที่เพิ่มขึ้นจากการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายและการขยายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก รวมทั้งการพัฒนาท่าเรือพาณิชย์สัตหีบเป็นท่าเรือเอนกประสงค์ และเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวด้วยเรือเฟอร์รี่ ระหว่างชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกกับชายฝั่งทะเลภาคใต้ และการพัฒนาเส้นทางเดินเรือเฟอร์รี่ พัทยา-หัวหิน

๑) โครงการพัฒนาท่าเรือแหลมฉบัง ระยะที่ ๓

- **สาระสำคัญ** เพื่อรองรับสินค้าส่งออกและนำเข้าที่จะเพิ่มมากขึ้นจากอุตสาหกรรมเป้าหมาย และจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมจากภายนอกพื้นที่ที่มีความจำเป็นต้องใช้ท่าเรือแหลมฉบังเป็นพื้นที่นำเข้า-ส่งออกสินค้า โดยระยะที่ ๓ นี้ อยู่บริเวณด้านทิศใต้ของท่าเรือปัจจุบัน ขนาดพื้นที่ ๑,๖๐๐ ไร่ สามารถรองรับเรือระวางขนน้ำไม่ต่ำกว่า ๑๐๐,๐๐๐ เดทเวทตัน ประกอบด้วย (๑) ท่าเรือขนส่งรถยนต์ (Ro/Ro) ๑ ท่า (๒) ท่าเทียบเรือสินค้าทั่วไปและตู้สินค้า ๑ ท่า ท่าเทียบเรือตู้สินค้า ๗ ท่า ซึ่งจะเพิ่มขีดความสามารถของท่าเรือแหลมฉบังเพื่อรองรับตู้สินค้าไม่ต่ำกว่า ๘ ล้านทียู/ปี และรองรับรถยนต์ได้ ๑ ล้านคัน/ปี ทำให้ท่าเรือแหลมฉบังมีปริมาณสินค้าผ่านท่าเรือมากติดอันดับ ๑ ใน ๑๐ ของโลก
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงคมนาคม

๒) โครงการพัฒนาท่าเรืออุตสาหกรรมมาบตาพุด ระยะที่ ๓

- **สาระสำคัญ** เพื่อรองรับการนำเข้าวัตถุดิบในการผลิตพลังงาน และการขยายตัวของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นสูง รองรับการแข่งขันสินค้าเหลวและก๊าซได้เพิ่มเติมอีก ๒๐ ล้านตัน/ปี โดยโครงการตั้งอยู่ในเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด เนื้อที่ ๑,๐๐๐ ไร่ โดยแบ่งเป็นพื้นที่หน้าท่า ๕๕๐ ไร่ มีความยาวพื้นที่หน้าท่า ๒,๒๐๐ เมตร พื้นที่หลังท่า ๔๕๐ ไร่ โดยมีองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ท่าเรือของเหลว ท่าเรือก๊าซ ท่าเรือบริการ พื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรมด้านพลังงาน บ่อเก็บกักตะกอนดิน และเขื่อนกันคลื่น
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงอุตสาหกรรม การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

๓) โครงการท่าเรือพาณิชย์สัตหีบ

- **สาระสำคัญ** การพัฒนาท่าเรือพาณิชย์สัตว์หีบเป็นท่าเรือเอนกประสงค์ ให้สามารถ (๑) รองรับเรือเฟอร์รี่ เชื่อมอ่าวไทย (๒) รองรับเรือสำราญ (๓) รองรับการขนส่งสินค้าคอนเทนเนอร์ และยูทอโปรกอร์ (๔) รองรับการขนส่งชิ้นส่วนแท่นขุดเจาะ โดยต้องมีการดำเนินการศึกษาในรายละเอียดเพื่อกำหนดแผนแม่บทการพัฒนาโดยรวม
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงกลาโหม

๙.๑.๑๗ แผนงานการพัฒนาสนามบินและระบบโลจิสติกส์ที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาสนามบินอุตะเกาให้เป็นสนามบินหลักของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เป็นสนามบินหลักแห่งที่ ๓ ของกรุงเทพฯ และเป็นศูนย์กลางการบินของภูมิภาค จากการเพิ่มขีดความสามารถของสนามบินผ่านการพัฒนา ๖ กิจกรรม ได้แก่ อาคารผู้โดยสารแห่งที่ ๓ ศูนย์การค้าและธุรกิจ เขตการค้าเสรีเพื่ออุตสาหกรรมการบิน อาคารคลังสินค้า และโลจิสติกส์ ศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยาน ศูนย์ฝึกบุคลากรการบิน รวมทั้งการพัฒนาพื้นที่โดยรอบให้เป็นมหานครการบินระดับโลก และเป็นฐานอุตสาหกรรมที่ช่วยขับเคลื่อนอุตสาหกรรมของประเทศไปสู่ผู้ผลิตชิ้นส่วนอากาศยานรายสำคัญของโลก และอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงอื่น ๆ

๑) โครงการพัฒนาสนามบินอุตะเกาและเมืองการบินภาคตะวันออก

- **สาระสำคัญ** เป็นโครงการพัฒนาเพื่อยกระดับสนามบินอุตะเกาขึ้นเป็นสนามบินหลักของพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และเป็นสนามบินหลักแห่งที่ ๓ ของกรุงเทพฯ (ประกาศเป็นเขตส่งเสริมเศรษฐกิจพิเศษ) ประกอบไปด้วย ๖ กิจกรรม ประกอบด้วย (๑) อาคารผู้โดยสารแห่งที่ ๓ (๒) ศูนย์การค้าและธุรกิจ (๓) เขตการค้าเสรีเพื่ออุตสาหกรรมการบิน (๔) อาคารคลังสินค้าและโลจิสติกส์ (๕) ศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยาน และ (๖) ศูนย์ฝึกบุคลากรการบิน
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงกลาโหม

๒) โครงการศูนย์ซ่อมบำรุงอากาศยานอุตะเกา

- **สาระสำคัญ** โครงการความร่วมมือระหว่างการบินไทย และแอร์บัส ออกแบบเป็นโรงซ่อมอัจฉริยะที่นำเทคโนโลยี อาทิ ข้อมูลขนาดใหญ่ โดรน เครื่องพิมพ์ ๓ มิติ และ เครื่องสแกน ๓ มิติ มาใช้ในการติดตาม ตรวจสอบและซ่อมบำรุงอากาศยานที่เข้ามารับบริการซึ่งมุ่งเน้นไปที่อากาศยานยุคใหม่ที่ลำตัวใช้วัสดุผสมผสาน ในการผลิตจะใช้พื้นที่ ๒๐๐ ไร่ ภายในพื้นที่ ๖,๕๐๐ ไร่ ของสนามบินอุตะเกา
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** บริษัทการบินไทยจำกัด (มหาชน)

๙.๑.๑๘ แผนงานการพัฒนาระบบไฟฟ้า

การขยายระบบและเขตไฟฟ้า รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพระบบส่งไฟฟ้ารองรับการผลิตจากโรงไฟฟ้าที่เพิ่มขึ้นในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกอย่างเพียงพอ

๙.๑.๑๙ แผนงานการพัฒนาระบบประปา

การพัฒนาแหล่งน้ำดิบ/ระบบส่งน้ำ รองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกในปัจจุบันอนาคตอย่างเพียงพอ การพัฒนาคุณภาพน้ำประปาและการขยาย

พื้นที่บริการประปาให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ รองรับการท่องเที่ยว การอยู่อาศัยของประชาชน และการพัฒนาเมืองใหม่ ได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ รวมถึง การย้ายแนวท่อหลบการก่อสร้างถนน/ขยายช่องทางจราจรของ การพัฒนาระบบถนน (แผนงาน ๑)

๙.๑.๒๐ แผนงานประสานการพัฒนาพื้นที่ ระบบคมนาคม โลจิสติกส์ และโครงการ EEC Track

จ้างที่ปรึกษาประจำ สำหรับโครงการโครงสร้างพื้นฐานที่มีการร่วมลงทุนกับเอกชน หรือให้เอกชนเป็นผู้ลงทุน และโครงการที่รัฐลงทุนเอง สนับสนุนการคัดเลือกเอกชนร่วมลงทุนโครงการรถไฟ ความเร็วสูงเชื่อมสามสนามบิน

๙.๑.๒๑ แผนงานการพัฒนาอุตสาหกรรมเป้าหมายรายสาขา

- **สาระสำคัญ** โดยดำเนินการพัฒนาด้านอุปสงค์ อุปทาน และปัจจัยสนับสนุน ครอบคลุมทั้ง ๑๐ อุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ ๑) การส่งเสริมและพัฒนา อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ ๒) การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม เกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ ๓) การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูป อาหาร ๔) การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ๕) การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ ๖) การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ ๗) การส่งเสริม และพัฒนาอุตสาหกรรมขนส่งและการบิน ๘) การส่งเสริมและพัฒนา อุตสาหกรรมทางการแพทย์ครบวงจร ๙) การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมเชื้อเพลิง ชีวภาพและเคมีชีวภาพ ๑๐) การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมดิจิทัล
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** -

๙.๑.๒๒ แผนงานการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว

มุ่งเน้นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ รวมทั้งการจัดการพื้นที่และสิ่งแวดล้อม ให้เกิด การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เพื่อดึงดูดและจูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาสนามบินอู่ตะเภา โดยเชื่อมโยงเส้นทาง การท่องเที่ยวใหม่ (จากสนามบินอู่ตะเภา) กับการท่องเที่ยวเชิงชุมชนและวิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งการจัดการ สิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะขยะตามแนวชายฝั่งทะเลและเกาะท่องเที่ยวสำคัญ ในเบื้องต้น ๕ ปีแรก ประกอบด้วย ๑๕ โครงการ วงเงินลงทุน ๑๑,๖๘๔.๖๙๐ ล้านบาท สำหรับการลงทุนในปีที่ ๖-๒๐ ยังไม่ได้กำหนดวงเงิน

๑) โครงการพัฒนาพื้นที่แหลมบาลีฮาย เพื่อก่อสร้างลานกิจกรรมแห่งใหม่ของเมืองพัทยา

- **สาระสำคัญ** -
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงมหาดไทย

๙.๑.๒๓ แผนงานการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการ ขยายตัวของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยว เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสำคัญได้อย่างรวดเร็ว

และปลอดภัย รวมทั้งการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปสู่เมืองท่องเที่ยวรอง เกะต่าง ๆ ในเบื้องต้น ๕ ปีแรก ประกอบด้วย ๓๐ โครงการ วงเงิน ๑๘,๘๙๔.๕๘๕ ล้านบาท

๑) โครงการก่อสร้างระบบขนส่งมวลชนเมืองพัทยา

- สำคัญ -
- หน่วยงานดำเนินงานหลัก กระทรวงมหาดไทย

๒) โครงการพัฒนา/ก่อสร้างท่าเรือสำราญ Cruise Terminal พัทยา

- สำคัญ -
- หน่วยงานดำเนินงานหลัก กระทรวงมหาดไทย

๓) โครงการศึกษาจัดทำแผนแม่บทและสำรวจออกแบบรายละเอียดและวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในชั้นรายละเอียดรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและก่อสร้างถนนเฉลิมบูรพาชลทิศ (ระยะที่ ๒) เพื่อพัฒนาปรับปรุงถนนท่องเที่ยวเลียบริมชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก

- สำคัญ -
- หน่วยงานดำเนินงานหลัก กระทรวงมหาดไทย

๙.๑.๒๔ แผนงานการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว

- สำคัญ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและชุมชนในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวที่สอดคล้องความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และเพียงพอต่อความต้องการของตลาดและครอบคลุมทุกสาขาการท่องเที่ยว
- หน่วยงานดำเนินงานหลัก -

๙.๑.๒๕ แผนงานการสร้างเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยว

- สำคัญ มุ่งเน้นการเสริมสร้างภาพลักษณ์คุณภาพและความปลอดภัยให้การท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยเฉพาะการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ของการท่องเที่ยวเมืองพัทยา และมุ่งเน้นการสื่อสารคุณค่าและภาพลักษณ์ในพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมที่มีคุณภาพสูงต่อนักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวอันเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้กับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกและประเทศไทย
- หน่วยงานดำเนินงานหลัก -

๙.๑.๒๖ แผนงานการพัฒนาบุคลากรและการศึกษา

ผลิตบุคลากร และสร้างความรู้ ตามความต้องการของตลาด โดยเฉพาะงานที่มีรายได้สูง สำหรับคนทั่วไป ซึ่งจะไม่ก่อให้เกิดปัญหา จบมาแล้วไม่มีงานทำหรือการทำงานต่ำระดับ ผู้ประกอบการเอกชนประสานงานโดยตรงกับสถาบันการศึกษา โดยมีหน่วยงานดำเนินงานหลักของรัฐคอยเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ และเปิดช่องว่างทำให้เกิดความเป็นไปได้ ตลอดจนระดมความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและ

ศูนย์เทคโนโลยีชั้นนำทั่วโลก มาร่วมมือกับสถาบันการศึกษาไทย และเชิญชวนผู้เชี่ยวชาญเข้ามาทำงานและฝึกอบรมบุคลากรไทย ร่วมมือกับนักลงทุนเอกชนชั้นนำของโลก ผลิติดบุคลากรสนองความต้องการของภูมิภาค โดยเฉพาะในด้านการบิน ระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์ การท่องเที่ยว และการแพทย์ การลงทุนใน ๕ ปีแรก ในเบื้องต้นประกอบด้วย ๕๗ โครงการ วงเงินลงทุน ๗,๒๓๕.๒๖๑ ล้านบาท สำหรับการลงทุนในปีที่ ๖-๒๐ ยังไม่ได้กำหนดวงเงิน

**๑) การพัฒนาหลักสูตรและผลิตบุคลากร ด้านการซ่อมบำรุงรักษาระบบราง ด้านการ
ปรับเทียบและซ่อมเครื่องมือวัดอากาศยาน ตามมาตรฐานระดับนานาชาติ**

- **สาระสำคัญ -**
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงศึกษาธิการ

**๒) จัดให้มีห้องแล็บกลาง เพื่อเป็นศูนย์ฝึกอบรม ศูนย์รับรองสมรรถนะ พัฒนาและ
ทดสอบทักษะฝีมือแรงงานวิชาชีพรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย**

- **สาระสำคัญ -**
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมและหน่วยงานดำเนินงานหลักที่เกี่ยวข้อง

**๓) การพัฒนาฝีมือแรงงานรองรับ ๑๐ อุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรม
เทคโนโลยีขั้นสูงพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก**

- **สาระสำคัญ -**
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงแรงงาน

**๔) การผลิตและพัฒนากำลังคนระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาตามความต้องการ
ของประเทศ (ปริญญาดรต่อนื่อง)**

- **สาระสำคัญ -**
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงศึกษาธิการ

๙.๑.๒๗ แผนงานการพัฒนาการวิจัยและเทคโนโลยี

- **สาระสำคัญ** มุ่งเน้นการส่งเสริม/สนับสนุนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้
หลักสูตร โดยเฉพาะด้านการวิจัย การสร้างนวัตกรรม การพัฒนาวิทยาศาสตร์/
เทคโนโลยี การเพิ่มองค์ความรู้ ทักษะ ให้บุคลากรในทุกระดับชั้นการศึกษา รวมถึง
ประชาชนทั่วไป รองรับความต้องการของอุตสาหกรรม เป้าหมายในเขตพัฒนา
พิเศษภาคตะวันออก ส่งผลให้เกิดการวิจัย สร้างนวัตกรรม และการพัฒนา
เทคโนโลยี ซึ่งจะนำไปสู่การต่อยอดการพัฒนา และการขับเคลื่อนการพัฒนา
ในพื้นที่อย่างยั่งยืน
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก -**

๙.๑.๒๘ การพัฒนาเขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

เป็นการเตรียมโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ให้สอดคล้องกับการพัฒนา ๑๐ อุตสาหกรรมเป้าหมาย ตามยุทธศาสตร์ประเทศไทย ๔.๐ เขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกจะทำหน้าที่เป็นแหล่งรวมกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และแหล่งพัฒนานวัตกรรมที่สำคัญของประเทศ ตลอดจนพัฒนาไปสู่พื้นที่ที่มีระบบนิเวศนวัตกรรมที่สมบูรณ์ มีโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการทำวิจัยและนวัตกรรม เพื่อเหนี่ยวนำให้ภาคเอกชนมาจัดตั้งและดำเนินการลงทุนด้านวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมระดับโรงงานต้นแบบในพื้นที่เขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ทำให้เขตนวัตกรรมระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เป็นศูนย์กลางการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและนวัตกรรมอย่างครบวงจร นำไปสู่การที่ประเทศมีพื้นที่ที่มีระบบนิเวศนวัตกรรมชั้นนำของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รับและนำผลงานนวัตกรรมออกไปสู่เชิงพาณิชย์ โดยมีโครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ในเบื้องต้นประกอบด้วย ๖ โครงการ วงเงินลงทุน ๓๓,๑๗๐ ล้านบาท

๑) โครงการจัดตั้งศูนย์กลางการวิจัยพัฒนาเชิงประยุกต์และนวัตกรรมทางชีววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชีวภาพ

- **สาระสำคัญ** ศูนย์กลางการวิจัยพัฒนาเชิงประยุกต์และนวัตกรรมทางชีววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชีวภาพ จะเป็นศูนย์กลางเทคโนโลยีที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเกษตรสมัยใหม่ ยกระดับและพัฒนาอุตสาหกรรมเดิม และสร้างอุตสาหกรรมใหม่ด้านอุตสาหกรรมฐานชีวภาพ ได้แก่ อุตสาหกรรมอาหารเสริมและเวชสำอาง ชีวเคมีภัณฑ์ ชีวเภสัชภัณฑ์ พลังงานชีวภาพ และ อุตสาหกรรมผลิตสารที่ให้ประโยชน์เชิงหน้าที่ ภายในพื้นที่ศูนย์กลางการวิจัยพัฒนาเชิงประยุกต์และนวัตกรรมทางชีววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชีวภาพ จะมีโรงงานต้นแบบ และโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ที่เอื้อให้เกิดการสร้างนวัตกรรม เพื่อให้ภาคเอกชนและหน่วยงานดำเนินงานหลักวิจัยที่เข้าไปจัดตั้ง สามารถใช้ประโยชน์จากศูนย์กลางการวิจัยพัฒนาเชิงประยุกต์และนวัตกรรมทางชีววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชีวภาพ ในด้านต่างๆ ได้แก่ ศูนย์วิจัยพัฒนาเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์มูลค่าเพิ่มให้เกิดขึ้นด้วยนวัตกรรม ปรับปรุงกระบวนการผลิตจากระดับห้องปฏิบัติการสู่กระบวนการผลิตในระดับอุตสาหกรรม พัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ จากผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมและวิสาหกิจเริ่มต้น สู่การผลิตในระดับอุตสาหกรรม สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงงานวิจัยและอุตสาหกรรม และสนับสนุนธุรกิจใหม่จากงานวิจัย รวมถึงพัฒนาผลิตภัณฑ์และการนำผลิตภัณฑ์ไปใช้งานอย่างครบวงจร ตั้งแต่อุตสาหกรรมต้นทางถึงปลายทาง
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

๒) โครงการจัดตั้งศูนย์กลางการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ หุ่นยนต์ และระบบอัจฉริยะ

- **สาระสำคัญ** ศูนย์กลางการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ หุ่นยนต์ และระบบอัจฉริยะ จะเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเทคโนโลยีและ

นวัตกรรม ระบบอัตโนมัติ หุ่นยนต์ และระบบอัจฉริยะ เข้าไปช่วยพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องให้สามารถยกระดับสู่อุตสาหกรรม ๔.๐ เกษตรสมัยใหม่ และวิถีชีวิตทันสมัย ด้วยเทคโนโลยีการผลิตหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติที่มีคุณภาพ มีความแม่นยำสูง ได้มาตรฐาน สามารถผลิตเพื่อจำหน่ายได้ในเชิงพาณิชย์ เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม และประชาชนทั่วไปทั้งที่อยู่ภายในและภายนอกพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ เหล็ก ยางและพลาสติก และการแปรรูปอาหาร ที่มีการใช้งานหุ่นยนต์ ระบบอัตโนมัติ และระบบอัจฉริยะสูง เพื่อการยกระดับความสามารถของอุตสาหกรรมในพื้นที่ใกล้เคียง ให้พร้อมสู่การพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมที่มีเทคโนโลยีขั้นสูงในอนาคต

- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

๓) โครงการจัดตั้งศูนย์กลางการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ

- **สาระสำคัญ** ศูนย์กลางการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศจะทำให้เกิดศูนย์การวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมการบิน อวกาศ และระบบภูมิสารสนเทศ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีใน ๒ มิติ ได้แก่ (๑) การพัฒนาอุตสาหกรรมขั้นสูง ที่ต้องการการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงที่สามารถใช้ได้ทั้งทางการทหารและทางพลเรือน ทั้งนี้ในเบื้องต้น จะเริ่มดำเนินการจากการพัฒนา โครงการอากาศยานไร้คนขับเพดานบินสูง และโครงการจรวดนำปล่อย เป็นต้น (๒) การพัฒนาอุตสาหกรรมบริการจากข้อมูลดาวเทียมและข้อมูลตำแหน่งความแม่นยำสูง ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถ ทำได้และเกิดผลอย่างรวดเร็ว เช่น การทำแผนที่สำหรับยานยนต์ไร้คนขับสมัยใหม่ การทำเกษตรแม่นยำ หรือการวางแผนการจัดการอากาศยานไร้คนขับ และการก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่ โดยใช้ประโยชน์จากข้อมูลดาวเทียม เป็นต้น
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

๔) โครงการจัดตั้งเมืองนวัตกรรมอาหาร

- **สาระสำคัญ** เมืองนวัตกรรมอาหาร เป็นการบูรณาการวิจัย โดยนำองค์ความรู้และนวัตกรรมจากศูนย์กลางการวิจัยพัฒนาเชิงประยุกต์และนวัตกรรมทางชีววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีชีวภาพ มาเชื่อมโยงและต่อยอด ในด้านสารปรุงแต่งอาหาร และเชื่อมต่อผลงานวิจัยจากศูนย์กลางการวิจัย พัฒนา และนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติ หุ่นยนต์ และระบบอัจฉริยะ ด้วยการใช้ Internet of Things ในอุตสาหกรรมอาหารจากต้นทางถึงปลายทาง เพื่อนำไปสู่ Internet of Food เพื่อช่วยเพิ่มมูลค่าสินค้าภาคเกษตรกรรม โดยการพัฒนา ส่งเสริม และยกระดับการผลิตอาหารของประเทศด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- หน่วยงานดำเนินงานหลัก กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

๕) โครงการจัดตั้งศูนย์วิจัย ใช้ประโยชน์ และให้บริการแสงซินโครตรอน

- **สาระสำคัญ** เครื่องกำเนิดแสงซินโครตรอน ระดับพลังงาน ๓ GeV เป็นโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ รองรับงานวิจัย โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างประโยชน์ให้แก่ประเทศ ทั้งในด้านการแพทย์ขั้นสูง อุตสาหกรรมวัสดุขั้นสูง สิ่งแวดล้อม การบินและอวกาศ อาหาร อิเล็กทรอนิกส์สมัยใหม่ ยานยนต์ ตลอดจนงานด้านโบราณคดีในเชิงนิติวิทยาศาสตร์ องค์ความรู้และนวัตกรรมที่เกิดจากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีซินโครตรอนเหล่านี้ จะสร้างสรรค์งานวิจัยต่อยอดสินค้าในเชิงพาณิชย์ ช่วยขยายขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับประเทศได้
- หน่วยงานดำเนินงานหลัก กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

๖) โครงการจัดตั้งสถาบันบ่มเพาะและบริการวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรม และคณิตศาสตร์

- **สาระสำคัญ** สถาบันนี้จะบ่มเพาะเยาวชนในพื้นที่ภาคตะวันออกให้พร้อมก้าวเข้าสู่สายอาชีพที่มีวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และเทคโนโลยี (STEM) เป็นองค์ประกอบ รวมทั้งพัฒนานักวิจัยและบุคลากรอุตสาหกรรมแห่งอนาคต ส่งเสริมการประยุกต์ความรู้/แนวคิดวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ในการสอนให้แก่ครู และการประกอบอาชีพแก่ประชาชนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนา มวลรวมของบุคลากรวิจัยและนวัตกรรม นำไปสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยองค์ความรู้ STEM รวมถึงสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง
- หน่วยงานดำเนินงานหลัก กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

๙.๑.๒๙ การพัฒนาเมืองใหม่อัจฉริยะน่าอยู่

มุ่งเน้นการวางแผนเพื่อเตรียมการพัฒนาเมืองใหม่อัจฉริยะน่าอยู่บนพื้นที่ใหม่ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ตั้งแต่รูปแบบและองค์ประกอบของเมืองอัจฉริยะ การออกแบบรูปแบบการกำกับดูแล การบริหารจัดการในพื้นที่เมืองใหม่อัจฉริยะน่าอยู่ การชักชวนนักลงทุน และสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม การลงทุนใน ๕ ปีแรก ในเบื้องต้นประกอบด้วย ๑๗ โครงการ วงเงินลงทุน ๕๑๖.๘๒๔ ล้านบาท สำหรับการลงทุนในปีที่ ๖-๒๐ ยังไม่ได้กำหนดวงเงิน

๑) ศึกษารูปแบบการพัฒนาเมืองใหม่ ในลักษณะเมืองอัจฉริยะและออกแบบเมืองใหม่อัจฉริยะตัวอย่าง จัดทำผังเฉพาะเมืองอัจฉริยะ การพัฒนาพื้นที่ โครงสร้างพื้นฐาน และระบบในเมืองอัจฉริยะ

- **สาระสำคัญ** -
- หน่วยงานดำเนินงานหลัก สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

๒) **บริหารจัดการโครงการเมืองใหม่อัจฉริยะน่าอยู่** โดยกำหนดสิทธิประโยชน์และมาตรการสนับสนุน ปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการ ประชาสัมพันธ์และชักชวนนักลงทุน สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม และติดตามประเมินผลการพัฒนา

- **สาระสำคัญ** -
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

๓) **การจัดหาที่ดินของรัฐและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อจัดตั้งเมืองใหม่อัจฉริยะน่าอยู่**

- **สาระสำคัญ** -
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

๔) **การพัฒนาเมืองใหม่อัจฉริยะน่าอยู่**

- **สาระสำคัญ** -
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

๙.๑.๓๐ การพัฒนามหานครการบินภาคตะวันออก

มุ่งเน้นการพัฒนาให้เกิดกิจกรรมทางธุรกิจและอุตสาหกรรม ที่เกี่ยวเนื่องกับการบิน โลจิสติกส์ และอากาศยาน ภายในรัศมี ๑๐ – ๓๐ กิโลเมตร โดยรอบสนามบินอู่ตะเภา โดยต้องเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจภายในสนามบินอู่ตะเภา โดยต้องออกแบบระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการของพื้นที่ เช่น ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ระบบการกำจัดของเสีย น้ำเสีย และขยะ รวมไปถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล วิศวกรรมบริการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นมหานครการบินภาคตะวันออก ในเบื้องต้นประกอบด้วย ๕๖ โครงการ วงเงินลงทุน ๓๕๓.๘๘๘ ล้านบาท (ยังไม่รวมงบลงทุนสนามบิน)

๑) **การศึกษาแนวทางและออกแบบเชิงหลักการ ในการพัฒนาเมืองใหม่รอบสนามบินอู่ตะเภา** ทำเรือแหลมฉบัง ทำเรือมาบตาพุด และทำเรือสัตหีบ เพื่อรองรับการเติบโตของเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

- **สาระสำคัญ** -
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

๒) **โครงการศึกษาและออกแบบการพัฒนาเขตธุรกิจและอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง ในมหานครเมืองการบินภาคตะวันออก (ระยะ ๓ - ๔)**

- **สาระสำคัญ** -

- หน่วยงานดำเนินงานหลัก สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

๓) โครงการศึกษาและออกแบบการพัฒนาเขตธุรกิจโลจิสติกส์และธุรกิจการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในมหานครเมืองการบินภาคตะวันออก (ระยะ ๓ - ๔)

- สารสำคัญ -
- หน่วยงานดำเนินงานหลัก สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

๔) การจัดหาที่ดินของรัฐและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อจัดตั้งศูนย์กลางทางการเงิน

- สารสำคัญ -
- หน่วยงานดำเนินงานหลัก สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

๕) การพัฒนาเมืองมหานครการบินภาคตะวันออก

- สารสำคัญ -
- หน่วยงานดำเนินงานหลัก สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

๙.๑.๓๑ การพัฒนาศูนย์กลางการเงิน

มุ่งเน้นส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเพื่อเป็นศูนย์กลางธุรกิจและศูนย์กลางการเงินภายในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกเพื่อสนับสนุนการดำเนินธุรกิจ ธุรกิจรวมทั้งการเงินและธุรกิจอื่น ๆ ภายในพื้นที่อย่างครบวงจร รวมทั้งเป็นอีกปัจจัยของความสำเร็จในการชักจูงและดึงดูดนักลงทุนเพื่อขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมและการพัฒนาภายในพื้นที่ โดยการพัฒนาศูนย์กลางธุรกิจและศูนย์กลางการเงิน การลงทุนในเบื้องต้นประกอบด้วย ๑๙ โครงการ วงเงินลงทุน ๖๐๙.๑๖๓ ล้านบาท สำหรับการลงทุนในปีที่ ๖-๒๐ ยังไม่ได้กำหนดวงเงิน

๑) การจัดหาที่ดินของรัฐและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อจัดตั้งศูนย์กลางทางการเงิน

- สารสำคัญ -
- หน่วยงานดำเนินงานหลัก สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

๒) การพัฒนาเมืองศูนย์กลางธุรกิจและศูนย์กลางการเงิน

- สารสำคัญ -
- หน่วยงานดำเนินงานหลัก สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

๙.๑.๓๒ โครงสร้างพื้นฐาน ท่อร้อยสาย เคเบิลใยแก้วนำแสงและเสา (i-Pole)

- **สาระสำคัญ** มุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลเพื่อรองรับโครงการของรัฐในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ให้มีศักยภาพสำหรับรองรับปริมาณแบนด์วิธหรือปริมาณรับส่งข้อมูล ที่คาดว่าจะเพิ่มมากขึ้น ภายในระยะเวลาอีก ๓ ปี รวมถึงการขยายโครงข่ายเคเบิลใยแก้วนำแสงให้ครอบคลุมพื้นที่และสอดคล้องกับการปรับสภาพภูมิทัศน์ โดยการนำสายเคเบิลวางในท่อร้อยสายใต้ดิน และเสา i-Pole ให้เพียงพอกับความต้องการของผู้ให้บริการด้านสื่อสารโทรคมนาคมที่จะสามารถเพิ่มความสามารถในการรองรับปริมาณรับส่งข้อมูล ในการให้บริการได้ตามความต้องการที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถรองรับการใช้บริการด้านโลจิสติกส์อัจฉริยะที่ใช้อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง และนวัตกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ และที่สำคัญคือจะเป็นการลดความซ้ำซ้อนในการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลซึ่งเป็นการประหยัดทรัพยากรของรัฐของประเทศ
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** -

๙.๑.๓๓ ASEAN Digital Hub

- **สาระสำคัญ** มุ่งเน้นผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางดิจิทัลของภูมิภาคอาเซียน โดยเป็นเส้นทางผ่านของข้อมูลในภูมิภาค และเป็นที่ตั้งของผู้ประกอบการเนื้อหาขนาดใหญ่ของโลก โดยการเพิ่มประสิทธิภาพโครงข่ายอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศสู่การเป็นศูนย์กลางการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตของภูมิภาคอาเซียน เนื่องจาก (๑) ปัจจุบันประเทศไทยพึ่งการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านไปประเทศมาเลเซียและสิงคโปร์เป็นหลักมากกว่าร้อยละ ๗๐ ของปริมาณอินเทอร์เน็ตระหว่างประเทศทั้งหมด เพื่อเข้าถึงข้อมูลของผู้ประกอบการเนื้อหาขนาดใหญ่ อาทิ Google และ Facebook ซึ่งตั้งศูนย์ข้อมูลในประเทศทั้งสอง และ (๒) ประเทศไทยตั้งอยู่ในตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมกับการเป็นศูนย์กลางการติดต่อสื่อสารสำหรับกลุ่มประเทศอาเซียนตอนบน (ประเทศเมียนมา ลาวและกัมพูชา) ซึ่งการใช้งานอินเทอร์เน็ตมีการเติบโตสูงมาก หากรวมปริมาณความต้องการอินเทอร์เน็ตทั้งจากประเทศเหล่านี้และจากประเทศไทย ซึ่งมีความต้องการข้อมูลของ Google และ Facebook สูงเป็นอันดับต้นๆ ของโลก เข้าด้วยกัน ร่วมกับผลการสำรวจ ที่ระบุว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่เหมาะสมที่สุดในอาเซียนในการสร้าง ศูนย์ข้อมูลจึงน่าจะดึงดูดให้ผู้ประกอบการเนื้อหาใหญ่มาตั้งฐานข้อมูลในประเทศไทยได้
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** -

๙.๑.๓๔ การพัฒนา Advanced Big Data, Cloud and Data Center (ABCD)

- **สาระสำคัญ** มุ่งเน้นสนับสนุนให้ประเทศไทยมีศูนย์ข้อมูลและแพลตฟอร์มข้อมูลกลางประเทศไทย เพื่อลดความซ้ำซ้อนด้านการลงทุนของหน่วยงานดำเนินงานหลักภาครัฐ สามารถประหยัดงบประมาณลงทุนได้ในแต่ละปีได้อย่างมาก อีกทั้ง

สามารถบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานดำเนินงานหลักที่จำเป็นต้องใช้ร่วมกัน ได้โดยสะดวก เพิ่มขีดความสามารถในการใช้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีมาตรฐานในการควบคุมความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวของข้อมูลสูง รองรับความต้องการใช้งานศูนย์ข้อมูลที่เพิ่มขึ้น สามารถบูรณาการและวิเคราะห์ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ ของหน่วยงานดำเนินงานหลักภาครัฐที่จำเป็นต้องใช้ข้อมูลร่วมกัน นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมการเข้ามาลงทุนของผู้ประกอบการเนื้อหารายใหญ่ พร้อมรองรับการเป็นศูนย์กลางดิจิทัลหรือศูนย์กลางโทรคมนาคมและศูนย์ข้อมูลของภูมิภาคอาเซียนที่สมบูรณ์แบบและเป็นประตูที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเชื่อมต่อสู่โครงข่ายต่างประเทศ

- หน่วยงานดำเนินงานหลัก -

๙.๑.๓๕ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน IoT ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

- **สาระสำคัญ** มุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง ในพื้นที่จังหวัด ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง เพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐานรองรับการทำเมืองอัจฉริยะ ซึ่งการพัฒนาด้านอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง จะทำให้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ เชื่อมต่อเข้ากับระบบเครือข่าย หรืออินเทอร์เน็ต ได้สะดวก ทำให้ความสามารถในการทำงานเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ชีวิตสะดวกสบายมากขึ้น ดังนั้นพื้นที่ เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก จึงจำเป็นต้องมีโครงข่ายที่จะรองรับอุปกรณ์ดังกล่าว โดยการดำเนินการจะเน้นการปรับแก้ไขปรับปรุง กฎ ระเบียบ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง ในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และจัดทำโครงการนำร่องด้านเมืองอัจฉริยะ โดยใช้อินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง ร่วมกับหน่วยงานดำเนินงานหลักต่าง ๆ

- หน่วยงานดำเนินงานหลัก -

๙.๑.๓๖ การสร้างศูนย์ทดสอบ 5G และเตรียมโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่นำร่อง

- **สาระสำคัญ** มุ่งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยี 5G รวมทั้งการจัดทำ โครงการ 5G TestBed เพื่อให้ประเทศไทยได้ใช้ประโยชน์จาก 5G ทันและเทียบได้กับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค รวมทั้งเมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑ คณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีมติให้กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ดำเนินการตามแนวทางการเตรียมโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลเพื่อขับเคลื่อน 5G รวมทั้งการร่วมใช้โครงสร้างพื้นฐานโทรคมนาคม เพื่อเร่งรัดการพัฒนา 5G ตลอดจนเพิ่มการครอบคลุมพื้นที่ให้บริการและเข้าถึงประชาชนได้มากขึ้น โดยเฉพาะสำหรับเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก เพื่อให้เป็นเขตเศรษฐกิจระดับโลก รองรับการลงทุนอุตสาหกรรมแห่งอนาคต และเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า ตลอดจนเป็นเมืองที่รองรับสังคมและการใช้ชีวิตยุคใหม่
- หน่วยงานดำเนินงานหลัก -

๙.๑.๓๗ การพัฒนาเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล (Digital Park Thailand) และสถาบัน IoT

- **สาระสำคัญ** มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่ บริเวณอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยจัดตั้งเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล ให้เป็นศูนย์กลางการลงทุนในอุตสาหกรรมด้านดิจิทัล ศูนย์กลางการพัฒนาและประยุกต์ใช้นวัตกรรมด้านดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก และขยายต่อเนื่องสู่อาเซียน มุ่งพัฒนากำลังคนด้านดิจิทัลให้สามารถรองรับอุตสาหกรรมที่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลขั้นสูง และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีดิจิทัลให้เป็นศูนย์กลางข้อมูลของภูมิภาค รวมถึงจัดตั้งสถาบันไอโอที (IoT Institute) ขึ้นเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยี และสร้างสรรค์งานด้านดิจิทัลในรูปแบบต่าง ๆ
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก -**

๙.๑.๓๘ IoT SMART City

- **สาระสำคัญ** มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ให้เป็นต้นแบบในการพัฒนาชุมชนและอุตสาหกรรมโดยอาศัย IoT เป็นโครงสร้างพื้นฐานหลัก ร่วมกับระบบสื่อสาร และเป็นแหล่งทดสอบจริงขนาดใหญ่เพื่อดึงดูดนักลงทุน โดยการพัฒนาพื้นที่ ๑,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร รอบเขตส่งเสริมอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล ให้เป็น IoT City ที่ตอบโจทย์ทั้งอุตสาหกรรมและสังคม เป็นพื้นที่ทดสอบ ระดับเมืองที่มีความพร้อม รวมถึงเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับภาคอุตสาหกรรมและเมืองอื่น ๆ ในประเทศไทย ซึ่งสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ได้ออกแบบและแบ่งโครงการ เป็น ๖ ด้านได้แก่ โลจิสติกส์อัจฉริยะ (Smart Logistics) นิคมอุตสาหกรรมอัจฉริยะ (Smart Industrial Estate) ชุมชนอัจฉริยะ (Smart Community) ท่องเที่ยวแบบอัจฉริยะ (Smart Tourism) การแพทย์อัจฉริยะ (Smart Healthcare) และการบริหารจัดการแบบอัจฉริยะ (Smart Governance)
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก -**

๙.๑.๓๙ การพัฒนาศูนย์กระจายพัสดุภัณฑ์อัตโนมัติ

- **สาระสำคัญ** มุ่งเน้นพัฒนาศูนย์กระจายพัสดุภัณฑ์อัตโนมัติ เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออกให้เป็นศูนย์บริหารจัดการและกระจายสินค้ารองรับการค้าแยกส่งต่อของระบบงานศูนย์ไปรษณีย์ และรองรับปริมาณงานในพื้นที่ ที่มีอัตราการเติบโตสูงในอนาคต รองรับการพัฒนาบริการโลจิสติกส์ให้สามารถเชื่อมโยงไปทั่วประเทศ และกลุ่มประเทศกัมพูชา สปป.ลาว เมียนมา และเวียดนาม
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก -**

๙.๑.๔๐ โครงการยกระดับทักษะบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล

- **สาระสำคัญ** พัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่บุคลากรในตลาดแรงงานทุกสาขาอาชีพ โดยส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรวัยทำงาน และวัยเกษียณให้มีความสามารถสร้างสรรค์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาดในการประกอบอาชีพ หรือสร้างรายได้รูปแบบใหม่ พร้อมทั้งพัฒนาทักษะ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่รองรับเทคโนโลยีใหม่ในอนาคต ให้กับบุคลากรในสายวิชาชีพด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และมุ่งเพิ่มปริมาณและคุณภาพของบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านดิจิทัลในสาขาที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้มข้น ให้มีความรู้และทักษะในระดับมาตรฐานสากล โดยสนับสนุนสถาบันการศึกษาทั้งในและนอกระบบให้เพิ่มหลักสูตรในสาขาที่ขาดแคลน ตลอดจนจัดทำแผนพัฒนากำลังคนทางด้านดิจิทัลที่รองรับการปรับโครงสร้างการพัฒนากำลังคนทางด้านดิจิทัลของประเทศในทุกระดับทั้งภาคการศึกษา ภาครัฐ และภาคธุรกิจ ที่เหมาะสมและสอดคล้องต่อทิศทางการเปลี่ยนแปลงของการทำงานทางด้านดิจิทัลในอนาคต
- **หน่วยงานดำเนินงานหลักดำเนินงาน** กระทรวงแรงงาน กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน และหน่วยงานดำเนินงานหลักที่เกี่ยวข้อง

๙.๑.๔๑ โครงการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับทักษะอาชีพและสร้างผู้ประกอบการยุคใหม่

- **สาระสำคัญ** จัดให้นักเรียนในระดับการศึกษาพื้นฐานได้มีการฝึกอาชีพระยะสั้น เพื่อสร้างทักษะการทำงานด้วยตนเองและการมีความรู้คุณธรรม หัตถกรรม ช่างพื้นฐาน ดิจิทัลเทคโนโลยีเบื้องต้น และทักษะการจัดการเบื้องต้น จัดกลไกส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเรียนในระดับชั้นมัธยมปลายคู่ขนานกับการเรียนอาชีวศึกษาระดับปวช.(ทวิศึกษา) เพื่อให้เยาวชนสามารถเข้าสู่ตลาดการทำงานและมีวุฒิวิชาชีพได้เร็วถ้าต้องการ แทนการสูญเสียเวลาจากการเรียนอุดมศึกษาที่ไม่มีตลาดแรงงานรองรับ รวมทั้งสร้างทัศนคติที่ดีต่อการศึกษาอาชีพ เพิ่มจำนวนและโอกาสการเรียนรู้ต่ออาชีวศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และสร้างกำลังงานในทิศที่ประเทศมีความต้องการ รวมทั้งส่งเสริมให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาจัดการศึกษาที่เชื่อมต่อการทำงาน โดยนักศึกษาอาชีวศึกษาเรียนรู้และฝึกในสถานประกอบการผ่านระบบทวิภาคนักศึกษาอุดมศึกษาเรียนรู้และฝึกในสถานประกอบการหรือสถานที่ทำงานจริงผ่านระบบสหกิจศึกษา ระบบโรงเรียนฝึกทักษะวิศวกรรม บุคลากรในสถานศึกษาได้มีประสบการณ์ทำงานตรงกับบุคลากรในภาคการผลิต สนับสนุนการพัฒนาและส่งเสริมอาจารย์สายการศึกษาวิชาชีพที่ต้องการความรู้และสมรรถนะต่างจาก

สายวิชาการรวมถึงสร้างกลไกและเพิ่มแรงจูงใจสนับสนุนให้ผู้ประกอบการได้เพิ่มการทำงานกับสถานศึกษา

- **หน่วยงานดำเนินงานหลักดำเนินงาน** กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงแรงงาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) ภาคเอกชน และหน่วยงานดำเนินงานหลักที่เกี่ยวข้อง

๙.๑.๔๒ โครงการเสริมสร้างทักษะ และพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้

- **สาระสำคัญ** พัฒนาแพลตฟอร์มการเรียนรู้ทักษะดิจิทัล ขั้นต้น ขั้นกลาง ขั้นสูง สำหรับแรงงาน และบุคลากรด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัล รวมถึงจัดให้มีกลไกการสนับสนุน (ทางการเงิน) สำหรับการพัฒนาบุคลากรดิจิทัล ทั้งนี้ จะเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ทั้งในและต่างประเทศ โดยท้ายที่สุดจะพัฒนาไปสู่หลักสูตรหรือโปรแกรมที่สามารถกำหนดเองได้ สำหรับการทำการรับรอง Joint Degree Certification เพื่อพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลที่ทำงานได้จริง ตอบโจทย์ภาคอุตสาหกรรมรองรับการเข้าสู่ไทยแลนด์ ๔.๐ และการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ
- **หน่วยงานดำเนินงานหลักดำเนินงาน** หน่วยงานดำเนินงานหลักดำเนินงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ภาคเอกชน และหน่วยงานดำเนินงานหลักที่เกี่ยวข้อง

๙.๑.๔๓ แผนงานจัดการน้ำในเขตเมืองจัดให้มีน้ำเพียงพอต่อการเจริญเติบโตของเขตเมืองเพื่อการอยู่อาศัย การพาณิชย์และบริการ พร้อมระบบจัดการน้ำในเขตเมือง

๑) โครงการบูรณาการการพัฒนาแบบบูรณาการระบบน้ำแบบบูรณาการและครบวงจร ในพื้นที่โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC)

- **สาระสำคัญ** เนื่องจากในพื้นที่ EEC มีความสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ การเตรียมการด้านทรัพยากรน้ำมีความจำเป็นเพื่อรองรับการพัฒนาดังกล่าวนอกจากการวางแผนในด้านจัดหาแล้ว ควรมีการเตรียมพร้อมกำหนดมาตรการการใช้เทคโนโลยี การประหยัดน้ำ การใช้น้ำซ้ำ ในทุกภาคส่วน (รวมครัวเรือน/ราชการ) เพื่อให้การใช้น้ำที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า โดยใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยในโครงการทดลองนำร่องในพื้นที่ รวมทั้งศึกษาเงื่อนไขส่งเสริมจูงใจการจัดการน้ำด้านความต้องการ (demand management) ก่อนขยายผลไปสู่งบประมาณปกติ
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

๙.๑.๔๔ โครงการผู้นำหน้า (Spearhead) ด้านเศรษฐกิจ

- **สาระสำคัญ** เป็นแผนงานวิจัยและนวัตกรรมขนาดใหญ่ที่มุ่งเน้นการพัฒนางานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ ตามประเด็นยุทธศาสตร์ที่กำหนดใน (ร่าง) ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาเพิ่มมากขึ้นเพื่อพัฒนานวัตกรรมที่ สร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้จริงในสาขาเป้าหมายของประเทศ อย่างเป็นรูปธรรมและวัดผลได้ และผลักดันให้ประเทศไทยสามารถเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมระดับโลกในอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ เช่น อุตสาหกรรมอาหารเพื่อสุขภาพ
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ

๙.๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาภาคตะวันออกให้เป็นแหล่งผลิตอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล

๙.๒.๑ แผนงานพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรเพื่อเตรียมไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในอนาคต

- **สาระสำคัญ** ส่งเสริมเกษตรกรทฤษฎีใหม่และเกษตรกรยั่งยืน พัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) ทั้งทายาทและแกนนำ ส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตและบริหารจัดการฟาร์มอย่างเป็นระบบ และยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม -กระทรวงพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง

๙.๒.๒ แผนงานพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรและผลิตภัณฑ์สินค้าเกษตรจากฐานทรัพยากรชีวภาพ

- **สาระสำคัญ** การพัฒนาการจัดการผลผลิตและผลิตภัณฑ์จากฐานทรัพยากรชีวภาพโดยยกระดับให้เกษตรกรเป็นผู้ประกอบการ SME เกษตรบนฐานทรัพยากรชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์เฉพาะของแต่ละท้องถิ่นและภูมินิเวศ
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สถาบันพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)

๙.๒.๓ โครงการจัดการชายฝั่งทะเลและเกาะแบบบูรณาการ

- **สาระสำคัญ** มุ่งส่งเสริมให้มีการศึกษาและพัฒนาระบบการจัดการชายฝั่งและเกาะของประเทศไทยทั้งหมดแบบบูรณาการโดยมุ่งเน้นให้ได้ระบบนิเวศชายฝั่งที่สูญเสียไปกลับคืนมาอย่างเหมาะสมและยั่งยืนในแต่ละพื้นที่
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงต่างๆที่เกี่ยวข้อง และสถาบันการศึกษาต่างๆในพื้นที่

๙.๒.๔ โครงการส่งเสริมการทำเกษตรกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนการดูแลรักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและการสร้างความมั่นคงด้านเกษตรและอาหารแบบครบวงจร

- **สาระสำคัญ** ส่งเสริมการทำเกษตรกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ที่จะช่วยดูแลรักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศ ควบคู่ไปกับการใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมให้ปรับระบบการผลิตไปสู่การทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในรูปแบบต่างๆ ตามภูมิสังคมและระบบนิเวศของแต่ละพื้นที่ และพัฒนาให้เป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่ปลอดภัย เพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านอาหารในพื้นที่ ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจต่างๆ ให้เกิดการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตการเกษตรจากเกษตรเคมีที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไปสู่การทำเกษตร และอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืนและความมั่นคงด้านเกษตรและอาหารในพื้นที่แบบครบวงจร รวมทั้งการทำศูนย์หรือ นิคมเกษตร-อาหารสีเขียวปลอดภัยที่เป็นมาตรฐานในพื้นที่ เพื่อบริการการท่องเที่ยวได้
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ และสถาบันการศึกษา

๙.๒.๕ แผนงานวางแผนและส่งเสริมการตลาดสินค้าเกษตรแปรรูปและผลิตภัณฑ์แบบครบวงจร

- **สาระสำคัญ** ขยายช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์เกษตรแปรรูป สินค้าเกษตรขั้นสูงที่มีคุณค่าเฉพาะ และผลิตภัณฑ์คุณภาพสูง ทั้งในและต่างประเทศ ด้วยเครื่องมือและเทคโนโลยีที่จะมาสนับสนุน
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

๙.๒.๖ แผนงาน การพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรยุคใหม่ (smart farmer)

- **สาระสำคัญ** เพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรให้เป็นเกษตรกรยุคใหม่ที่มีทักษะในการประกอบการ สามารถเข้าถึงและใช้ข้อมูลข่าวสารและความรู้ ทั้งทางด้านเทคโนโลยี การจัดการ และการตลาด มีทักษะความรู้ ความสามารถในการด้านบัญชี การผลิต การควบคุมต้นทุน การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และจัดการคุณภาพผลผลิตของตน และสามารถเข้าถึงช่องทางการตลาดที่หลากหลายได้ โดยมีกลุ่มเป้าหมายทั้งทายาทเกษตรกร เกษตรกรในปัจจุบัน และคนกลุ่มใหม่ที่จะเข้าสู่ภาคเกษตรในอนาคต รวมถึงการส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถพัฒนาการจัดการคุณภาพให้ได้ตามมาตรฐานสินค้าเกษตร (GAP) มาตรฐานการผลิตและแปรรูป (GMP) และมาตรฐานอื่นในระดับสากล

- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงพาณิชย์ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

๙.๒.๗ แผนงาน การพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคการเกษตร

- **สาระสำคัญ** สร้างและเพิ่มสมรรถนะของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในภาคการเกษตรในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการบริหารจัดการการผลิต การแปรรูปและการตลาด รวมทั้งมีความเชี่ยวชาญระดับสูงในการประยุกต์เทคโนโลยีเพื่อจัดการห่วงโซ่การผลิตที่ใช้ในการประกอบการ การจัดการฟาร์ม การเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ การพัฒนาโครงการและบริหารจัดการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของเกษตรกร (SMAEs - Small and medium agricultural enterprises) ทั้งนี้ ด้วยการจัดตั้งสถาบันบ่มเพาะผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร เพื่อให้การฝึกอบรม การศึกษาประยุกต์วิธีปฏิบัติที่ดี และการบ่มเพาะองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญที่เหมาะสม
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สภาเกษตรกรแห่งชาติ

๙.๒.๘ แผนงาน การส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตร

- **สาระสำคัญ** การผลิตสินค้าเกษตรได้มากเกินความต้องการของตลาดเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีในสินค้าเกษตรเกือบทุกชนิด ส่งผลให้ราคาสินค้าตกต่ำและเกษตรกรขาดทุน เกิดปัญหาหนี้สินเป็นวงจรรอบาทรที่เกิดขึ้นแล้วซ้ำอีก แนวทางการแก้ปัญหาหลักคือการส่งเสริมให้เกิดการแปรรูปสินค้าเกษตร เพื่อดูดซับปริมาณสินค้าเกษตรวัตถุดิบออกจากตลาด ซึ่งจะช่วยให้การรักษาระดับราคาสินค้าเกษตรวัตถุดิบและการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรแปรรูป โดยส่งเสริมและมีมาตรการจูงใจสำหรับผู้ประกอบการแปรรูปสินค้าเกษตร การสนับสนุนช่องทางตลาดใหม่ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการขยายการลงทุนในกิจการแปรรูปสินค้าเกษตร
- **หน่วยงานดำเนินงานหลักดำเนินการหลัก** สถาบันอุดมศึกษา สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (องค์การมหาชน) กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์

๙.๒.๙ แผนงาน การพัฒนาช่องทางและศูนย์กลางตลาดสินค้าเกษตรในระดับจังหวัดและอำเภอ และคลัสเตอร์สินค้าเกษตร

- **สาระสำคัญ** ตลาดสินค้าเกษตรเป็นกลไกสำคัญที่กำหนดราคาและปริมาณการผลิตสินค้าเกษตร ซึ่งส่งผลมากต่อกำไรขาดทุนของเกษตรกร จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาและจัดการระบบและช่องทางตลาด ทั้งที่เป็นตลาดขายส่ง ตลาดโมเดิร์น

เทรด ตลาดผู้บริโภคระดับบน ไปจนถึงตลาดส่งออก โดยพัฒนาศูนย์กลางตลาดสินค้าเกษตรระดับจังหวัด เพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้แก่เกษตรกร รวมถึงส่งเสริมการลงทุนและความร่วมมือของภาคเอกชน โดยมีหน่วยงานดำเนินงานหลักภาครัฐเป็นกลไกเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดกติกากการค้า ที่เป็นธรรมระหว่างผู้ผลิตและผู้ค้า

- **หน่วยงานดำเนินงานหลักดำเนินการหลัก** กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๙.๒.๑๐ โครงการเมืองนวัตกรรมอาหาร (Food Innopolis)

- **สาระสำคัญ** เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารของประเทศไทยให้เป็น “ศูนย์กลางการวิจัยพัฒนาและนวัตกรรมสำหรับอุตสาหกรรมอาหารของโลกภายในปี ๒๕๗๒” โดยจัดสรรโครงสร้างพื้นฐานเฉพาะทาง สิทธิประโยชน์ แรงจูงใจ มาตรการการสนับสนุน และการบริการแบบ One-Stop-Service Platforms เพื่ออำนวยความสะดวกด้านการวิจัยและนวัตกรรมของบริษัทที่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดการสร้างรายได้แก่ประเทศเป็นสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๐ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) และเพิ่มมูลค่าการส่งออกเป็น ๒ เท่า ของมูลค่าปัจจุบัน มีผู้ประกอบการรุ่นใหม่มีศักยภาพและขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่จะก่อให้เกิดการเติบโตเป็นบริษัทที่มียอดขาย ๕๐๐ ล้านบาทต่อปี ไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ราย เกิดบริษัท Startup ด้านเทคโนโลยีอาหารที่เติบโตอย่างก้าวกระโดดไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ราย และยกระดับความพร้อมทางเทคโนโลยีสู่อุตสาหกรรม (Technology Readiness Levels) ของงานวิจัยให้มีระดับที่สูงขึ้นเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่เชิงพาณิชย์ และมีโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัยและนวัตกรรมอาหารที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมอาหารเพื่ออนาคต
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ

๙.๓ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ปรับปรุงมาตรฐานสินค้าและธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว

๙.๓.๑ แผนงานพัฒนาเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

- **สาระสำคัญ** พัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางบริการสุขภาพในอาเซียนโดยพัฒนาจังหวัดที่มีศักยภาพให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น เพื่อสร้างมูลค่าของการเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเฉพาะของประเทศไทย โดยการพัฒนาดังแต่การวางผังของแหล่งท่องเที่ยวที่มีจุดเด่นเฉพาะสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับขยายและพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงเมืองได้โดยง่ายการพัฒนาผู้ประกอบการในท้องถิ่นและบริหารจัดการโดยชุมชนและท้องถิ่น พัฒนาและบูรณาการด้านการบริการสุขภาพ บริการวิชาการและงานวิจัยด้านบริการสุขภาพ รวมทั้งสร้างศูนย์กลางยาและผลิตภัณฑ์สุขภาพแผนไทย ผ่านกลไกการสร้างและพัฒนาเครือข่ายด้านการแพทย์และสาธารณสุข โดยความร่วมมือจากทั้งภายในและภายนอกประเทศให้เกิดเป็นบริการ

และผลิตภัณฑ์สุขภาพที่มีอัตลักษณ์จนสามารถเพิ่มสัดส่วนรายได้ให้ประเทศไทยมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

- หน่วยงานดำเนินงานหลัก กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

๙.๓.๒ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการและสิ่งอำนวยความสะดวกผู้โดยสารเรือสำราญของท่าเรือหลัก

- **สาระสำคัญ** จัดทำแผนพัฒนาและขับเคลื่อนการปรับปรุงและยกระดับสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณท่าเรือแหล่งบั้งในการรองรับเรือสำราญ
- หน่วยงานดำเนินงานหลัก กระทรวงคมนาคม

๙.๓.๓ โครงการพัฒนาต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนและเมืองแห่งศิลปะเชิงสร้างสรรค์

- **สาระสำคัญ** พัฒนาต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเน้นการส่งเสริมกระบวนการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม เน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนที่จัดการท่องเที่ยว และพัฒนาองค์ความรู้ท้องถิ่นจากฐานงานวิจัยท้องถิ่นเชื่อมโยงการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ตลอดจนพัฒนาเมืองแห่งศิลปะเชิงสร้างสรรค์ โดยใช้เอกลักษณ์ความโดดเด่นจากทรัพยากรที่มีอยู่ในเมืองควบคู่ไปกับการสร้างสรรค์ผลงานจากความรู้เชิงวิชาการด้านศิลปะร่วมสมัยทุกสาขาและผลักดันให้เกิดกระแสการตื่นตัวในเรื่องเมืองแห่งศิลปะในวงกว้าง
- หน่วยงานดำเนินงานหลัก องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน) กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงคมนาคม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการต่างประเทศ

๙.๓.๔ โครงการยกระดับความปลอดภัยด้านนักท่องเที่ยว

- **สาระสำคัญ** ส่งเสริมมาตรการการสร้างความปลอดภัยจากการท่องเที่ยวทางน้ำ ทางทะเล ทางถนน รวมถึงมาตรการป้องกันจากการถูกหลอกลวงเอาเปรียบของนักท่องเที่ยว สร้างเครือข่ายอาสาสมัครในระดับชุมชน ส่งเสริมให้คนในชุมชนร่วมเป็นเจ้าภาพที่ดี ตลอดจนมีแนวทางในการให้ความช่วยเหลือเยียวยานักท่องเที่ยว และการสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ด้านการท่องเที่ยวไทย
- หน่วยงานดำเนินงานหลัก กระทรวงการท่องเที่ยว

๙.๓.๕ โครงการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทยแบบครบวงจร

- **สาระสำคัญ** พัฒนาและยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย ให้เกิดความโดดเด่นในระดับนานาชาติ โดยการใช้องค์ความรู้

และภูมิปัญญาดั้งเดิมของไทยพัฒนาต่อยอดให้เกิดเป็นนวัตกรรม สร้างมูลค่าเพิ่ม ตั้งแต่การส่งเสริมสุขภาพ ธุรกิจบริการสุขภาพ นวดแผนไทย การดูแลสุขภาพ สถานพักฟื้นเพื่อการฟื้นฟูสุขภาพ การรักษาด้วยสมุนไพร รวมทั้งการพัฒนา ผลิตภัณฑ์สมุนไพรเพื่อการศึกษาและเสริมความงาม ให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับสู่นานาชาติ และส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทยทั้งจากนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ

- หน่วยงานดำเนินงานหลัก กระทรวงสาธารณสุข

๙.๔ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจชายแดนให้เป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน

๙.๔.๑ โครงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศสมาชิกอาเซียน

- **สาระสำคัญ** ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภค และระบบขนส่งสาธารณะสิ่งอำนวยความสะดวกในการผ่านแดน จุดแวะพักรถ เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมของชุมชนตลอดเส้นทางท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกและสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

- หน่วยงานดำเนินงานหลัก กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงคมนาคม

๙.๔.๒ แผนงานพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

- **สาระสำคัญ** เพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค เพิ่มรายได้และคุณภาพชีวิต ของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งแก้ปัญหาความมั่นคงบริเวณชายแดนสระแก้ว และตราด
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงการคลัง กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

๙.๔.๓ แผนงานการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะที่เหมาะสมกับระดับการพัฒนาของเมืองหลักในภูมิภาค

- **สาระสำคัญ** พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะที่เหมาะสมกับระดับการพัฒนาของเมืองสระแก้ว
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย

๙.๔.๔ แผนงานการพัฒนาและปรับปรุงโครงข่ายทางหลวง ทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง และทางพิเศษ

- **สาระสำคัญ** พัฒนาและปรับปรุงโครงข่ายถนนบริเวณด้านการค้าและประตูการค้าหลักตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ และบำรุงรักษาโครงข่ายถนนที่มีอยู่ในปัจจุบันให้

ทำหน้าที่เป็นระบบเสริม (Feeder Road) ป้องกันและแก้ไขปัญหาจุดเสี่ยงจุดอันตรายเพื่อเพิ่มความปลอดภัยและลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุทางถนน

- หน่วยงานดำเนินงานหลัก กระทรวงคมนาคม

๙.๔.๕ แผนงานการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวกตามเส้นทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ

- **สาระสำคัญ** พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวกตามเส้นทางยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เช่น สถานีขนส่งสินค้าชายแดน ให้สามารถเชื่อมโยงประตูการค้าหลักของประเทศ สนับสนุนการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบด้วยการนำระบบเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารจัดการ เพื่อลดต้นทุนโลจิสติกส์และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคขนส่ง รวมทั้งสร้างมูลค่าเพิ่มจาก การเป็นศูนย์กลางทางภูมิศาสตร์และเชื่อมต่อกับเครือข่ายโลจิสติกส์ในระดับภูมิภาค

- หน่วยงานดำเนินงานหลัก กระทรวงคมนาคม

๙.๔.๖ แผนงานการพัฒนาภูมิภาคและจังหวัด ๔.๐

- **สาระสำคัญ** พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนและระเบียงเขตเศรษฐกิจการศึกษาเพื่อพัฒนากลไก รูปแบบและเชื่อมโยงการทำงานของภาครัฐและประชาสังคม เพื่อขับเคลื่อนราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

๙.๕ ยุทธศาสตร์ที่ ๕ แก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและจัดระบบการบริหารจัดการมลพิษให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

๙.๕.๑ แผนงานการจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

- **สาระสำคัญ** จัดการมลพิษที่แหล่งกำเนิดโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ มีการจัดการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดการมลพิษ และจัดทำระบบการอนุญาตการระบายมลพิษ โดยครอบคลุมกิจกรรมการจัดการมลพิษทางน้ำ อากาศ เสียง ความสั่นสะเทือน ขยะมูลฝอย การจัดการสารเคมีในภาคเกษตร
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานกฤษฎีกา

๙.๕.๒ แผนงานจัดระบบการจัดการน้ำในภาวะวิกฤติการจัดระบบการจัดการพิบัติภัยจากน้ำในภาวะวิกฤติแบบบูรณาการทั้งระบบ

- **สาระสำคัญ** จัดทำแผนบรรเทาอุทกภัยแบบบูรณาการ โดยมุ่งเน้นพื้นที่ที่มีความเสียหายสูง และพื้นที่การแก้ไขปัญหามลพิษ และภัยแล้งเชิงพื้นที่อย่างเป็นระบบ และเป็นแผนบูรณาการครอบคลุมงานเตือนภัยแจ้งเตือน บริหารน้ำ พื้นที่น้ำนอง ช่วยเหลือระหว่างและหลังเหตุการณ์ และการแก้ไขปัญหามลพิษ และภัยแล้งเชิงพื้นที่
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานกฤษฎีกา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๙.๕.๓ แผนงานการบริหารจัดการมลพิษทั้งระบบ

- **สาระสำคัญ** จัดการมลพิษที่แหล่งกำเนิดโดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying Capacity) และลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดการมลพิษ อาทิ ระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสีย และกำจัดขยะมูลฝอยที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้ง ใช้มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ก่อมลพิษ อาทิ ภาษีสิ่งแวดล้อม (Green Tax) ค่าธรรมเนียมการระบายมลพิษ (Emission Fees) ค่าธรรมเนียมผลิตภัณฑ์ (Product Charge) และใช้เป็นงบประมาณในการบริหารจัดการมลพิษ ตลอดจนยกเลิกหรือห้ามการผลิตและการนำเข้าสารเคมีอันตราย โดยประเมินความเสี่ยงและหลักเกณฑ์ตามแนวทางสากล
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๙.๕.๔ แผนงานการลดก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- **สาระสำคัญ** เพื่อให้เป็นไปตามภาคีความตกลงปารีสที่ต้องจัดทำเป้าหมายการมีส่วนร่วมที่ประเทศกำหนด และพัฒนาระบบการจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลกิจกรรมในการจัดทำบัญชีก๊าซเรือนกระจกจากหน่วยงานดำเนินงานหลักที่เกี่ยวข้อง ๕ ภาคส่วน ได้แก่ ภาคพลังงาน ภาคกระบวนการผลิตอุตสาหกรรมและการใช้ผลิตภัณฑ์ ภาคเกษตร ภาคการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและ ป่าไม้ และจัดทำระบบการควบคุมคุณภาพและการตรวจสอบคุณภาพ รวมทั้งพัฒนาระบบการรายงานข้อมูลและระบบติดตามประเมินผลการลดก๊าซเรือนกระจกที่ครอบคลุมทุกสาขา
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงาน กระทรวงคมนาคม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงพาณิชย์

กระทรวงการคลัง กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร

๙.๕.๕ โครงการการจัดการป่าไม้และพื้นที่สีเขียวเพื่อการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน

- **สาระสำคัญ** ส่งเสริมการบริหารจัดการป่าไม้เชิงพื้นที่ พื้นที่ระบบนิเวศป่าไม้และพื้นที่สีเขียวตามธรรมชาติที่เสื่อมโทรม ส่งเสริมการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าไม้และพื้นที่สีเขียวตามธรรมชาติให้เหมาะสม รวมถึงการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ โดยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการหยุดยั้งการทำลายป่า และมีการบูรณาการร่วมกันทุกหน่วยงานดำเนินงานหลัก เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- **หน่วยงานดำเนินงานสนับสนุน** กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการคลัง และกระทรวงคมนาคม กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร

๙.๕.๖ โครงการการจัดการป่าไม้และพื้นที่สีเขียวเพื่อการเรียนรู้และพักผ่อนหย่อนใจ

- **สาระสำคัญ** ส่งเสริมการสร้างและพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตชุมชนเมืองและชนบทเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและเป็นแหล่งเรียนรู้ทางธรรมชาติ รวมทั้งเพื่อการสร้างจิตสำนึกและความตระหนักของประชาชนถึงประโยชน์และร่วมกัน ห่วงแหนและอนุรักษ์พื้นที่สีเขียว โดยการจัดทำฐานข้อมูลและแผนที่แนวเขตพื้นที่สีเขียวรายจังหวัดให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงการคลัง กระทรวงศึกษาธิการ

๙.๕.๗ โครงการพัฒนาและส่งเสริมโรงงานอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรม และเมืองอุตสาหกรรมตามแนวทางอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

- **สาระสำคัญ** การพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมที่ยั่งยืน มุ่งให้มีความเชื่อมโยงระหว่าง นิคมอุตสาหกรรม สวนอุตสาหกรรม เขตประกอบการอุตสาหกรรมหรือชุมชนอุตสาหกรรม โรงงานอุตสาหกรรม กับองค์กร หน่วยงานดำเนินงานหลักท้องถิ่น และชุมชนโดยรอบ ให้เจริญเติบโตไปด้วยกัน ภายใต้การกำกับสิ่งแวดล้อมที่ดี และการร่วมมือกันขับเคลื่อนอย่างจริงจังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและคนในพื้นที่ โดยพิจารณาถึงมิติความยั่งยืนทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการ ตามแนวทางอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีตัวชี้วัดมาตรฐานและการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากค่าประสิทธิภาพเชิงนิเวศ เศรษฐกิจ ซึ่งมีหน่วยงานดำเนินงานหลักกำกับและรับรองมาตรฐานอย่างน้อย ๓ ระดับ ได้แก่ ระดับโรงงานอุตสาหกรรม โดยสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ระดับนิคมอุตสาหกรรม โดยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และระดับเมืองอุตสาหกรรม โดยกระทรวงอุตสาหกรรมร่วมกับกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานดำเนินงานหลักอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีโรงงาน นิคม และเมือง ได้รับการรับรองเพิ่มขึ้นตามเป้าหมายที่กำหนด

- **หน่วยงานดำเนินงานหลักดำเนินงานหลัก** กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย

๙.๕.๘ โครงการการประเมินปริมาณและการบริหารจัดการขยะทะเล น้ำเสียและคราบน้ำมันตามหลักสากลและจัดทำแผนที่ระบุสถานการณ์ในไทย

- **สาระสำคัญ** ประเมินปริมาณและจัดทำแผนที่ระบุสถานการณ์และพื้นที่วิกฤตด้านขยะทะเล น้ำเสีย และคราบน้ำมันในทะเลทั่วประเทศ จัดตั้งโมเดลบริหารจัดการขยะทะเล น้ำเสีย และคราบน้ำมันในพื้นที่อ่าวไทยตอนในและพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ให้เป็นต้นแบบที่ประสบความสำเร็จ เปรียบเทียบศึกษาวิจัยด้านขยะทะเลและผลิตภัณฑ์ทดแทนพลาสติกใช้แล้วทิ้ง
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงคมนาคม สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)

๙.๕.๙ โครงการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมทางทะเลและภัยพิบัติ ด้วยการบูรณาการเครื่องมือเชิงพื้นที่แบบองค์รวม

- **สาระสำคัญ** จัดตั้งระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมทางทะเลและภัยพิบัติ โดยใช้การบูรณาการระบบข้อมูลเชิงพื้นที่และเทคโนโลยีด้านภูมิสารสนเทศทางทะเล เพื่อใช้สนับสนุนข้อมูลในการตัดสินใจเชิงนโยบาย ตลอดจนบริหารจัดการในภาวะวิกฤตและภัยพิบัติ โดยเริ่มจากโมเดลในพื้นที่ที่มีความสำคัญ ได้แก่ อ่าวไทยตอนใน และพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก(EEC)
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงคมนาคม สำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน)
- **หน่วยงานดำเนินงานสนับสนุน** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงศึกษาธิการ กองทุนวิจัย สถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

๙.๕.๑๐ โครงการฟื้นฟูแม่น้ำคูคลอง พื้นที่ชุ่มน้ำ แหล่งน้ำธรรมชาติ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการท่องเที่ยว

- **สาระสำคัญ** ปัญหาคุณภาพน้ำเป็นปัญหาในการจัดการน้ำซึ่งทำให้คุณภาพชีวิตและระดับความมั่นคงโดยเฉพาะในเขตเมืองมีระดับต่ำ ไม่ได้มาตรฐานคุณภาพน้ำตามเกณฑ์สากล ควรมีการดำเนินการพัฒนาพื้นที่ริมคลอง จัดการคุณภาพน้ำเพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศของลำน้ำ/แหล่งน้ำ ยกย่องระดับคุณภาพชีวิต และการท่องเที่ยวในพื้นที่โดยเฉพาะในพื้นที่เขตเมืองที่เป็นพื้นที่สำคัญ และยังเป็นส่งเสริมให้มี

การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในพื้นที่ (สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์อนุรักษ์และฟื้นฟูแม่น้ำลำคลองและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วประเทศ)

- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงคมนาคม สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ กรุงเทพมหานคร

๙.๕.๑๑ แผนงานการบริหารจัดการน้ำ

- **สาระสำคัญ** พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อการผลิตน้ำอุปโภค/บริโภค ลดความเสียหาย ความรุนแรงของภัยพิบัติ (น้ำท่วม/น้ำแล้ง และน้ำเสีย) และจัดทำ Big Data ด้านน้ำ เพื่อการบริหารจัดการน้ำอัจฉริยะ
- **หน่วยงานดำเนินงานหลัก** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

